

Co-funded by
the European Union

ЗБІРНИК СТИСЛОГО ВИКЛАДУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС ЩОДО МЕРЕЖІ NATURA 2000

Co-funded by
the European Union

Ministerstvo životního prostředí

ЗБІРНИК СТИСЛОГО ВИКЛАДУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС ЩОДО МЕРЕЖІ NATURA 2000

Львів • 2026

Компанія «Манускрипт»

Упорядники:

Ольга Мелень-Забрамна, Юлія Францішкевич-Вирста

За загальною редакцією

Олени Кравченко, Дмитра Скрильнікова

З 41 Збірник стислого викладу судової практики Суду справедливості ЄС щодо мережі Natura 2000 / упоряд.: О. Мелень-Забрамна, Ю. Францішкевич-Вирста [за заг. ред. О. Кравченко, Д. Скрильнікова]. Львів : Компанія «Манускрипт», 2026. 188 с.

ISBN 978-617-8364-36-6

Видання ґрунтується на актуальному зібранні судової практики Суду справедливості ЄС у справах, які стосуються функціонування мережі Natura 2000 в Європейському Союзі та дотримання Пташиної та Оселищної директив країнами-членами ЄС. У збірнику висвітлено практичні аспекти проблем створення, функціонування мережі Natura 2000, надано аналіз типів проблем, що розглядалися Судом справедливості, способів, якими було вирішено конфлікти між Європейською Комісією та державами-членами, системних труднощів у виконанні зобов'язань, а також уроків, які можуть бути корисними для України в контексті наближення її законодавства до права ЄС в рамках інтеграційного процесу.

Збірник розроблений для викладачів та студентів старших курсів освітнього рівня «Бакалавр» та «Магістр» природничих спеціальностей, а також спеціальності «Право».

УДК 502.1+341.645.5:061.1ЄС

Видано в рамках проєкту Збереження Природної Спащини для LIFE в Україні (LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Ukraine), що співфінансується Європейською Унією та Міністерством довкілля Чеської Республіки.

Співфінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки є виключно позицією автора і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або CINEA (Виконавче агентство з питань клімату, інфраструктури та довкілля — орган, що надає гранти в межах програми LIFE). Ані Європейський Союз, ані орган, що надає грант, не можуть нести за них відповідальність.

ЗМІСТ

Вступ	5
Природоохоронні директиви	7
Пташина директива	7
Оселищна директива	9
Суд справедливості Європейського Союзу	12
Аналіз судової практики щодо Природоохоронних директив	15
1. Транспозиція природоохоронних директив (загальні принципи)	15
2. Невиконання зобов'язань за Природоохоронними директивами та Оргуською конвенцією	17
3. Невіднесення до категорії, неналежне віднесення до категорії або невизначення SCI	18
4. Обмеження дискреції держав-членів при визначенні та скороченні спеціально охоронних територій (СОТ)	19
5. Орнітологічні критерії як визначальний чинник для визначення спеціальних охоронних територій	20
6. Пріоритет екологічних критеріїв над економічними міркуваннями при визначенні спеціально охоронних територій	20
7. Пріоритет екологічних цілей в Оселищній директиві	21
8. Недостатній захист класифікованих територій	22
9. Неналежна оцінка впливу проєктів	23

10. Відсутність або неналежна система охорони видів	26
11. Відсутність балансу між економічними інтересами та цілями зі збереження природи і суворе застосування відступів	27
12. Тлумачення терміна «імперативні причини переважного суспільного інтересу»	29
Висновки	32
Перелік справ	34
Короткий опис справ	83

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ДОВІДКА

ДЄС — Договір про заснування Європейського Союзу

ДФЄС — Договір про функціонування Європейського Союзу

ОВД — Оцінка впливу на довкілля

ОД — Оселищна директива 92/43/ЄЕС

ПД — Пташина директива 79/409/ЄЕС

СОТ — спеціальні охоронні території (SPA — *Special Protection Areas*)

СЄЕС — Суд справедливості Європейського Союзу

СТЗ — спеціальні території збереження (SAC — *Special Areas of Conservation*)

ТЗЄС — територія, що має значення для ЄС (SCIs — *Sites of Community Interest*)

ВСТУП

Європейський Союз поставив перед собою амбітну мету: захист і збереження біорізноманіття шляхом створення мережі природоохоронних територій Natura 2000. Правову основу для цієї ініціативи було закладено Директивою 2009/147/ЄС про збереження диких птахів (надалі — «Пташина директива») та Директивою Ради 92/43/ЄЕС про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори (надалі — «Оселищна директива»). Пташина директива та Оселищна директива (разом — «Природоохоронні директиви») покладають на держави-члени обов'язкові для виконання зобов'язання щодо збереження біорізноманіття.

Транспозиція цих директив у національне законодавство держав-членів виявилася складною і супроводжувалася значними викликами. Серед них — труднощі тлумачення, відсутність уніфікованих механізмів забезпечення виконання та конфлікти між економічним розвитком і цілями охорони довкілля. Розбіжності в розумінні та застосуванні положень Пташиної директиви та Оселищної директиви державами-членами продемонстрували потребу в узгодженому та уніфікованому підході до їх тлумачення. Завдання забезпечення такої послідовності було покладено на Суд справедливості Європейського Союзу (СЄС).

Аналіз понад ста рішень СЄС щодо застосування Пташиної директиви та Оселищної директиви надає цінне розуміння типів питань, що розглядалися, способів, якими було вирішено конфлікти між Європейською Комісією та державами-членами, найчастіших недоліків у виконанні

зобов'язань, а також уроків, які можуть бути корисними для України в контексті наближення її законодавства до права ЄС в рамках інтеграційного процесу.

Виклики, з якими стикалися держави-члени, що відображені в судовій практиці, надають цінні орієнтири для України на її шляху до членства в ЄС. Рішення ССЄС визначили типові помилки у транспозиції Пташиної директиви та Оселищної директиви, недоліки у забезпеченні виконання природоохоронного законодавства, а також підходи до узгодження економічного розвитку з охороною природи.

Рішення ССЄС слугують керівними принципами для національних судів і законодавців у державах-членах ЄС під час розроблення та впровадження національного законодавства, заснованого на Пташиній директиві та Оселищній директиві.

Ця публікація містить аналіз судової практики ССЄС з окремих питань впровадження Природоохоронних директив, а також хронологічний перелік відповідних справ ССЄС, включно з інформацією про сторони провадження, ключові слова, застосовні директиви та положення, які Суд тлумачив або використовував.

ПРИРОДООХОРОННІ ДИРЕКТИВИ

У межах *acquis communautaire* у сфері охорони природи особливе значення мають дві директиви: Директива 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів (надалі — Пташина директива) та Директива Ради 92/43/ЄЕС про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори (надалі — Оселищна директива).

Пташина директива та Оселищна директива є найдавнішими та найважливішими правовими інструментами Європейського Союзу у сфері збереження біорізноманіття. Вони становлять основу екологічного права та політики ЄС і забезпечують правові рамки для створення *Natura 2000* — найбільшої у світі скоординованої мережі природоохоронних територій.

Пташина директива

Пташину директиву (ПД) було первісно ухвалено у 1979 році як Директиву 79/409/ЄЕС та кодифіковано у 2009 році як Директиву 2009/147/ЄС. Вона вимагає від усіх держав-членів забезпечити охорону видів диких птахів, що поширені в природних умовах на європейській території Союзу, разом з їхніми оселищами (стаття 1 ПД).

Директива встановлює загальне зобов'язання щодо охорони птахів, застосовне до всієї території держав-членів (стаття 3 ПД). Зокрема, держави-члени повинні заборонити:

- усі форми навмисного відлову або вбивства птахів (стаття 5 (а) ПД);

- навмисне порушення спокою, особливо під час розмноження, виведення та міграції (стаття 5 (b) ПД);
- руйнування або пошкодження гнізд та яєць, а також збирання та зберігання яєць (стаття 5 (c) ПД);
- утримання, перевезення, продаж або обмін особин, вилучених із дикої природи (стаття 6 ПД); та
- використання масштабних або неселективних засобів відлову або вбивства, включно з сітками, пастками, клеєм та подібними пристроями (стаття 8 ПД та Додаток IV).

Водночас Директива передбачає винятки із загальних заборон, передбачених статтею 5. Зокрема, полювання на види, перелічені в Додатку II до Директиви, дозволяється за умови, що це не перешкоджає заходам зі збереження в межах їхнього ареалу (стаття 7 ПД).

Так само дозволяється торгівля видами, переліченими в Додатку III (знову ж таки за визначених умов). Для всіх інших видів винятки із заборон статті 5 можливі лише тоді, коли виконано вимоги статті 9. Стаття 9 дозволяє державам-членам застосовувати відступи (тобто відходити) від базових заборон, встановлених у статті 5, якщо виконано три умови:

- не існує іншого задовільного рішення;
- застосовується одна з причин, перелічених у 9(1)(a), 9(1)(b) або 9(1)(c); та
- виконано технічні вимоги статті 9(2).

Держави-члени повинні щороку звітувати ЄК про всі відступи. Далі ЄК оцінює звіти, щоб перевірити дотримання вимог статті 9. Якщо Комісія виявляє порушення, вона повідомляє про них державу-члена.

Для забезпечення збереження всіх видів диких птахів держави-члени зобов'язані підтримувати та відновлювати достатнє різноманіття та площу оселищ (стаття 3(1) ПД).

Для видів, перелічених у Додатку I, а також для регулярно мігруючих видів, що наявні у кожній державі-члені ЄС, останні повинні визначати спеціальні охоронні території (COT/SPA) (стаття 4(1)–(2) ПД). Водночас належну увагу

слід приділяти водно-болотним угіддям міжнародного значення. SPA становлять частину мережі Natura 2000 разом з спеціальними територіями збереження (СТЗ/SAC), визначеними відповідно до Оселищної директиви.

У межах територій Natura 2000 держави-члени повинні:

- уникати діяльності, яка може істотно турбувати охоронювані види або погіршувати їхні оселища (стаття 4(4) ПД); та
- запроваджувати належні природоохоронні заходи для підтримання або відновлення оселищ і видів, з урахуванням економічних, соціальних і культурних вимог, а також регіональних і місцевих характеристик (стаття 2 ПД).

Кожні шість років держави-члени повинні звітувати про стан популяцій видів, що охороняються відповідно до Пташиної директиви та поширені на їхній території. ЄК узагальнює та оцінює ці дані. У результаті формується оцінка статусу в ЄС усіх європейських птахів у межах їхнього природного ареалу в ЄС, а не лише в межах природоохоронних територій. Результати публікуються разом із результатами щодо оселищ і видів (за Оселищною директивою) у звіті «Стан природи в Європейському Союзі»¹.

Оселищна директива

Оселищну директиву (ОД) було ухвалено у 1992 році, через тринадцять років після Пташиної директиви. Як і Пташина директива, Оселищна директива вимагає від усіх держав-членів запровадити суворий режим охорони для видів, значених у Додатку IV (статті 12–13 ОД), як у межах, так і поза межами територій Natura 2000.

Зокрема, держави-члени повинні заборонити:

- усі форми навмисного відлову або вбивства (стаття 12(1)(а) ОД);

¹ https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive_en

- навмисне турбування, особливо під час розмноження, вирощування, сплячки та міграції (стаття 12(1)(b) ОД);
- псування або знищення ділянок, де відбувається розмноження, або місць відпочинку (стаття 12(1)(d) ОД);
- навмисне знищення або вилучення яєць, гнізд та охоронюваних рослин (стаття 13 ОД); та
- неселективні засоби відлову або вбивства, перелік яких подано у Додатку VI (стаття 15 ОД).

Для видів, перелічених у Додатку V, держави-члени повинні забезпечити, щоб їхня експлуатація була сумісною з підтриманням їх у сприятливому природоохоронному стані² (Стаття 14 ОД).

За конкретних умов, описаних у статті 16 Оселищної директиви, країни можуть застосовувати відступи (надавати винятки) від положень щодо охорони видів відповідно до статей 12–15 Директиви. Відступи дозволяються лише за умови, що не існує іншого задовільного рішення, і наслідки таких відступів не є несумісними із загальними цілями Директиви.

Кожні два роки держави-члени повинні подавати ЄК звіт щодо наданих відступів від суворого режиму охорони видів. Далі Комісія перевіряє звіти, щоб переконатися у повному дотриманні умов статті 16. Якщо Комісія виявляє порушення, вона повідомляє про них зацікавлену державу-члена.

Кожні шість років держави-члени повинні звітувати Комісії про стан збереження видів і типів оселищ, що охороняються відповідно до Оселищної директиви і наявні на їхній території. Для оцінювання їхнього стану (добрий, незадовільний, поганий) у межах їхнього природного ареалу в ЄС,

² Стан збереження вважатиметься «сприятливим», коли:

- дані про динаміку популяції відповідного виду свідчать, що він підтримує себе на довгостроковій основі як життєздатний компонент своїх природних оселищ;
- природний ареал виду не скорочується і, ймовірно, не скорочуватиметься в осяжному майбутньому;
- існує і, ймовірно, надалі існуватиме достатньо велике оселище для підтримання його популяцій на довгостроковій основі.

а не лише на охоронюваних територіях, використовуються кілька наукових параметрів (стаття 17 ОД).

Директива також зобов'язує держави-члени визначати спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) для типів оселищ, перелічених у Додатку I, та видів, перелічених у Додатку II (статті 3–4 ОД). Процес ґрунтується на наукових критеріях, викладених у Додатку III.

Процедура визначення спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC) відбувається у три етапи:

1. Держави-члени подають національний перелік запропонованих територій (стаття 4(1) ОД).

2. Європейська Комісія у співпраці з державами-членами, Європейським агентством з охорони довкілля та незалежними експертами оцінює національні переліки, запитує їхні зміни з метою забезпечення достатності, а потім ухвалює перелік територій, що мають значення для ЄС — (SCI) — (стаття 4(2) ОД).

3. Протягом не більше шести років держави-члени повинні офіційно визнати SCI як спеціальні території збереження (СТЗ/SAC), встановити цілі збереження для територій та вжити необхідних заходів для їхнього захисту (стаття 4(4) ОД).

Крім того, стаття 6(3)–(4) ОД встановлює обов'язкову процедуру оцінювання планів і проєктів, які можуть мати істотний вплив на території Natura 2000. Вона вимагає проведення належного вивчення їхніх наслідків для охоронюваних типів оселищ і видів ще до затвердження плану/проєкту.

Завдяки впровадженню Оселищної директиви з 1994 року, коли Директива набула чинності, на території Європейського Союзу було визначено понад 23 500 SCI, що охоплюють приблизно 950 000 км² суходільних і морських територій. Разом із SPA за Пташиною директивою вони утворюють мережу Natura 2000 — найбільшу у світі скоординовану екологічну мережу охоронюваних територій³.

³ https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/habitats-directive_en

СУД СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Від часу заснування Суду справедливості Європейського Союзу (СЄС) у 1952 році його місією було забезпечення того, щоб «правових норм дотримувалися» «під час тлумачення та застосування» договорів ЄС⁴.

У межах цієї місії Суд справедливості Європейського Союзу:

- здійснює перевірку законності актів інституцій Європейського Союзу;
- забезпечує, щоб держави-члени виконували зобов'язання за договорами ЄС; та
- тлумачить право Європейського Союзу на запит національних судів і трибуналів.

Таким чином, Суд є органом судової влади Європейського Союзу і, у співпраці з судами та трибуналами держав-членів, забезпечує однакове застосування та тлумачення права ЄС.

Суд справедливості Європейського Союзу, місцезнаходженням якого є Люксембург, складається з двох судів: Суду справедливості та Загального суду (створеного у 1988 році). Трибунал у справах публічної служби, заснований у 2004 році, припинив свою діяльність 1 вересня 2016 року після передачі його юрисдикції Загальному суду в контексті реформи судових органів Європейського Союзу⁵.

⁴ Договори ЄС є обов'язковими угодами між країнами-членами ЄС. Вони визначають цілі ЄС, правила для інституцій ЄС, порядок ухвалення рішень та взаємовідносини між ЄС і його країнами-членами.

⁵ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/en/

Суд справедливості ЄС має юрисдикцію щодо різних категорій проваджень. Рішення, які згадуються в цьому компендіумі, пов'язані з вирішенням позовів Європейської комісії про невиконання державами-членами своїх зобов'язань за правом ЄС, і запитів національних судів держав-членів про винесення попереднього рішення.

Позови про невиконання зобов'язань — такі позови дають змогу Суду справедливості визначати, чи виконала держава-член свої зобов'язання за правом ЄС. Перед тим як передати справу на розгляд Суду справедливості, ЄК проводить попередню процедуру, в межах якої відповідній державі-члену надається можливість відповісти на зауваження, адресовані їй. Якщо ця процедура не дозволила припинити порушення з боку держави-члена, до Суду справедливості може бути подано позов про порушення права ЄС. Позов може бути поданий Комісією — як на практиці зазвичай і відбувається — або державою-членом. Якщо Суд встановлює, що зобов'язання не було виконано, держава повинна без зволікань припинити порушення. Якщо після цього Комісія подає додатковий позов, і Суд справедливості встановлює, що відповідна держава-член не виконала його рішення, Суд може накласти на неї фіксований або періодичний фінансовий штраф. Водночас, якщо заходи з транспозиції директиви не були повідомлені Комісії, вона може запропонувати Суду накласти грошове стягнення на відповідну державу-члена після ухвалення первинного рішення, яким встановлено невиконання зобов'язань. Якщо невиконання рішення Суду може завдати шкоди докільню, охорона якого є однією з цілей політики Європейського Союзу, як це впливає зі статті 191 ДФЄС (Договору про функціонування Європейського Союзу), таке порушення набуває особливо серйозного характеру.

Звернення за попереднім рішенням — Суд справедливості співпрацює з усіма верховними судами держав-членів, які є звичайними судами у справах права ЄС.

Для забезпечення ефективного та однакового застосування законодавства ЄС і запобігання розбіжним тлумаченням національні суди можуть, а в певних випадках зобов'язані,

звертатися до Суду справедливості за роз'ясненнями, щоб перевірити відповідність свого національного законодавства праву ЄС. Звернення за попереднім рішенням може також стосуватися перевірки чинності акта права ЄС. Відповідь Суду справедливості є не просто висновком, а має форму рішення або мотивованої ухвали. Національний суд, якому вона адресована, під час вирішення спору, що перебуває на його розгляді, пов'язаний тлумаченням, наданим Судом справедливості. Рішення Суду справедливості так само є обов'язковим і для інших національних судів, перед якими постає та сама проблема. Таким чином, саме через звернення за попередніми рішеннями будь-який європейський громадянин може домогтися роз'яснення норм ЄС, які впливають на нього. Хоча подати таке звернення може лише національний суд, усі сторони провадження у цьому суді, держави-члени та інституції ЄС можуть брати участь у провадженні в Суді справедливості. У такий спосіб кілька важливих принципів права ЄС було сформульовано шляхом попередніх рішень, іноді у відповідь на питання, поставлені національними судами першої інстанції⁶.

Судові провадження у Суді ЄС, чи то у формі позовів про порушення, чи то у формі звернень за попереднім рішенням, мають центральне значення для розвитку екологічного права ЄС. Вони уточнили тлумачення та застосування багатьох положень Пташиної директиви та Оселищної директиви.

Свою судовою практикою Суд ЄС створив важливі прецеденти, що окреслили екологічний *acquis* ЄС, сприяли розбудові мережі Natura 2000 та забезпечили виконання державами-членами своїх зобов'язань за Природоохоронними директивами.

⁶ Стаття 6 Оселищної директиви. Рішення Європейського суду справедливості, с. 8, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/CPVO/Usposabljanje/ECJ_rulings_Art_6.pdf

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИРОДООХОРОННИХ ДИРЕКТИВ

Аналіз окремих питань у судовій практиці ССЄС виявив сфери, що потребували тлумачення Природоохоронних директив, а також окреслив проблеми, з якими стикалися держави-члени під час їхньої транспозиції директив, імплементації та забезпечення дотримання відповідного національного законодавства:

1. Транспозиція природоохоронних директив (загальні принципи)⁷

Відповідно до судової практики ССЄС:

Згідно з третім абзацом статті 249 Договору про заснування ЄС, директива є обов'язковою для кожної держави-члена, якій вона адресована, щодо результату, якого потрібно досягти, але залишає національним органам влади вибір форми та засобів досягнення цих результатів через національні правові норми. Однак, згідно з усталеною судовою практикою, транспозиція директиви не завжди вимагає її формального і дослівного відтворення у спеціальних законодавчих актах. Залежно від змісту директиви, загального

⁷ Європейська Комісія, справи з питань охорони природи та біорізноманіття — Рішення Європейського суду справедливості, Офіс публікацій ЄС, 2006, с. 10.

правового контексту може бути достатньо, але лише за умови, що він справді гарантує повне, чітке та точне застосування її норм. У цьому зв'язку важливо в кожному конкретному випадку визначити характер положення директиви, на якому ґрунтується позов про порушення, щоб оцінити обсяг зобов'язання щодо транспозиції, покладеного на держави-члени (*Справа С-6/04, Комісія проти Сполученого Королівства*).

Положення директив повинні бути впроваджені з безсумнівною обов'язковою силою, а також із тією конкретністю, точністю та ясністю, що необхідні для задоволення вимог правової визначеності. Принцип правової визначеності вимагає належного оприлюднення національних заходів, ухвалених відповідно до правил Співтовариства, таким чином, щоб особи, яких стосуються такі заходи, могли визначити обсяг своїх прав і обов'язків у конкретній сфері, що регулюється правом ЄС (*Справа С-415/01, Комісія проти Бельгії*).

Принцип правової визначеності не дозволяє державам-членам посилатися на автономію своїх регіонів для того, щоб уникнути імплементації деяких положень директив (*Справа С-157/89, Комісія проти Італії*).

Держави-члени в контексті [Оселищної] директиви мають особливий обов'язок забезпечити, щоб їхнє законодавство, призначене для транспозиції цієї директиви, було чітким і точним (*Справа С-98/03, Комісія проти Німеччини*).

Держава-член не може посилатися на положення, практику або обставини, що існують у її внутрішній правовій системі, щоб виправдати невиконання зобов'язань і строків, встановлених у директиві (*Справа С-166/97, Комісія проти Франції — «Естуарій Сени»*).

Навіть якщо буде встановлено, що практика держави відповідає вимогам директиви, які стосуються охорони видів та оселищ, це не може бути підставою для відмови від транспозиції цієї директиви у національне законодавство відповідної держави-члена (*Справа С-6/04, Комісія проти Об'єднаного Королівства*).

2. Невиконання зобов'язань за Природоохоронними директивами та Оргуською конвенцією

Комісія проти Польщі (Справа С-432/21). У цій справі про порушення ЄК стверджувала, що Польща не виконала свої зобов'язання за Пташиною директивою та Оселищною директивою, а також за Конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (надалі — Оргуська конвенція)⁸.

Відповідно до позиції ССЕС, право ЄС покладає на держави-члени обов'язок забезпечити, щоб природоохоронні організації мали можливість звертатися до суду для здійснення ефективного перегляду планів управління лісами, які охоплюють або істотно впливають на території Natura 2000.

Суд нагадав, що за законодавством Польщі план управління лісами визначається як «основний документ з управління лісами», підготовлений для конкретної ділянки, який містить опис і оцінку стану лісу та цілі, завдання і методи ведення лісового господарства (стаття 6(1)(6) Закону про ліси), і затверджується Міністром довкілля (стаття 22(1)).

Далі Суд оцінив цей план у світлі Оселищної директиви і дійшов висновку, що плани управління лісами підпадають під дію статті 6(3) як «будь-який план або проект, не пов'язаний безпосередньо з управлінням [територією Natura 2000] або не необхідний для такого управління, але такий, що може мати істотний вплив на неї». Отже, план управління лісами становить «рішення щодо діяльності, яка може мати істотний вплив на довкілля» у розумінні статті 6(1)(b) Оргуської конвенції і, відповідно, підпадає під

⁸ <https://epl.org.ua/environment/rishennya-sudu-yevropejskogo-soyuzu-vid-2-bereznaya-2023-roku-za-pozovom-yevropejskoyi-komisiyi-proty-respubliki-polshha-osnovni-polozhennya/>

сферу застосування статті 9(2) Організації Конвенції, яка надає «заінтересованій громадськості», включно з природоохоронними організаціями, широкий доступ до правосуддя⁹.

3. Невіднесення до категорії, неналежне віднесення до категорії або невизначення SCI

Одним із найчастіших порушень державами-членами є невіднесення державами цінних для природи ЄС територій до відповідної категорії або неналежне віднесення таких територій до категорій. Такий недолік підриває саму основу мережі Natura 2000, оскільки залишає цінні для природи ЄС оселища без належної охорони.

Показовим прикладом є справа *Комісія проти Кіпру* (Справа С-340/10), що стосувалася озера Паралімні. ССЄС встановив, що Кіпр не відніс цю територію до категорії територій, що має значення для ЄС (SCI), у встановлені строки. Суд дійшов висновку, що це невиконання було зумовлене неналежною екологічною оцінкою, попри те, що ця територія включала оселища видів, які охороняються і за Пташиною директивою, і за Оселищною. Відкладаючи віднесення озера Паралімні до відповідної категорії SCI, Кіпр поставив під загрозу оселища видів, що перебувають під загрозою, та поставив під сумнів досягнення цілей зі збереження, встановлених в законодавстві ЄС.

Ця справа демонструє, що затримки або упущення у класифікації територій як SCI не лише суперечать юридичним зобов'язанням держав-членів, а й підривають загальну узгодженість та ефективність мережі Natura 2000.

У нещодавній справі — *Комісія проти Ірландії* (Справа С-444/21) — ССЄС зазначив, що Ірландія не виконала своїх

⁹ Суд справедливості Європейського Союзу підтверджує, що екологічні НУО можуть оскаржувати плани управління лісами: <https://www.clientearth.org/latest/news/the-court-of-justice-of-the-eu-confirms-environmental-ngos-can-challenge-forest-management-plans/>

зобов'язань за статтею 4(4) Оселищної директиви, не визначивши 217 територій, що мають значення для ЄС, як спеціальні території збереження, у найкоротший можливий строк і згодом протягом шести років. А в рішенні у справі проти Німеччини (Справа С-116/22) ССЕС встановив, що Німеччина як держава-член не виконала своїх зобов'язань за статтею 4(4) Оселищної директиви, не визначивши як спеціальні території збереження 88 із 4606 територій, що мають значення для ЄС.

4. Обмеження дискреції держав-членів при визначенні та скороченні спеціально охоронних територій (СОТ)

У справі *Комісія проти Німеччини* (Дамби Лайбухт, Справа С-57/89) ССЕС уточнив обсяг дискреції держав-членів за Пташиною директивою. Суд визнав, що відповідно до статті 4(1) Директиви, держави-члени зберігають певний ступінь дискреції у відборі територій, «найбільш придатних» для віднесення до категорії спеціально охоронних територій. Однак ця дискреція не поширюється на зміну або скорочення таких територій після їх визначення відповідно до статті 4(4).

За висновком Суду, після того, як держава-член класифікувала територію як спеціально охоронну територію, вона тим самим визнала, що ця територія містить найбільш придатні оселища для видів, перелічених у Додатку I Директиви. Відповідно, можливість скорочувати або змінювати межі таких територій допускається лише у виняткових обставинах і лише тоді, коли ці обставини відповідають переважному публічному інтересу, який є вищим за екологічні цілі, закріплені в Директиві. Важливо, що Суд постановив, що економічні та рекреаційні інтереси не можуть вважатися такими переважними підставами.

Більше того, Суд уточнив, що під час визначення спеціально охоронних територій або встановлення їхніх меж держави-члени не мають права посилалися на «економічні вимоги», зазначені у статті 2 Пташиної директиви.

Екологічні цілі Директиви мають пріоритет над такими міркуваннями, що підкреслює верховенство захисту біорізноманіття у системі права ЄС.

5. Орнітологічні критерії як визначальний чинник для визначення спеціальних охоронних територій

У справі *Комісія проти Іспанії* (болота Сант'онья, Справа С-355/90) ССЕС уточнив межі дискреції держав-членів при визначенні спеціально охоронних територій за Пташиною директивою. Суд визнав, що держави-члени зберігають певні межі розсуду у відборі територій, які мають бути визначені як спеціально охоронні території. Однак ця дискреція не є необмеженою. Віднесення територій до відповідної категорії має здійснюватися виключно на підставі орнітологічних критеріїв, визначених Директивою, зокрема тих, що викладені у статті 4 та Додатку I.

Наголошуючи на орнітологічних міркуваннях, Суд підтвердив, що держави-члени не можуть посилалися на соціально-економічні чи інші неекологічні підстави для виключення або обмеження визначення територій, які відповідають екологічним вимогам, установленим Директивою. Таким чином, рішення посилює принцип, також розвинений у справі *Дамби Лейбухт* (Справа С-57/89), що вказує, що екологічні цілі Директиви мають пріоритет над конкуруючими інтересами.

6. Пріоритет екологічних критеріїв над економічними міркуваннями при визначенні спеціально охоронних територій

У справі *Комісія проти Великої Британії* (Територія Лаппель Банк, Справа С-44/95) ССЕС підтвердив, що держава-член не може брати до уваги економічні вимоги під час визначення

спеціальної охоронної території або встановлення її меж відповідно до статті 2 Пташиної директиви. Суд уточнив, що процес визначення має керуватися виключно екологічними міркуваннями та цілями зі збереження, встановленими Директивою.

Аналогічно, у справі *Комісія проти Болгарії* (Справа С-141/14) ССЄС підтвердив, що віднесення території до категорії спеціально охоронних територій має ґрунтуватися на орнітологічних критеріях, узгоджених зі статтями 4 та Додатком I Пташиної директиви. Суд також наголосив, що охорона визначених територій має бути забезпечена навіть тоді, коли плануються проекти розвитку, такі як вітрові електростанції. Держави-члени зобов'язані гарантувати, що такі проєкти не ставлять під загрозу цілі зі збереження спеціальних охоронних територій, тим самим забезпечуючи екологічну цілісність території.

Разом ці рішення підкреслюють принцип, що екологічні цілі Пташиної директиви мають пріоритет над економічними або міркуваннями забудови території як при визначенні, так і при управлінні спеціальними охоронними територіями.

7. Пріоритет екологічних цілей в Оселищній директиві

У кількох рішеннях щодо застосування Оселищної директиви ССЄС наголосив, що економічні, соціальні та культурні міркування, а також регіональні й місцеві умови не можуть підривати загальну мету Директиви. Зокрема, під час формування проєкту переліку територій, що мають значення для ЄС (SCI), держави-члени повинні забезпечити, щоб такі міркування не ставили під загрозу цілісність європейської мережі природоохоронних територій.

Суд послідовно зазначав, що екологічні цілі, включно з підтриманням і відновленням природних оселищ та видів, що становлять інтерес для ЄС (Додатки I і II ОД), мають

пріоритет над іншими інтересами і під час відбору територій, і в процесі їхнього визначення (статті 3–4 ОД). Дозвіл неекологічним чинникам впливати на ідентифікацію або класифікацію SCI створював би ризик підриву узгодженості та ефективності мережі Natura 2000, тим самим ставлячи під загрозу досягнення цілей зі збереження Директиви¹⁰.

8. Недостатній захист класифікованих територій

Інша категорія справ ССЕС стосується зобов'язань держав-членів щодо охорони територій, визначених відповідно до Оселищної директиви, зокрема згідно зі статтею 6. Стаття 6(1) ОД вимагає від держав-членів запроваджувати належні та регулярні заходи зі збереження для спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC), включно з територіями, затвердженими як території, що мають значення для ЄС (SCI).

У справі С-116/22 (*Комісія проти Німеччини*) Суд встановив, що, не ухваливши необхідних заходів зі збереження для групи територій серед територій, що мають значення для ЄС, Німеччина не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(1).

Суд послідовно наголошував, що застосування заходів зі збереження є систематичним та обов'язковим зобов'язанням, яке істотно обмежує дискрецію держав-членів. На практиці це зобов'язання вимагає, щоб держави-члени ухвалювали заходи, які є:

- **необхідними**, такими, що враховують конкретні потреби збереження оселищ і наявних видів;
- **адаптивними**, такими, що дозволяють управляти територіями у відповідь на зміну екологічних умов; та

¹⁰ Справа С-226/08, Місто Папенбург проти Німеччини, Справа С-67/99, Комісія проти Ірландії, Справа С-71/99, Комісія проти Німеччини, Справа С-220/99, Комісія проти Німеччини, Справа С-117/03, Dragaggi та інші.

- **достатніми**, такими, що забезпечують ефективне досягнення цілей зі збереження Оселищної директиви.

Невпровадження таких заходів може становити порушення права ЄС відповідно до статті 258 ДФЄС, оскільки це ставить під загрозу сприятливий стан збереження охоронюваних оселищ і видів та підриває узгодженість і цілісність мережі Natura 2000¹¹.

У справі *Комісія проти Нідерландів (Ваддензе, Справа С-127/02)* СЄС уточнив взаємозв'язок між статтями 6(2) та 6(3) Оселищної директиви. Суд зауважив, що положення цих пунктів мають спільну мету: охорону та підтримання цілісності спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC).

Зокрема, схвалення плану чи проекту відповідно до статті 6(3) ОД вимагає попередньої оцінки для визначення того, чи може запропонована діяльність мати істотний вплив на цілісність території. У разі ймовірності такого впливу, план або проект не може бути дозволений, якщо тільки не будуть ухвалені компенсаторні заходи відповідно до статті 6(4).

У цьому контексті Суд пояснив, що дотримання статті 6(3), по суті, забезпечує виконання статті 6(2). Оцінка, передбачена статтею 6(3), гарантує, що план або проект не призведе до погіршення стану оселищ або турбування видів, заради яких було визначено цю територію. Іншими словами, стаття 6(3) стає механізмом реалізації охоронного обов'язку, встановленого статтею 6(2), оскільки вимагає систематичного оцінювання та пом'якшення потенційних негативних наслідків до надання дозволу.

9. Неналежна оцінка впливу проєктів

Належна оцінка впливу є ключовим механізмом Оселищної директиви для забезпечення охорони територій Natura 2000. Така оцінка повинна проводитися до надання дозволу на будь-який план або проект, який може мати істотний вплив

¹¹ Справа С-508/04, Комісія проти Австрії; Справа С-293/07, Комісія проти Греції.

на цілісність території (стаття 6(3) ОД). Вона вимагає врахування кумулятивних ефектів, включно із сукупним впливом плану або проекту разом з іншими існуючими або запланованими видами діяльності. Сфера оцінки не обмежується діяльністю, що здійснюється в межах територій Natura 2000. Програми розвитку та проекти, розташовані як у межах, так і поза межами природоохоронних територій, можуть впливати на ці території і, відповідно, підпадають під обов'язки щодо отримання дозволів та проведення оцінювання за статтями 6(3) і 6(4) ОД.

У своїй судовій практиці ССЕС неодноразово тлумачив зобов'язання за статтею 6(3) і уточнював, що підстави, на які посилаються держави-члени для звільнення певних видів діяльності від належної оцінки, як правило, є недостатніми або неналежними. Прикладами таких неналежних підстав є:

- періодичне поновлення ліцензій¹²;
- обмежене використання води, що протікає через охоронювану територію¹³;
- розташування проекту в межах або поза межами охоронюваної території¹⁴;
- проект малого масштабу¹⁵ або
- *низька вартість проекту, або конкретні цілі запланованих проєктів*¹⁶.

ССЕС уточнив значення терміна «ймовірно може мати істотний вплив» у контексті статті 6(3) Оселищної директиви.

У справі *Комісія проти Нідерландів (Ваддензе, Справа С-127/02)* Суд постановив, що план або проєкт, не пов'язаний безпосередньо з управлінням територією Natura 2000 або не необхідний для такого управління, все одно має розглядатися як такий, що ймовірно може мати істотний вплив, якщо він має потенціал послабити цілі зі збереження такої території.

¹² Справа С-127/02, Комісія проти Нідерландів.

¹³ Справа С-98/03, Комісія проти Німеччини.

¹⁴ Справа С-98/03, Комісія проти Німеччини.

¹⁵ Справа С-6/04, Комісія проти Сполученого Королівства.

¹⁶ Справа С-256/98, Комісія проти Франції.

Таке тлумачення встановлює запобіжний і розширювальний стандарт: будь-яка діяльність, яка може негативно вплинути на цілісність території — незалежно від її зв'язку з управлінням територією, — запускає вимогу проведення належної оцінки впливу відповідно до статті 6(3) ОД. У рішенні наголошено, що основна увага приділяється потенційному впливу на цілі збереження, а не формальній категоризації чи призначенню проєкту.

У справі *Комісія проти Франції* (Справа С-241/08) Суд справедливості Європейського Союзу постановив, що систематичне виключення певних видів діяльності чи проєктів у межах територій Natura 2000 із процесу належної оцінки та інших дозвільних процедур є несумісними з цілями Оселищної директиви.

Хоча Оселищна директива прямо не визначає зміст або методологію, необхідні для належної оцінки відповідно до статті 6(3), Суд справедливості Європейського Союзу уточнив ці вимоги у своїй судовій практиці. Суд наголосив, що належна оцінка має базуватися на найкращих доступних наукових знаннях. Це забезпечить ухвалення рішень щодо планів або проєктів, які впливають на території Natura 2000, на основі надійного екологічного та природоохоронного обґрунтування¹⁷. ССЕС встановив: позитивна належна оцінка відповідно до статті 6(3) Оселищної директиви може бути надана лише тоді, коли на підставі найбільш надійної наукової інформації встановлено відсутність будь-яких обґрунтованих сумнівів щодо того, що проєкт негативно вплине на цілісність відповідної території.

У подальших рішеннях Суд додатково уточнив, що цілісність території вважається такою, що не зазнає негативно-го впливу, коли план або проєкт не створює ризику постійних або тривалих негативних наслідків для істотних елементів території, включно з тими, що містять пріоритетні типи природних оселищ¹⁸.

¹⁷ Справа С-127/02, Комісія проти Нідерландів.

¹⁸ Справа С 258/11, Світмен та інші.

СЄС уточнив значення терміна «найкращі доступні наукові знання» у контексті належної оцінки відповідно до статті 6(3) Оселищної директиви. Суд постановив, що оцінка не може вважатися належною, якщо вона містить прогалини або не забезпечує повних, точних і остаточних висновків, здатних усунути будь-які обґрунтовані наукові сумніви щодо ймовірного впливу запропонованих робіт на цілісність території¹⁹.

10. Відсутність або неналежна система охорони видів

І Пташина директива, і Оселищна директива встановлюють спеціальні заходи охорони видів.

Стаття 9 Пташиної директиви дозволяє державам-членам надавати відступи від загальних заборон, у тому числі щодо обмежень на полювання, відлов або збут видів. Однак такі відступи допускаються лише за суворих умов:

1) відступ має бути обмежений випадками, коли не існує задовільного альтернативного рішення;

2) він має ґрунтуватися щонайменше на одній із вичерпно перелічених підстав у статті 9(1)(а)–(с); та

3) він має відповідати формальним вимогам, встановленим у статті 9(2), які покликані забезпечити сувору необхідність таких відступів та нагляд з боку Європейської Комісії.

Хоча стаття 9 Пташиної директиви дозволяє певні відступи від загального режиму охорони, їх застосування має бути суворо обмежене для врахування конкретних обставин і для дотримання загальних цілей Директиви щодо збереження видів і оселищ, які становлять інтерес для Співтовариства²⁰.

Стаття 12 Оселищної директиви вимагає від держав-членів створити систему суворої охорони для видів тварин,

¹⁹ Справа С-404/09, Комісія проти Іспанії.

²⁰ Справа 247/85, Комісія проти Бельгії.

перелічених у Додатку IV(a), у межах їхніх природних оселищ. Це включає заборони на:

- навмисне турбування цих видів, зокрема під час критичних періодів, таких як розмноження, вигодовування, зимівля та міграція; та
- погіршення або знищення їхніх місць розмноження або місць відпочинку.

СЄС постановив, що держави-члени повинні забезпечити, щоб охоронні заходи були ефективними на практиці, а не лише задекларованими на папері. У справі щодо створення морського парку Суд встановив, що чинні положення не гарантували достатньої охорони від навмисного турбування під час періоду розмноження, а також від погіршення або знищення місць розмноження для охоронюваних видів²¹.

СЄС наголосив, що система суворої охорони відповідно до статті 12 Оселищної директиви вимагає ухвалення узгоджених та скоординованих превентивних заходів. Це зобов'язання поширюється не лише на навмисні дії, а й на ненавмисне втручання, яке може негативно впливати на види, перелічені у Додатку IV(a)²².

Система суворої охорони у розумінні статті 12(1)(b) і (d) Директиви передбачає ухвалення узгоджених та скоординованих заходів превентивного характеру²³.

11. Відсутність балансу між економічними інтересами та цілями зі збереження природи і суворе застосування відступів

СЄС послідовно наголошував на суворому тлумаченні відступів відповідно до статті 6(4) Оселищної директиви, вимагаючи від держав-членів розглядати всі альтернативні

²¹ Справа С-103/00, Комісія проти Грецької Республіки.

²² Справа С-183/05, Комісія проти Ірландії.

²³ Справа С-518/04, Комісія проти Грецької Республіки.

рішення перед наданням дозволу на будь-який план або проєкт, який може вплинути на територію Natura 2000.

У справі *Комісія проти Португалії (Каштру-Верде*, Справа С-239/04) Суд постановив, що Португальська Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(4) Оселищної директиви, надавши дозвіл на прокладання маршруту автомагістралі через особливо охоронювану територію Каштру-Верде, попри негативну оцінку впливу на довкілля (ОВД) та наявність альтернативних маршрутів. Дослідження впливу на довкілля показало, що запропонований маршрут матиме значний негативний вплив на 17 видів диких птахів, перелічених у Додатку I Пташиної директиви, та на їхні оселища. Було показано, що певні види є надзвичайно чутливими до турбування та фрагментації оселищ, спричинених будівництвом автомагістралі.

Дослідження дійшло висновку, що проєкт матиме «істотно високий» загальний вплив і «високий негативний вплив» на орнітофауну, наявну на спеціальній охоронній території Каштру-Верде. Відповідно португальські органи влади під час надання дозволу не мали законних підстав припускати, що проєкт не матиме негативних наслідків для цілісності спеціальної охоронної території.

Це рішення підкреслює, що відступи відповідно до статті 6(4) мають застосовуватися обмежувально, і що будь-який план або проєкт може бути дозволений лише після доведення відсутності альтернативних рішень та впровадження всіх необхідних компенсаторних заходів для збереження цілісності території.

Спори часто виникають тоді, коли проєкти економічного розвитку конфліктують із охороною територією Natura 2000. ССЕС розглядав такі конфлікти, наголошуючи на суворому застосуванні статті 6(4) Оселищної директиви та статті 4 Пташиної директиви.

У справі *Комісія проти Австрії (Лаутерахер Рід*, Справа С-209/04) Суд постановив, що Австрія не виконала своїх зобов'язань, надавши дозвіл на будівництво федеральної двосмугової автомагістралі S18 «Озеро Констанц» попри негативну екологічну оцінку щодо території. Суд встановив,

що Австрія не дотрималася повною мірою вимог статті 6(4) Оселищної директиви у поєднанні зі статтею 7 ОД, а також статей 4(1) і 4(2) Пташиної директиви.

Крім того, Суд зазначив, що після надання дозволу на проект не було встановлено, що всі необхідні компенсаторні заходи були впроваджені для забезпечення загальної цілісності мережі Natura 2000. Позиція суду у цій справі ілюструє, що економічні міркування не можуть виправдовувати обхід екологічних зобов'язань, і що будь-який дозвіл на проект, який, імовірно, впливатиме на територію Natura 2000, має бути обумовлений належними компенсаторними заходами для збереження цілісності та взаємозв'язку мережі. Таким чином, компенсаторні заходи повинні бути розроблені та впроваджені для забезпечення узгодженості території Natura 2000 у разі негативних наслідків для території від проекту або плану.

12. Тлумачення терміна «імперативні причини переважного суспільного інтересу»²⁴

У 2010 році Конституційний суд Королівства Бельгія розглядав низку позовів про скасування декрету Валлонського парламенту, який «ратифікував» дозволи на будівництво для різних робіт з підстав переважних причин, що становлять суспільний інтерес. Конституційний суд вирішив звернутися до Європейського суду за попереднім рішенням щодо кількох питань, одне з яких було таким: чи слід тлумачити статтю 6(4) [Оселищної] директиви ... як таку, що дозволяє вважати створення інфраструктури, призначеної для розміщення центру управління приватної компанії та великої кількості працівників, імперативною причиною переважного суспільного інтересу?

²⁴ Стаття 6 Оселищної директиви. Рішення Суду справедливості ЄС, сс. 56–57, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/CPVO/Usposabljanje/EC_rulings_Art_6.pdf

Висновки Суду: «Інтерес, який може виправдовувати у розумінні статті 6(4) Оселищної директиви реалізацію плану або проекту, має бути одночасно «суспільним» і «переважним», що означає, що він має бути настільки вагомим, щоб переважати цілі цієї директиви — збереження природних оселищ та дикої фауни і флори. Роботи, призначені для розміщення або розширення підприємства, відповідають цим умовам лише у виняткових обставинах».

«Не можна виключити, що це можливо у випадках, коли проєкт, хоча й має приватний характер, фактично за своєю природою та за своїм економічним і соціальним контекстом становить переважний суспільний інтерес, і було доведено, що не існує альтернативних рішень. У світлі цих критеріїв саме лише будівництво інфраструктури, призначеної для розміщення центру управління, не може становити імперативну причину переважного публічного інтересу у розумінні статті 6(4) Оселищної директиви».

«Отже, відповідь на питання 6 полягає в тому, що статтю 6(4) Оселищної директиви слід тлумачити як таку, що створення інфраструктури, призначеної для розміщення центру управління, не може розглядатися як імперативна причина переважного публічного інтересу, такі причини, включно з причинами соціального або економічного характеру, у розумінні цього положення, здатні виправдати реалізацію плану або проекту, який негативно впливатиме на цілісність відповідної території» (*Справа C-182/10 Solvay та інші проти регіону Валонія, пункти 71–79*).

У 2010 році Національний суд у Греції направив до Європейського суду справедливості низку питань, що стосувалися часткового відведення верхніх вод річки Ахелоос до Фессалії. Одне з питань щодо цілей статей 3, 4 і 6 Директиви 92/43 було таким: чи можуть цілі проєкту з відведення вод (що стосуються здебільшого зрошення та меншою мірою — водопостачання), становити той переважний публічний інтерес, який вимагається Директивою для реалізації цієї схеми попри її негативний вплив на заповідні території?

«Зрошення та постачання питної води, як правило, відповідають цим умовам і, отже, можуть виправдовувати реалі-

зацію проєкту відведення води за відсутності альтернативних рішень. Однак, коли відповідна територія, що має значення для Співтовариства (SCI), містить пріоритетний тип природних оселищ та/або пріоритетний вид, єдині міркування, на які можна посилатися відповідно до другого підпункту статті 6 (4) Директиви 92/43, — це міркування, що стосуються здоров'я людей або громадської безпеки, сприятливих наслідків первинної важливості для довкілля або, за наявності висновку Комісії, інших імперативних причин переважного публічного інтересу».

«Щодо зрошення очевидно, що воно, як правило, не може кваліфікуватися як міркування, що стосується здоров'я людей або громадської безпеки. З іншого боку, видається більш імовірним, що зрошення за певних обставин може мати сприятливі наслідки первинної важливості для довкілля. Натомість постачання питної води, як правило, слід відносити до міркувань, що стосуються здоров'я людей».

«У світлі наведеного відповідь на дванадцяте питання полягає в тому, що Директиву 92/43, зокрема її статтю 6 (4), слід тлумачити як таку, що підстави, пов'язані, з одного боку, зі зрошенням, а з іншого — з постачанням питної води, на які посилаються на підтримку проєкту відведення води, можуть бути імперативними причинами переважного публічного інтересу, здатні виправдати реалізацію проєкту, який негативно впливає на цілісність відповідних територій».

«Коли такий проєкт негативно впливає на цілісність території, що має особливе значення для ЄС (SCI), яка містить пріоритетний тип природних оселищ та/або пріоритетний вид, його реалізація може, як правило, бути виправдана підставами, пов'язаними з постачанням питної води. За певних обставин вона може бути виправдана посиланням на сприятливі наслідки первинної важливості, які зрошення має для довкілля. З іншого боку, зрошення, як правило, не може кваліфікуватися як міркування, що стосується здоров'я людей або громадської безпеки, яке виправдовує реалізацію проєкту, такого як той, що є предметом основного провадження» (*Справа С-43/10 Префектурний орган Аїтолоакарнанії (Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias) та інші, пункти 120–128*).

ВИСНОВКИ

Аналіз рішень Суду справедливості Європейського Союзу щодо впровадження Пташиної та Оселищної директив висвітлює ключові аспекти, актуальні як для України, так і для держав-членів ЄС. Ці аспекти необхідно враховувати у процесі наближення національного законодавства до права ЄС та впровадження екологічних стандартів Співтовариства.

1. Належна транспозиція директив ЄС

Неналежна та несвочасна транспозиція директив призводить до судових проваджень у ССЕС або в національних судах. Своєчасна і правильна транспозиція норм ЄС запобігає спорам з Європейською Комісією та дозволяє уникнути потенційних фінансових санкцій.

2. Системний підхід до управління природоохоронними територіями

Рішення ССЕС підкреслюють, що самого лише визначення природоохоронних територій недостатньо. Держави-члени повинні розробляти та впроваджувати комплексний режим управління такими територіями, забезпечуючи довгострокове збереження оселищ і видів.

3. Баланс між економічними та екологічними міркуваннями

Судова практика демонструє, що економічні вигоди не можуть виправдовувати деградацію природоохоронних територій або оселищ. ССЕС послідовно наголошує, що цілі зі збереження мають бути враховані під час планування та реалізації проектів і планів.

4. Посилення інституційної спроможності

Багато держав-членів стикаються з викликами у координації між різними органами влади, що може призводити до порушень або неправильного застосування положень директив. Тому нарощування інституційної спроможності та міжвідомчої координації є необхідним.

Судова практика ССЕС є цінним джерелом досвіду для України. Аналіз цих рішень дозволяє визначити типові виклики імплементації та сприяє адаптації національного законодавства таким чином, щоб уникнути помилок інших держав-членів. Дотримуючись принципів і настанов Суду справедливості ЄС, Україна може створити ефективну систему збереження біорізноманіття відповідно до високих стандартів Європейського Союзу.

ПЕРЕЛІК СПРАВ

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
1. Справа С-236/85	Рішення Суду від 15 жовтня 1987 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Королівства Нiдерландiв — Збереження диких птахи́в — Статтi 6 i 9 Пташиної директиви.	6(2,5), 9(1)	
2. Справа 247/85	Рішення Суду від 8 липня 1987 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Королівства Бельгiя — Збереження диких птахи́в — Статтi 5, 6, 7 i 9 Пташиної директиви.	1(1), 2, 5(В,Е), 6(1,2,3,4), 7, 9(1А, 1С, 2)	
3. Справа С-252/85	Рішення Суду від 27 квітня 1988 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Французької Республiки — Збереження диких птахи́в — Статтi 5, 7, 8 i 9 Пташиної директиви.	1, 5(В, С, Е), 7(4), 8(1), 9(1,2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
4. Справа 262/85	Рішення Суду від 8 липня 1987 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Італійської Республіки — Збереження диких птахів — Статті 6, 7, 8 і 9 Пташиної директиви.	6 (1-4), 7(4), 8(1), 9(1,2)	
5. Справа С-412/85	Рішення Суду від 17 вересня 1987 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Федеративної Республіки Німеччина — Збереження диких птахів — Статті 5 і 9 Пташиної директиви.	5, 9 (1,2)	
6. Справа С-339/87	Рішення Суду від 15 березня 1990 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Королівства Нідерландів — Збереження диких птахів — Статті 5, 6, 7, 8 і 9 Пташиної директиви.	5, 6, 7, 8, 9(1,2)	
7. Справа С-288/88	Рішення Суду від 3 липня 1990 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Статті 5, 8 і 9 Пташиної директиви.	5, 8, 9	
8. Справа С-57/89	Рішення Суду від 28 лютого 1991 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Федеративної Республіки Німеччина — Збереження диких птахів — Будівельні роботи на спеціальній території охорони — Лейбухт — Статті 2 і 4 Пташиної директиви — Спеціальні охоронні території (COT/SFA). Зміни меж територій.	2, 4(1,3,4)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
9. Справа С-157/89	Рішення Суду від 17 січня 1991 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання директиви — Збереження диких птахів — Стаття 7 Пташиної директиви.	7 (4)	
10. Справа С-169/89	Рішення Суду (Шоста палата) від 23 травня 1990 року — Кримінальна справа проти Goumtettegie Van den Burg — Звернення за попереднім рішенням: Верховний суд (Hoge Raad) — Нідерланди — Вільний рух товарів — Заборона імпорту птахів — Статті 6 і 14 Пташиної директиви.	6 (2,3), 14	
11. Справа С-334/89	Рішення Суду від 17 січня 1991 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Стаття 4 Пташиної директиви.	4 (1)	
12. Справа С-355/90	Рішення Суду від 2 серпня 1993 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Іспанія — Збереження диких птахів — Особливо охоронювані території Magismas de Santoña — Статті 3 і 4 Пташиної директиви — Визначення спеціальних охоронних територій (COT/SPA).	2, 3 (1), 4 (1,2,4)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
13. Справа С-75/91	Рішення Суду від 6 лютого 1992 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Королівства Нiдерландiв — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Невиконання рішення Суду.	—	
14. Справа С-435/92	Рішення Суду від 19 січня 1994 року — Асоціація із захисту диких тварин (Association pour la Protection des Animaux Sauvages) та інші проти Префекта Мен-ет-Луара і Префекта Луара-Атлантик — Звернення за попереднім рішенням: Адміністративний трибунал м. Нант — Франція — Збереження диких птахів — Сезон полювання — Стаття 7 Пташиної директиви.	7 (4)	
15. Справа С-118/94	Рішення Суду (П'ята палата) від 7 березня 1996 року — Італійська організація Всесвітнього фонду природи, Національна організація захисту тварин, Ліга охорони навколишнього середовища — Регіональний комітет, Ліга полювання, <i>Federazione Veneta</i> та <i>Italia Nostra</i> — Секція Венеції проти Регіону Венето — Звернення за попереднім рішенням: Регіональний адміністративний трибунал Венето — Італія — Полювання — Умови реалізації державами-членами права на відступ від зобов'язань — Статті 5, 7 і 9 Пташиної директиви.	5, 7, 9 (1,2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
16. Справа С-149/94	Рішення Суду (Третя палата) від 8 лютого 1996 року — Кримінальна справа проти Дідьє Вержі — Звернення за попереднім рішенням: Суд великої інстанції м. Канн — Франція — Заборона продажу — Особини, народжені та вирощені в неволі — Статті 1, 2, 5, 6 і 9 Пташиної директиви.	1, 2, 5, 6, 9	
17. Справа С-202/94	Рішення Суду (Третя палата) від 8 лютого 1996 року — Кримінальна справа проти Голефріда ван дер Феестена — Звернення за попереднім рішенням: Апеляційний суд м. Гертогенбос — Нідерланди — Сфера дії Директиви — Охоронювані види — Застосування Директиви до підвидів, які природно не поширені у дикій природі на європейській території держав-членів — Статті 1 і 14 Пташиної директиви.	1, 14	
18. Справа С-44/95	Рішення Суду від 11 липня 1996 року — Королева проти Міністра охорони навколишнього середовища, ex parte: Королівське товариство охорони птахів — Звернення за попереднім рішенням: Палата лордів — Сполучене Королівство — Визначення меж спеціальних охоронних територій (СОГ/SPA) — Розсуд держав-членів — Економічні та соціальні міркування — Територія Лаппель-Банк — Статті 2, 3 і 4 Пташиної директиви та статті 6 і 7 Оселищної директиви — Визначення SPA.	2, 3, 4 (1, 2, 4)	6, 7

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
19. Справа С-3/96	Рішення Суду від 19 травня 1998 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Нідерландів — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — ІВА 1989 — Стаття 4 Пташиної директиви — Визначення SPA.	4 (1)	
20. Справа С-10/96	Рішення Суду (Третя палата) від 12 грудня 1996 року — Бельгійська королівська Ліга охорони птахів ASBL та Товариство орнітологічних досліджень AVES ASBL проти Валлонського Рєгїону, третя сторона: Бельгійська королівська орнітологічна федерація ASBL — Звернення за попереднім рішенням: Державна рада — Бельгія — Директива Ради 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів — Заборона вилову — Відступи — Стаття 9(1) Пташиної директиви.	9 (1)	
21. Справа С-329/96	Рішення Суду (П'ята палата) від 26 червня 1997 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Грецької Рєспубліки — Невиконання зобов'язань — Невиконання транспозиції Оселищної директиви.		23
22. Справа С-85/97	Рішення Суду (П'ята палата) від 11 грудня 1997 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Федеративної Рєспубліки Нїмеччина — Невиконання зобов'язань — Невиконання транспозиції Оселищної директиви — Стаття 189 Договору ЄЕС та стаття 23 Оселищної директиви.		23

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
23. Справа С-166/97	Рішення Суду (П'ята палата) від 18 березня 1999 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — Стаття 4 Пгашиної директиви.	4 (1, 2, 4)	
24. Справа С-96/98	Рішення Суду (П'ята палата) від 25 листопада 1999 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — Статті 2 і 4 Пгашиної директиви — Зміна меж SPA.	2, 4 (1, 2, 4)	
25. Справа С-256/98	Рішення Суду (П'ята палата) від 6 квітня 2000 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6 Оселищної директиви.		6 (3, 4)
26. Справа С-371/98	Рішення Суду від 7 листопада 2000 року — Королева (за запитом First Corrogate Shipping Ltd) проти Міністра охорони навколишнього середовища, транспорту та регіонів, треті сторони: Всесвітній фонд природи, Британська організація (WWF UK) та Траст охорони дикої природи		2 (3), 3 (1, 2), 4 (1, 2)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-571/98 (продовження)	графства Айвон (Avon Wildlife Trust) — Запит про попереднє рішення: Високий суд Англії та Уельсу (Відділення Королівської лави) — Сполучене Королівство — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Визначення меж територій, придатних надання статусу особливо охоронюваних територій — Розсуд держав-членів — Економічні та соціальні міркування — Естуарій річки Северн — Статті 2, 3 і 4 Оселищної директиви.		
27. Справа С-374/98	Рішення Суду (Шоста палата) від 7 грудня 2000 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом зобов'язань — Збереження диких птахів — Особливо охоронювані території — Стаття 4 Пташиної директиви і статті 6 та 7 Оселищної директиви.	4 (1, 2, 4)	6 (2-4), 7
28. Справа С-38/99	Рішення Суду (Шоста палата) від 7 грудня 2000 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Періоди полювання — Стаття 7 Пташиної директиви.	7 (4)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
29. Справа С-67/99	Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої фауни та флори — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4 Оселищної директиви.		4(1)
30. Справа С-71/99	Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — Європейська Комісія проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої фауни та флори — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4 Оселищної директиви.	4(1)	
31. Справа С-159/99	Рішення Суду (Шоста палата) від 17 травня 2001 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Допустимість — Статті 5, 7 і 9 Пташиної директиви.	5 (а, е), 7(1), 9(1, 2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
32. Справа С-220/99	Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої фауни та флори — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4 Оселищної директиви.		4(1)
33. Справа С-103/00	Рішення Суду (Шоста палата) від 30 січня 2002 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона виду <i>Saretta carella</i> на острові Закінтос — Стаття 12 Оселищної директиви.		12(1) (b), (d)
34. Справа С-117/00	Рішення Суду (Шоста палата) від 13 червня 2002 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Статті 3 і 4 Пташиної директиви і стаття 6 Оселищної директиви.	3, 4(4)	6(2)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
35. Справа С-240/00	Рішення Суду (Шоста палата) від 6 березня 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Фінляндія — Охорона диких птахів та їхніх оселищ — Спеціальна охоронна територія — Стаття 4 Пташиної директиви.	4 (1), (2), (3)	
36. Справа С-75/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 13 лютого 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Неповна транспозиція — Статті 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 22 і 23 Оселищної директиви.		1, 4 (5), 5 (4), 6, 7, 12 (1) (b), (c), 12 (2), 12 (4), 13 (1) (b), 14, 15, 16 (1), 22 (b), 23 (2)
37. Справа С-202/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 26 листопада 2002 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Класифікація як особливо охоронюваних територій — Заповідник Plaine des Mauges — Стаття 4 Пташиної директиви.	4 (1, 2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
38. Справа С-324/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 5 грудня 2002 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Неповна транспозиція — Статті 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 22 і 23 Оселищної директиви.		1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12(1)(b), (c), 12(2), 12(4), 13(1)(b), 14, 15, 16(1), 22(b), 23(2)
39. Справа С-378/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 20 березня 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Спеціальна охоронна територія — Збереження диких птахів — Стаття 4 Пташиної директиви.	4(1, 2, 3)	
40. Справа С-415/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 27 лютого 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Стаття 4 Пташиної директиви і статті 6 та 7 Оселищної директиви.	4(1, 2, 4)	6(2, 3, 4), 7

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
41. Справа С-434/01	Рішення Суду (Шоста палата) від 6 листопада 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 12 і 16 Оселищної директиви.		12 (1), 16
42. Справа С-72/02	Рішення Суду від 24 червня 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Португальської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ та диких птахів — Статті 2, 4, 6, 7, 8 і 12 Пташиної директиви і статті 1, 3, 6, 10, 11 і 12 Оселищної директиви.	2, 4(1,4), 6, 7, 8, 12	1, 3(3), 6(1-4), 10, 11, 12
43. Справа С-143/02	Рішення Суду (Третя палата) від 20 березня 2003 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 5, 6 і 7 Оселищної директиви.		5(1), 6(2), 7

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
44. Справа С-182/02	Рішення Суду (Шоста палата) від 16 жовтня 2003 року — Ліга охорони птахів та інші проти Прем'єр-міністра та Міністра територіального планування та навколишнього середовища — Запит про надання попереднього рішення: Державна рада (Conseil d'Etat) — Франція — Збереження диких птахів — Дати початку та завершення сезону полювання — Відступу — Статті 7 і 9 Пташиної директиви.	7(4), 9(1)	
45. Справа С-209/02	Рішення Суду (Друга палата) від 29 січня 2004 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Оселище деркача (<i>cornstake</i>) — Особливо охоронювана територія Wörschacher Moos — Стаття 4 Пташиної директиви і статті 6 та 7 Оселищної директиви.	4	6(3,4), 7
46. Справа С-79/03	Рішення Суду (Друга палата) від 9 грудня 2004 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Полювання — Статті 8(1) і 9(1) Пташиної директиви.	8(1), 9(1)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
47. Справа С-98/03	Рішення Суду (Друга палата) від 10 січня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Оцінка наслідків окремих проєктів на охоронювану територію — Охорона видів — Статті 4(1), 6(3,4), 12(1), 13, 16 Оселищної директиви.		4(1), 6(3,4), 12(1), 13, 16
48. Справа С-117/03	Рішення Суду (Друга палата) від 13 січня 2005 року — Società Italiana Dragaggi SpA та інші проти Міністерства інфраструктури та транспорту і Автономної області Фріулі-Венеція-Джулія — Запит на попереднє рішення: Державна рада — Італія — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Національний перелік територій, придатних для визначення як таких, що мають значення для ЄС — Заходи зі збереження — Статті 4(5) і 6(2), (3), (4) Оселищної директиви.		4(5), 6(2), (3), (4)
49. Справа С-441/03	Рішення Суду (Друга палата) від 14 квітня 2005 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Нідерланди — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС і 92/43/ЄЕС — Збереження диких	4(1,2)	1 (а),(е)(і), 2(2), 6(1), 6(2), (4), 7, 11, 15

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-441/03 (продоження)	птахів — Збереження природних оселищ — Невиконання транспозиції у встановлені строки — Стаття 4 Пташиної директиви і статті 1, 2, 6, 7, 11 і 15 Оселищної директиви.		
50. Справа С-407/03	Рішення Суду (П'ята палата) від 15 липня 2004 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Республіки Фінляндія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Стаття 6(5) Оселищної директиви.		6(3)
51. Справа С-6/04	Рішення Суду (Друга палата) від 20 жовтня 2005 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 6, 11, 12, 13, 14, 15 і 16 Оселищної директиви.		6, 11, 12, 13, 14, 15, 16
52. Справа С-135/04	Рішення Суду (Друга палата) від 9 червня 2005 року — Комісія Європейських Слiтовариств проти Королівства Іспанія — Збереження дикої фауни — Дикі птахи — Періоди полювання — Полювання на припуття під час зворотного перельоту у провінції Гіпускоа — Статті 7 і 9 Пташиної директиви.	7, 9(1)(с)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
53. Справа С-209/04	Рішення Суду (Друга палата) від 23 березня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Деркач — Особливо охоронювана територія у національному природному заповіднику Lauteracher Ried — Виключення території Soten і Gleggen-Köblem — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Процедура затвердження будівельного плану або проєкту — Процедура визначення траси автомобільної дороги — Процедура оцінки впливу на довкілля — Порушення процедурних вимог у проєкті будівництва федеральної автомагістралі S18 в Австрії — Тимчасове застосування Директиви 92/43 — Статті 4(1) і (2) Директиви про диких птахів та статті 6(3) і (4) Оселищної директиви.	4(1), (2)	6(3), (4)
54. Справа С-221/04	Рішення Суду (Друга палата) від 18 травня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої		12(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-221/04 (продовження)	фауни і флори — Охорона видів — Полювання із застосуванням пасток зі сторами на приватних мисливських угіддях — Кастилія і Леон — Стаття 12 Оселищної директиви.		
55. Справа С-235/04	Рішення Суду (Друга палата) від 28 червня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — IBA 98 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Очевидна недостатність кількості та розміру класифікованих територій — Стаття 4(1,2) Пташиної директиви.	4(1,2)	
56. Справа С-239/04	Рішення Суду (Друга палата) від 26 жовтня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Португальської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Особливо охоронювана територія Каштру-Верде — Відсутність альтернативних рішень — Статті 6(3) і (4) Оселищної директиви.		6(3,4)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
57. Справа С-334/04	Рішення Суду (Друга палата) від 25 жовтня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Додаток I — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — ІВА 2000 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Очевидна недостатність класифікації — Водно-болотні угіддя — Стаття 4 Пгашиної директиви — Визначення SPA.	4(1,2)	
58. Справа С-418/04	Рішення Суду (Друга палата) від 13 грудня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Статті 4 і 10 — Транспозиція та застосування — ІВА 2000 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6 — Транспозиція та застосування — Статті 4 і 10 Пгашиної директиви, стаття 6 Оселищної директиви — Визначення СТО.	4(1),(2),(4), 10	6(2)-(4), 7

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
59. Справа С-507/04	Рішення Суду (Четверта палата) від 12 липня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Охорона диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Заходи з транспозиції директиви — Статті 1, 5, 6, 7, 8, 9 і 11 Пташиної директиви.	1, 5, 6, 7(4), 8, 9(1)(а,с),(2), 11	
60. Справа С-508/04	Рішення Суду (Четверта палата) від 10 травня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Заходи з транспозиції директиви — Статті 1, 6, 12, 13, 16 і 22 Оселищної директиви.		1, 6(1), 12, 13, 14, 15(а), (b), 16, 22
61. Справа С-518/04	Рішення Суду (П'ята палата) від 16 березня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона видів — Стаття 12 Оселищної директиви.		12(1)(b)(d)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
62. Справа С-60/05	Рішення Суду (Друга палата) від 8 червня 2006 року — Всесвітній фонд природи (WWF), Італійська організація та інші проти Регіону Ломбардія — Звернення за попереднім рішенням: Регіональний адміністративний трибунал Ломбардії — Італія — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони — Стаття 9 Пташиної директиви.	9 (1)(с)	
63. Справа С-183/05	Рішення Суду (Друга палата) від 11 січня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 12(1) і (2), 13(1)(b) і 16 — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона видів — Статті 12 і 16 Оселищної директиви.		12 (1),(2), 13 (1)(b), 16
64. Справа С-191/05	Рішення Суду (Друга палата) від 13 липня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Португальської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Зміна без наукового обґрунтування — Стаття 4 Пташиної директиви.	4 (1, 2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
65. Справа С-244/05	Рішення Суду (Друга палата) від 14 вересня 2006 року — Федерация охорони природи Баварії (Bund Naturschutz in Bayern e.V.) та інші проти Вільної держави Баварія — Звернення за попереднім рішенням: Вищий адміністративний суд Баварії — Німеччина — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Режим охорони до включення оселища до переліку територій, що мають значення для Співтовариства — Статті 3(1) і 4(1) Оселищної директиви.		3(1), 4(1)
66. Справа С-304/05	Рішення Суду (Четверта палата) від 20 вересня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Оцінка впливу на довкілля (ОВД) робіт із модифікації лижних трас — Статті 6 і 7 Оселищної директиви та стаття 4 Пташиної директиви.	4	6(2-4), 7

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
67. Справа С-342/05	Рішення Суду (Друга палата) від 14 червня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Фінляндія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Положення на вовка — Статті 12, 13, 14, 15 (а) і (b) та 16(1) Оселищної директиви.		12, 13, 14, 15 (а),(b), 16(1)
68. Справа С-388/05	Рішення Суду (Друга палата) від 20 вересня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Особливо охоронювана територія Valloni e steppe pedegarganiche — Стаття 4 Пташиної директиви, статті 6(2) і 7 Оселищної директиви.	4	6(2), 7
69. Справа С-179/06	Рішення Суду (Четверта палата) від 4 жовтня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Оцінка впливу на довкілля (ОВД) — Стаття 6(3) Оселищної директиви.		6(3)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
70. Справа С-186/06	Рішення Суду (Друга палата) від 18 грудня 2007 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Зона зрощення каналу Сегарра-Гаррігес (Segarra-Garrigues) (Льейда) — Стаття 4 (4) Пташиної директиви, статті 6 (2) і 7 Пташиної директиви.	4 (4)	6 (2), 7
71. Справа С-362/06	Рішення Суду (Друга палата) від 23 квітня 2009 року — Маркку Саггстедт та інші проти Комісії Європейських Співтовариств — Апеляції — Збереження природних оселищ — Перелік, затверджений рішенням Комісії, територій, що мають значення для Співтовариства в бореальному біогеографічному регіоні — Допустимість позову про анулювання, поданого фізичними чи юридичними особами, проти цього рішення — Стаття 4 Оселищної директиви.		4
72. Справа С-503/06	Рішення Суду (Шоста палата) від 15 травня 2008 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Відступи від системи охорони диких птахів — Регіон Лігурія — Стаття 9 Пташиної директиви.	9	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
73. Справа С-293/07	Рішення Суду (Друга палата) від 11 грудня 2008 року — Комісія Європейських Слiвтовариств проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС і 92/43/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — Недостатні заходи охорони — Стаття 4 Пташиної директиви, стаття 6 Оселищної директиви.	4 (1, 2, 4)	6 (2-4)
74. Справа С-535/07	Рішення Суду (Друга палата) від 14 жовтня 2010 року — Європейська Комісія проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС і 92/43/ЄЕС — Збереження диких птахів — Неправильне визначення та недостатня правова охорона спеціальних охоронних територій (СОТ) — Стаття 4 Пташиної директиви, статті 6 і 7 Оселищної директиви — Визначення SPA.	4 (1, 2)	6 (2), 7
75. Справа С-76/08	Рішення Суду (Друга палата) від 10 вересня 2009 року — Європейська Комісія проти Республіки Мальта — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Допустимість — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Весняне полювання — Заборона — Відступ від системи охорони — Умова відсутності «іншого задовільного рішення» — Законні очікування — Стаття 9 Пташиної директиви.	9 (1)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
76. Справа С-241/08	Рішення Суду (Друга палата) від 4 березня 2010 року — Європейська Комісія проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(2) і (3) — Неправильна транспозиція — Спеціальні території збереження (СТЗ/зАС) — Значний вплив проекту на довкілля — «Турбуючий» характер окремих видів діяльності — Оцінка впливу на довкілля (ОВД) — Статті 6(2-4) Оселищної директиви.		6(2-4)
77. Справа С-259/08	Рішення Суду (Шоста палата) від 15 січня 2009 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Збереження та підтримання оселищ — Класифікація спеціальних охоронних територій (СОТ/SPA) — Заборона полювання та відлову — Неправильна транспозиція — Статті 3, 4, 5 і 8 Пташиної директиви.	3(1), (2), 4(1), 5, 8(1)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
78. Справа С-308/08	Рішення Суду (Четверта палата) від 20 травня 2010 року — Європейська Комісія проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Режим охорони до внесення оселища до списку територій, що мають значення для Співтовариства — Проект модернізації сільської дороги — Статті 3(1), 4(1), 12(4) Оселищної директиви.		3(1), 4(1), 12(4)
79. Справа С-491/08	Рішення Суду (Четверта палата) від 10 червня 2010 року — Європейська Комісія проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Території, що мають значення для Співтовариства — Туристичний комплекс Is Arenas — Статті 3(1), 4(1), 6(2) Оселищної директиви.		3(1), 4(1), 6(2)
80. Справа С-560/08	Рішення Суду (П'ята палата) від 15 грудня 2011 року — Європейська Комісія проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Проекти розширення та/або		6(3), (4), 7, 12(1)(b), (d)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-560/08 (продовження)	модернізації дороги М-501 в Іспанії — ZEP ES0000056 «Дубові ліси вздовж ріки Альберче і ріки Кофіо», передбачувана SCI ES310005 «Басейн ріки Гвадаррама» та передбачувана SCI ES3110007 «Басейн рік Альберче і Кофіо» — Статті 6(3) і (4), 7 і 12(1)(b) та (d) Оселищної директиви.		
81. Справа С-573/08	Рішення Суду (Третя палата) від 15 липня 2010 року — Європейська Комісія проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Заходи з транспонування директиви — Статті 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13 і 18 Пташиної директиви.	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 18	
82. Справа С-164/09	Рішення Суду (Четверта палата) від 11 листопада 2010 року — Європейська Комісія проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони диких птахів — Полювання — Статті 7, 9(1) Пташиної директиви.	7, 9(1)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
83. Справа С-383/09	Рішення Суду (Четверта палата) від 9 червня 2011 року — Європейська Комісія проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Оселищна директива — Недостатність заходів, вжитих для охорони виду <i>Criscetus griseus</i> (хом'як звичайний) — Попіршення оселищ — Стаття 12(1)(d) Оселищної директиви.		12(1)
84. Справа С-404/09	Рішення Суду (Четверта палата) від 24 листопада 2011 року — Європейська Комісія проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка наслідків окремих проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Вугільні шахти відкритого типу — Територія «Alto Sil» — Особливо охоронювана територія — Територія, що має значення для Співтовариства — Бурий ведмідь (<i>Ursus arctos</i>) — Глухар (<i>Tetrao urogallus</i>) — Стаття 6(2-4) Оселищної директиви.		6(2-4)
85. Справа С-508/09	Рішення Суду (Восьма палата) від 3 березня 2011 року — Європейська Комісія проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони диких птахів — Статті 5(а) і 9(1), (2) Пташиної директиви.	5(а), 9(1), (2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
86. Справа С-522/09	Рішення Суду (Четверта палата) від 14 квітня 2011 року — Європейська Комісія проти Румунії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Території, визначені у недостатній кількості та розмірі — Порушення процедури досудового врегулювання — Неприйнятність позову — Статті 4(1) і (2) Пташиної директиви.	4(1), (2)	
87. Справа С-538/09	Рішення Суду (Перша палата) від 26 травня 2011 року — Європейська Комісія проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 6(3) — Особливо охоронювані території — Належна оцінка наслідків плану або проєкту, який може мати значний вплив на охоронювану територію — Звільнення від оцінки планів або проєктів, що підпадають під декларативну схему — Неправильна транспозиція — Стаття 6(3) Оселищної директиви.		6(3)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
88. Справа С-90/10	Рішення Суду (Четверта палата) від 22 вересня 2011 року — Європейська Комісія проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива «Про оселища» — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 4(4) і 6(1) та (2) — Встановлення пріоритетів для особливо охоронюваних територій та забезпечення їх належної охорони — Невиконання обов'язку щодо належного правової охорони особливо охоронюваних територій на Канарських островах — Статті 4(4) і 6(1) та (2) Оселищної директиви.		4(4), 6(1),(2)
89. Справа С-340/10	Рішення Суду (Четверта палата) від 15 березня 2012 року — Європейська Комісія проти Республіки Кіпр — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 4(1) і 12(1) — Невключення озера Паралімі до переліку територій, що мають значення для Слівтовариства, у встановлений строк — Система охорони виду <i>Matrix patrix surtiasa</i> (кіпрського вужа) — Статті 3(1), 4(1) і 12(1) Оселищної директиви.		3(1), 4(1), 12(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
90. Справа С-46/11	Рішення Суду (Восьма палата) від 15 березня 2012 року — Європейська Комісія проти Республіки Польща — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Недостатня охорона окремих видів, зокрема видри (<i>Lutra lutra</i>) — Статті 12, 13 і 16 Оселищної директиви.		12, 13, 16(1)
91. Справа С-192/11	Рішення Суду (Сьома палата) від 26 січня 2012 року — Європейська Комісія проти Республіки Польща — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Сфера дії системи охорони — Відступи від заборон, встановлених директивою — Статті 1, 5 і 9 Пташиної директиви.	1, 5, 9(1), (2)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
92. Справа С-258/11	Рішення Суду (Третя палата) від 11 квітня 2013 року (Звернення за попереднім рішенням від Верховного суду — Ірландія) — Пітер Світмен та інші проти An Bord Pleanála (Ради з питань планування) — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 6 — Збереження природних оселищ — Особливо охоронювані території — Оцінка наслідків плану або проекту для охоронюваної території — Критерії для оцінки ймовірності негативного впливу на цілісність відповідної території — Зона озера Лох-Корріб — Зовнішня об'їзна дорога міста Гольвей №6 — Стаття 6(3) Оселищної директиви.		6(3)
93. Справа С-517/11	Рішення Суду (Четверта палата) від 7 лютого 2013 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Стаття 6(2) — Погіршення стану та забруднення озера Коронія — Охорона — Недостатність вжитих заходів — Директива 91/271/ЄЕС — Очищення міських стічних вод — Статті 3 і 4(1) та (3) — Агломерація Лангади — Система збору та очищення міських стічних вод — «Відсутність» — Стаття 6(2) Оселищної директиви.		6(2)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
94. Справа С-301/12	Рішення Суду (Друга палата) від 3 квітня 2014 року (Звернення за попереднім рішенням від Державної ради — Італія) — <i>Cascina Tte Pini s.s. проти Міністерства навколишнього середовища, довкілля, охорони землі і моря, Регіону Ломбардія, Голови Ради Міністрів, Консорціуму Парку долини Тічино в Ломбардії, Муніципалітету Сомма-Ломбардо</i> — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Території, що мають значення для Співтовариства — Перегляд статусу у разі забруднення або деградації довкілля — Національне законодавство, яке не передбачає права зацікавлених осіб вимагати такого перегляду — Надання компетентним національним органам дискреційного права самостійно ініціювати процедуру перегляду статусу — Статті 4(1), 9 і 11 Оселищної директиви.		4(1), 9, 11

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
95. Справа С-521/12	Рішення Суду (Друга палата) від 15 травня 2014 року (Звернення за попереднім рішенням від Державної ради Нідерландів) — Т.К. Брілс та інші проти Міністра інфраструктури та навколишнього середовища — Довккілля — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(3) і (4) — Збереження природних оселищ — Особливо охоронювані території — Оцінка наслідків плану або проєкту для охоронюваної території — Дозвіл на план або проєкт на охоронюваній території — Компенсаційні заходи — Територія Natura 2000 Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek — Проєкт будівництва ділянки автомагістралі A2 Гертогенбос-Ейндговен — Статті 6(3) і (4) Оселищної директиви.		6(3), (4)
96. Справа С-600/12	Рішення Суду (П'ята палата) від 17 липня 2014 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки — Невиконання зобов'язань — Довккілля — Управління відходами — Директиви 2008/98/ЄС, 1999/31/ЄС і 92/43/ЄЕС — Скидання відходів на острові Закінтос — Національний морський парк Закінтоса — Територія Natura 2000 — Морська черепаха <i>Caretta caretta</i> — Продовження терміну дії екологічних умов — Відсутність плану рекультивації —		6(3)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-600/12 (продовження)	Функціонування полігону — Недоліки — Переповнення полігону — Фільтратні витіки — Недостатнє накриття та розповсюдження відходів — Розширення полігону — Стаття 6(3) Оселищної директиви.		
97. Справа С-141/14	Рішення Суду (Третя палата) від 14 січня 2016 року — Європейська Комісія проти Республіки Болгарія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Особливо охоронювані території Калакра та Білі скелі — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та диких видів — Територія Комплекс Калакра, що має значення для Слітвариства — Директива 2011/92/ЄС — Оцінка наслідків окремих проєктів на довкілля — Тимчасове застосування системи охорони — Погіршення природних оселищ видів і порушення спокою видів — Вітрова енергетика — Туризм — Статті 4(1) і (2), (4) Пташиної директиви, статті 6(2–4) Оселищної директиви.	4(1), (2), (4)	6(2)-(4)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
98. Справа С-399/14	Рішення Суду (Третя палата) від 14 січня 2016 року — <i>Grüne Liga Sachsen e.V.</i> та інші проти Вільної держави Саксонія — Звернення за попереднім рішенням від Федерального адміністративного суду — Звернення за попереднім рішенням — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(2)–(4) — Територія, включена до переліку територій, що мають значення для Співтовариства, після надання дозволу на проєкт, але до початку його реалізації — Перегляд проєкту після включення території до переліку — Правила, що регулюють цей перегляд — Наслідки завершення проєкту для вибору альтернатив — Статті 6(2)–(4) Оселищної директиви.		6(2)-(4)
99. Справа С-461/14	Рішення Суду (П'ята палата) від 24 листопада 2016 року — Європейська Комісія проти Королівства Іспанія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Особливо охоронювані території — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Стаття 6(2) Оселищної директиви та стаття 4(4) Пташиної директиви.	4(4)	6(2)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
100. Справа С-504/14	Рішення Суду (Четверга палата) від 10 листопада 2016 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Довкілля — Охорона природи — Директива 92/43/ЄС — Статті 6(2) і (3) та 12(1)(b) і (d) — Дика фауна і флора — Збереження природних оселищ — Морська черепаха <i>Caretta caretta</i> — Охорона морських черепах у затоці Кіпарісія — Територія, що має значення для Співтовариства, «Дюни Кіпаріссі» — Охорона видів — Статті 4(2), 6(2), (3) і (4) та 12(1)(b) і (d) Оселищної директиви.		6(2), (3), 12(1)(b), (d)
101. Справа С-387/15	Рішення Суду (Сьома палата) від 21 липня 2016 року — Гільде Орлеанс та інші проти Фламандського регіону — Звернення за попереднім рішенням від Державної ради (Бельгія) — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄС — Збереження природних оселищ — Особливо охоронювані території — Територія Natura 2000 «Естуарії Шельди та Дурме від нідерландського кордону до Гента» — Розвиток портової зони — Оцінка наслідків плану або проекту для охоронюваної території — Виникнення негативних наслідків — Попереднє, але ще не завершене формування еквівалентної території замість знищеної — Завершення після проведення оцінки — Статті 6(3) і (4) Оселищної директиви.		6(3), (4)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
102. Справа С-557/15	Рішення Суду (Третя палата) від 21 червня 2018 року — Європейська Комісія проти Республіки Мальта — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Вилон і утримання живих птахів — Види, що належать до родини в'юркових — Заборона — Національний режим відступів — Право держав-членів на відступи — Умови — Статті 5(а) і (е), 8(1), 9(1) і (2) Пташиної директиви.	5(а), (е), 8(1), 9(1), (2)	
103. Справа С-281/16	Рішення Суду (Четверта палата) від 19 жовтня 2017 року — Vereniging Hoekschevaards Landschap проти Державного секретаря з питань економіки — Звернення за попереднім рішенням від Державної ради — Звернення за попереднім рішенням — Директива 92/43/ЄС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Виконавче рішення (ЄС) 2015/72 — Перелік територій, що мають значення для Співтовариства, для атлантичного біогеографічного регіону — Зменшення розміру території — Наукова помилка — Чинність — Статті 2(1), 3(1), 4(1) Оселищної директиви.		2(1), 3(1), 4(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
104. Справа С-683/16	Рішення Суду (Третя палата) від 13 червня 2018 року — Союз охорони навколишнього середовища і природи Німеччини Deutscher Naturschutzring — Dachverband der deutschen Natur- und Umweltschutzverbände e.V. проти Федеративної Республіки Німеччина — Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду Кельна — Звернення за попереднім рішенням — Спільна рибальська політика — Регламент (ЄС) № 1380/2013 — Стаття 11 — Збереження морських біологічних ресурсів — Охорона довкілля — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Виключна компетенція Європейського Союзу — Статті 3(1), 4(4) і 6(2) Оселищної директиви.		3(1), 4(4), 6(2)
105. Справа С-97/17	Рішення Суду (Друга палата) від 26 квітня 2018 року — Європейська Комісія проти Республіки Болгарія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Охорона природи — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія (СОТ/SPA) — Класифікація як SPA найбільш придатних за кількістю і площею територій для збереження видів птахів, зазначених у Додатку I до Директиви 2009/147 — Важлива орнітологічна територія (ВОТ) — ВОТ Рила — Часткова класифікація ВОТ Рила як SPA — Стаття 4(1) Пташиної директиви.	4(1)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
106. Справа С-441/17	Рішення Суду (Велика палата) від 17 квітня 2018 року — Європейська Комісія проти Республіки Польща — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Статті 6 (1) і (3), 12 (1) — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Статті 4 і 5 — Територія Natura 2000 Біловезька Пуща — Зміна плану управління лісами — Збільшення обсягу заготівлі деревини — План або проект, безпосередньо не потрібний для управління територією, але який здатний мати на неї значний вплив — Належна оцінка наслідків для території — Негативний вплив на цілісність території — Реальне виконання охоронних заходів — Вплив на місця розмноження та відпочинку охоронюваних видів — Статті 1 (1)(f), 6 (1), (3) і (4), 12 (1)(a) і (d) Оселищної директиви, статті 4(1) і (2), 5 (b) і (d) Пташиної директиви.	4 (1) та (2), 5 (b), (d)	1 (1)(l), 6 (1), (3),(4), 12 (1)(a), (d)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
107. Справа С-461/17	Рішення Суду (Друга палата) від 7 листопада 2018 року — Браян Гологан та інші проти An Bord Pleanála (Ради з питань планування) — Звернення за попереднім рішенням від Високого суду (Ірландія) — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Збереження дикої фауни і флори — Проект будівництва дороги — Належна оцінка впливів на довкілля — Обсяг обов'язку щодо обґрунтування рішень — Директива 2011/92/ЄС — Оцінка наслідків окремих проєктів — Додаток IV, пункт 3 — Стаття 5 (3)(d) — Значення поняття «основні альтернативи» — Стаття 6 (3) Оселищної директиви.	6 (3)	
108. Справа С-674/17	Рішення Суду (Друга палата) від 10 жовтня 2019 року — Асоціація охорони природи Тапіоли, Північного Сава і Кайнуу проти Рісто Мустонен та інших — Звернення за попереднім рішенням від Вищого адміністративного суду — Звернення за попереднім рішенням — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 12 (1) — Система суворої охорони видів тварин — Додаток IV — <i>Canis lupus</i> (вовк) — Стаття 16 (1)(e) — Відступ, що дозволяє відстріл окремих особин у обмеженій кількості — Полювання з метою управління популяцією — Оцінка стану збереження популяції відповідних видів — Статті 12 і 16 Оселищної директиви.		12 (1), 16 (1)(e)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
109. Справа С-161/19	Рішення Суду (Перша палата) від 23 квітня 2020 року — Європейська Комісія проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Дозволи на весняне полювання на самців виду птахів «вальдшнеп» у Нижній Австрії (Австрія) — Статті 7(4) і 9(1)(с) — Відсутність «іншого задовільного рішення» — Поняття «невелика кількість» — Статті 7(4) і 9(1)(с) Пташиної директиви.	7(4), 9(1)(с)	
110. Справа С-217/19	Рішення Суду (Перша палата) від 23 квітня 2020 року — Європейська Комісія проти Республіки Фінляндія — Позов про невиконання зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Дозволи на весняне полювання на самців виду птахів «пухівка» (<i>Somateria mollissima</i>) у провінції Аланд (Фінляндія) — Поняття «розсудливе використання» та «невелика кількість» — Стаття 7(4) і стаття 9(1)(с) Пташиної директиви.	7(4), 9(1)(с)	

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
111. Справа С-473/19	Рішення Суду (Друга палата) від 4 березня 2021 року — <i>Föreningen Skydd Skogen</i> (Асоціація «Захистимо ліс») та інші проти Адміністрації лену Вестра-Йоталанд та інших — Запити про попереднє рішення від окружного суду Венерсборга, суду з питань землекористування та довілля — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 12(1) — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Стаття 5 — Лісове господарство — Заборони, спрямовані на забезпечення збереження охоронюваних видів — План остаточної вирубки дерев — Територія, де мешкають охоронювані види — Статті 5, 12(1)(а)–(d) Пташиної директиви.	5, 12(1)(а)–(d)	
112. Справа С-477/19	Рішення Суду (Сьома палата) від 2 липня 2020 року — ІЕ проти Магістрату міста Відень — Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду Відня — Звернення за попереднім рішенням — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 12(1) — Система суворого охорони видів тварин — Додаток IV — <i>Sticetus sticetus</i> (хом'як звичайний) — Місця відпочинку та розмноження — Погіршення або знищення — Території, що були покинуті — Стаття 12(1) Оселищної директиви.		12(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
113. Справа С-432/21	Рішення Суду (Друга палата) від 2 березня 2023 року. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6 від (1) до (3), Стаття 12 від (1)(а) до (д), Стаття 13(1)(а) і Стаття 16(1) — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Стаття 4(1), Стаття 5(а), (б) і (д) і Стаття 9(1) — Управління лісами на основі належної практики — Плани управління лісами — Організація конвенції — Доступ до правосуддя — Стаття 6(1)(б) і Стаття 9(2) — Вивчення законності, що стосується суті та процедури, планів управління лісами — Право екологічних організацій на подання позову.	6(1)-(3), 12(1)(а)-(д), 13(1)(а) та 16(1)	6(1)-(3), 2(1)(а)-(д), 13(1)(а) та 16(1)
114. Справа С-444/21	Рішення Суду від 29 червня 2023 року. Європейська Комісія проти Ірландії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) — Атлантичний біогеографічний регіон — Стаття 4(4) і Стаття 6(1) — Невизначення особливих охоронюваних територій і невстановлення цілей зі збереження — Відсутність або недостатність заходів зі збереження.		4(4), 6(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
115. Справа С-116/22	Рішення суду (Друга палата) від 21 вересня 2023 року. Європейська Комісія проти Федеративної Республіки Німеччина. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 4(4) і Стаття 6(1) — Невизначення особливих охоронюваних територій — Невстановлення цілей зі збереження — Відсутність або недостатність заходів зі збереження — Адміністративна практика.		4(4), 6(1)
116. Справа С-601/22	Рішення суду (Перша палата) від 11 липня 2024 року. Екологічна організація WWF-Австрія та інші проти Уряду Федеральної землі Тіроль. Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду землі Тіроль. Звернення за попереднім рішенням — Чинність і тлумачення — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄС — Стаття 12(1) — Система суворої охорони видів тварин — Додаток IV — <i>Canis lupus</i> (вовк) — Однакові умови серед держав-членів — Стаття 16(1) — Національний дозвіл на вилучення особин диких тварин виду <i>canis lupus</i> — Оцінка стану збереження популяції відповідного виду — Географічне охоплення — Визначення шкоди — Задовільне альтернативне рішення.		12(1), 16(1)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
117. Справа С-436/22	Рішення суду (Перша палата) від 29 липня 2024 року. Асоціація з охорони та вивчення іберійського вовка (<i>Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico, ASCEL</i>) проти Адміністрації автономної області Кастилія і Леон. Звернення за попереднім рішенням від Високого суду Кастилії і Леону — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 2, 4, 11, 12, 14, 16 та 17 — Система суворої охорони виду тварин — <i>Canis lupus</i> (вовк) — Мисливське використання — Оцінка стану збереження популяції відповідного виду — Стан збереження цього виду «несприятливо поганий» — Використання не відповідне до утримання чи відновлення виду у сприятливому стані збереження — Врахування усіх найновіших наукових даних.		11, 12, 14, 17
118. Справа С-66/23	Рішення суду (Перша палата) від 12 вересня 2024 року. Грецька орнітологічна асоціація (Elliniki Ornithologiki Etairia) та інші проти Міністра внутрішніх справ та інших. Звернення за попереднім рішенням від Державної Ради — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Класифікація території як Спеціальні	4(1), 4(2)	6(2)-(4)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
Справа С-66/23 (продовження)	території збереження (СТЗ/SAC) — «Класифікаційні» види — Тимчасові горизонтальні заходи, що однаково застосовуються до всіх ООТ — Неприйняття індивідуальних планів управління.		
119. Справа С-47/23	Рішення суду (Третя палата) від 14 листопада 2024 року. Європейська Комісія проти Федеративної Республіки Німеччина. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6(2) — Належні кроки для уникнення, на Спеціальних територіях збереження (СТЗ/SAC), погіршення стану природних оселищ — Оселища типів 6510 (низинні сінокісні луки) та 6520 (гірські сінокісні луки), що перебувають під охороною в рамках мережі Natura 2000 — Втрага території — Відсутність спеціального нагляду за природними оселищами — Загальна та структурна бездіяльність — Стаття 4(1) — Пропозиція від кожної держави-члена переліку територій з зазначенням, які типи природних оселищ і місцеві види є на цій території — Регулярне оновлення інформації щодо цих територій.		4(1), 6(2)

№ справи	Коротка інформація	Ст. ПД	Ст. ОД
120. Справа С-629/23	Рішення суду (П'ята палата) від 12 червня 2025 року. МТÜ Eesti Suurkiiskjad (НУО «Естонські великі хижачки») проти Департаменту навколишнього середовища. Звернення за попереднім рішенням від Верховного суду (Естонії) — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Перший підпункт Статті 1 (i) — Стан збереження виду — Концепція — Стаття 14 — Управлінські заходи — Вилучення з дикої природи та експлуатація, сумісні із утриманням або відновленням виду у сприятливому стані збереження — Другий підпункт Статті 1 (i) — Оцінка, чи стан збереження певного виду є сприятливим — Кумулятивні умови — <i>Canis lupus</i> (вовк) — Класифікація у категорії «вразливі» Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи — Вид тварин, що є частиною популяції, чий природний ареал поширення виходить за межі території держави-члена — Врахування обмінів між популяціями того самого виду, присутніх у сусідніх державах-членах або в третіх країнах — Стаття 2(3) — Врахування економічних, соціальних і культурних вимог, а також регіональних і місцевих особливостей.		1 (i), 2(3), 14(1)

КОРОТКИЙ ОПИС СПРАВ

1. Справа С-236/85. Рішення Суду від 13 жовтня 1987 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Нідерланди — Збереження диких птахів — Статті 6(2,3) і 9(1) Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція директиви у національне законодавство не обов'язково потребує, щоб її положення були відтворені дослівно у спеціальному нормативному акті; загальний правовий контекст може бути достатнім, якщо він є досить чітким і точним, щоб ефективно забезпечити повне застосування директиви. Звичайна адміністративна практика, яка за своєю природою може бути змінена органами влади і не має належного оприлюднення, не відповідає цій вимозі.

Точна транспозиція є особливо важливою у таких випадках, як цей, за Директивою 79/409/ЄЕС щодо збереження диких птахів, у якій управління спільною спадщиною покладається на держави-члени стосовно їхніх територій.

2. Справа 247/85. Рішення Суду від 8 липня 1987 року — ЄК проти Королівства Бельгія — Збереження диких птахів — Статті 1(1), 2, 5(В, Е), 6(1–4), 7 і 9(1А, 1С, 2) Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція директиви у національне законодавство не обов'язково потребує дослівного відтворення її положень у спеціальному нормативному акті; загальний правовий

контекст може бути достатнім, якщо він реально забезпечує повне застосування директиви у чіткій і точний спосіб.

Однак точна транспозиція набуває особливого значення у випадку транспозиції Директиви 74/409 щодо збереження диких птахів, у якій управління спільною спадщиною покладається на держави-члени у межах їхніх територій.

3. Справа C-252/85. Рішення Суду від 27 квітня 1988 року — ЄК проти Французької Республіки — Збереження диких птахів — Статті 1, 5 (В, С, Е), 7 (4), 8 (1) і 9 (1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція директиви у національне законодавство не обов'язково потребує дослівного відтворення її положень у спеціальному нормативному акті; загальний правовий контекст може бути достатнім, якщо він реально забезпечує повне застосування директиви у чіткій і точний спосіб.

Однак точна транспозиція набуває особливого значення у випадку транспозиції Директиви 74/409 щодо збереження диких птахів, у якій управління спільною спадщиною покладається на держави-члени у межах їхніх територій.

4. Справа 262/85. Рішення Суду від 8 липня 1987 року — ЄК проти Італійської Республіки — Збереження диких птахів — Статті 6 (1–4), 7 (4), 8 (1) і 9 (1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція директиви у національне законодавство не обов'язково потребує дослівного відтворення її положень у спеціальному нормативному акті; загальний правовий контекст може бути достатнім, якщо він реально забезпечує повне застосування директиви у чіткій і точний спосіб.

Однак точна транспозиція набуває особливого значення у випадку транспозиції Директиви 74/409 про збереження диких птахів, у якій управління спільною спадщиною покладається на держави-члени у межах їхніх територій.

5. Справа С-412/85. Рішення Суду від 17 вересня 1987 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина — Збереження диких птахів — Статті 5 і 9(1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Держава-член, яка у законі, що транспонує Директиву 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів, передбачає, що загальні заборони, встановлені статтею 5 цієї Директиви щодо навмисного знищення чи вилову видів птахів, зазначених у статті 1, а також щодо навмисного руйнування чи пошкодження їхніх гнізд та яєць і навмисного турбування птахів, якщо таке турбування є суттєвим з огляду на цілі Директиви, не застосовуються, коли ці дії здійснюються у процесі нормального використання земель для сільськогосподарських, лісових чи рибальських цілей або у процесі видобування продукції таких видів діяльності, — неправильно транспонувала Директиву. Таким чином, вона дозволяє відступи, які не відповідають вимогам, передбаченим статтею 9 цієї Директиви.

6. Справа С-339/87. Рішення Суду від 15 березня 1990 року — ЄК проти Королівства Нідерланди — Збереження диких птахів — Статті 5, 6, 7, 8 і 9(1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція директиви у національне законодавство не обов'язково вимагає, щоб її положення були відтворені дослівно в окремому, спеціальному нормативному акті; загальний правовий контекст може бути достатнім, якщо він фактично забезпечує повне застосування директиви у достатньо чіткий і точний спосіб. Це може можливо, коли транспозиція здійснюється шляхом законодавчого положення, яке слугує підґрунтям для ухвалення адміністративних заходів, що офіційно публікуються, мають загальний характер і здатні створювати права та обов'язки для фізичних осіб. Натомість, звичайні адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені органами влади на власний розсуд, не становлять належної транспозиції.

Це сфера, у якій точна транспозиція директив має особливе значення, оскільки йдеться про спільну спадщину, управління якою покладається на держави-члени щодо їхніх відповідних територій. Відповідно, будь-які відступи, встановлені законодавством держави-члена від загальних заборон, передбачених Директивою 79/409 з метою забезпечення збереження диких птахів, мають ґрунтуватися принаймні на одній із причин, вичерпно перелічених у статті 9(1) цієї директиви, і відповідати критеріям, встановленим у статті 9(2), метою яких є обмежити відступи лише до того, що є строго необхідним, і забезпечити контроль з боку Комісії.

Той факт, що певні засоби полювання або вбивства, заборонені Директивою 79/409 щодо збереження диких птахів, невідомі у державі-члені, не звільняє цю державу від обов'язку ухвалити закони або адміністративні процедури, необхідні для належної транспозиції положень директиви. Відповідно до принципу правової визначеності відповідні заборони мають бути закріплені у обов'язкових правових положеннях.

7. Справа С-288/88. Рішення Суду від 3 липня 1990 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Статті 5, 8 і 9 Пташиної директиви.

Резюме

Федеративна Республіка Німеччина не виконала свої зобов'язання відповідно до Договору ЄЕС, оскільки не вжила всіх необхідних заходів для імплементації Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів.

8. Справа С-57/89. Рішення Суду від 28 лютого 1991 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина — Збереження диких птахів — Будівельні роботи на спеціальній охоронній території — Лейбухт — Статті 2 і 4(1,3,4) Пташиної директиви — Зміни меж території SPA.

Резюме

Хоча держави-члени мають певну свободу розсуду при виборі територій, які є найбільш придатними для класифікації як спеціальна охоронна територія відповідно до статті 4(4) Директиви 79/409 про збереження диких птахів, вони не мають такої самої свободи у зміні чи зменшенні розміру таких територій, які містять найпридатніші оселища для видів, зазначених у Додатку I, і, таким чином, не можуть односторонньо уникати зобов'язань, накладених на них статтею 4(4) директиви.

Повноваження держав-членів зменшувати площу особливо охоронюваних територій можуть бути виправдані лише винятковими обставинами, що відповідають загальному інтересу, який є вищим за загальний інтерес, представлений екологічною метою директиви. У цьому контексті економічні та рекреаційні потреби, зазначені у статті 2 директиви, не можуть братися до уваги, оскільки це положення не становить самостійного відступу із системи охорони, встановленої директивою.

9. Справа С-157/89. Рішення Суду від 17 січня 1991 року — ЄК проти Італійської Республіки — Невиконання вимог директиви — Збереження диких птахів — Стаття 7(4) Пашиної директиви.

Резюме

Італійська Республіка, дозволивши полювання на певні види птахів у період розмноження та виховання потомства, а також на мігруючі види під час їхнього повернення до місць гніздування, не виконала своїх зобов'язань за Директивою Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів.

10. Справа С-169/89. Рішення Суду (Шоста палата) від 23 травня 1990 року — Кримінальне провадження проти *Gourmetterie Van den Burg* — Звернення за попереднім рішенням: Верховний суд (*Hoge Raad*), Нідерланди — Вільний рух

товарів — Заборона імпорту птахів — Статті 6(2,3) і 14 Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 14 Директиви 79/409 про збереження диких птахів, яка дозволяє державам-членам ухвалювати суворіші захисні заходи, ніж ті, що передбачені Директивою, не обмежуються лише мігруючими або зникаючими видами. Отже, держави-члени зобов'язані запроваджувати необхідні законодавчі, нормативні та адміністративні положення для виконання Директиви щодо всіх охоплених нею видів птахів, а також мають право ухвалювати суворіші захисні заходи стосовно будь-яких видів, що перебувають на їхній території.

Таким чином, заборона імпорту та продажу виду птахів, який не перебуває на території держави-члена, що ухвалює такі норми, але водночас мешкає на території іншої держави-члена, де полювання на нього дозволене згідно з Директивою та національним законодавством, і який не є мігруючим або таким, що перебуває під загрозою зникнення, суперечить цій директиві й не може бути виправдана статтею 36 Договору, оскільки це питання вже є предметом повної гармонізації на рівні ЄС.

11. Справа С-334/89. Рішення Суду від 17 січня 1991 року — ЄК проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Стаття 4(1) Пташиної директиви.

Резюме

Італійська Республіка, не ухваливши у встановлений строк заходи, необхідні для імплементації в національне законодавство Директиви Комісії 85/411/ЄЕС від 25 липня 1985 року, що вносить зміни до Директиви Ради 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів, або принаймні не повідомивши Комісію про будь-які ухвалені заходи, не виконала своїх зобов'язань відповідно до Договору ЄЕС.

12. Справа С-355/90. Рішення Суду від 2 серпня 1993 року — ЄК проти Королівства Іспанія — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія *Marismas de Santoña* — Статті 2, 3(1) і 4(1,2,4) Пташиної директиви — Визначення SPA.

Резюме

Статті 3 і 4 Директиви 79/409 про збереження диких птахів зобов'язують держави-члени зберігати, підтримувати й відновлювати оселища зазначених птахів як такі, що мають екологічну цінність. Обов'язки держав-членів за цими статтями покладаються на них ще до того, як буде зафіксовано скорочення чисельності птахів або виникне ризик зникнення охоронюваного виду.

Під час виконання Директиви 79/409 держави-члени не можуть на власний розсуд посилалися на підстави для відступу, обґрунтовані іншими інтересами. Зокрема, обов'язок вживати спеціальних заходів охорони для певних видів згідно зі статтею 4 Директиви може бути обмежений лише тоді, коли підстави для цього відповідають суспільному інтересу, що є вищим за екологічну мету Директиви. При цьому економічні та рекреаційні потреби, згадані у статті 2 Директиви, не можуть бути враховані, оскільки це положення не є самостійною підставою для відступу від системи охорони, встановленої Директивою.

Вибираючи території, найбільш придатні для визначення як особливо охоронювані відповідно до статті 4(1) Директиви 79/409, держави-члени мають право на власний розсуд (дискреційні повноваження), проте воно обмежене обов'язком ґрунтувати таке визначення виключно на орнітологічних критеріях, встановлених Директивою, як-от наявність видів птахів, перелічених у Додатку I, або характеристика території як водно-болотного угіддя.

Однак стаття 4(4) Директиви не надає державам-членам подібної свободи розсуду щодо зміни або зменшення площі цих територій.

13. Справа С-75/91. Рішення Суду від 6 лютого 1992 року — ЄК проти Королівства Нідерландів — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Невиконання рішення Суду.

Резюме

Принцип негайного й однакового застосування права Співтовариства вимагає, щоб заходи з виконання рішення Суду були розпочаті негайно та завершені у найкоротший термін.

14. Справа С-435/92. Рішення Суду від 19 січня 1994 року — Асоціація із захисту диких тварин (Association pour la Protection des Animaux Sauvages) та інші проти Префекта Мен-ет-Луара і Префекта Луара-Атлантик — Звернення за попереднім рішенням: Адміністративний трибунал Нанта (Франція) — Збереження диких птахів — Сезон полювання — Стаття 7(4) Пташиної директиви.

Резюме

Згідно зі статтею 7(4) Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів, дата закриття сезону полювання на мігруючих птахів і водоплавних птахів має визначатися таким чином, щоб гарантувати повний захист цих видів під час їхньої міграції до місць гніздування. Методи, метою або наслідком яких є виведення певного відсотка птахів з-під дії такого захисту (зокрема, встановлення дати закриття сезону полювання залежно від піку міграційної активності чи від моменту, коли певна частка птахів уже почала мігрувати, або визначення середньої дати початку міграції до місць гніздування), не відповідають вимогам цієї Директиви.

Встановлення державою-членом різних дат закриття сезону полювання для різних видів птахів не відповідає вимогам третьою частини статті 7(4) Директиви, крім випадків, коли держава не може на основі наукових і технічних даних довести, що таке розмежування не перешкоджає повному захисту цих видів. Встановлення різних дат закриття сезону

полювання для різних територій держави-члена допускається лише за умови, що повний захист виду гарантовано на кожній із таких територій.

У разі делегування повноважень щодо визначення дати закриття сезону полювання на мігруючих птахів органам нижчого рівня, нормативні положення, що закріплюють таке делегування, повинні гарантувати, що ця дата встановлюватиметься виключно у спосіб, який забезпечує повний захист виду під час міграції до місць гніздування.

15. Справа С-118/94. Рішення Суду (П'ята палата) від 7 березня 1996 року — Італійська організація Всесвітнього фонду природи, Національна організація захисту тварин, Ліга охорони навколишнього середовища — Регіональний комітет, Ліга проти вівісекції — Регіональна делегація, Ліга за скасування полювання, *Federnatura Veneto* та *Italia Nostra* — Секція Венеції проти Регіону Венето — Звернення за попереднім рішенням: Регіональний адміністративний трибунал Венето (Італія) — Полювання — Умови здійснення державами-членами права на відступ — Статті 5, 7 і 9(1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Відповідно до розподілу функцій між національними судами та Судом ЄС, передбаченого статтею 177 Договору, Суд виносить попередні (преюдиціальні) рішення, якщо порушені питання стосуються тлумачення норм права Співтовариства. При цьому Суд не має ані досліджувати обставини, що спонукали національний суд подати запит, ані перевіряти доречність застосування положень права Співтовариства, про тлумачення яких просив національний суд.

Винятком є лише випадки, коли очевидно, що процедура за статтею 177 використовується зловмисно з метою отримати рішення Суду за відсутності реального спору; або якщо положення права Співтовариства, про тлумачення якого подано запит, завідомо не може бути застосоване.

Статтю 9(1) Директиви 79/409 про збереження диких птахів, яка передбачає можливість для держав-членів відступати

від загальної заборони полювання на охоронювані види (встановленої статтями 5 і 7 Директиви) за умови відсутності іншого задовільного рішення та за наявності однієї з вичерпно перелічених причин, а також статтю 9(2), що визначає формальні умови таких відступів, слід тлумачити так: держави-члени можуть дозволяти такі відступи лише шляхом ухвалення заходів, що містять детальні посилання на чинники, зазначені у статтях 9(1) і (2).

16. Справа С-149/94. Рішення Суду (Третя палата) від 8 лютого 1996 року — Кримінальне провадження проти Дідье Вержі — Звернення за попереднім рішенням: Суд великої інстанції м. Канн (Франція) — Заборона продажу — Особини, народжені й вирощені в неволі — Статті 1, 2, 5, 6 і 9 Пташиної директиви.

Резюме

Директива 79/409 про збереження диких птахів вимагає від держав-членів заборонити торгівлю особинами, що належать до виду птахів, не зазначеного в додатках до Директиви, якщо цей вид природно мешкає у дикій природі на європейській території держав-членів, до яких застосовується Договір, за винятком випадків, передбачених статтею 9.

Обов'язок забезпечити такий захист не припиняється навіть у разі відсутності природного оселища відповідного виду на території певної держави-члена. Необхідність гарантування повного та ефективного захисту диких птахів у межах усього Співтовариства, незалежно від регіонів їхнього перебування чи міграції, робить будь-яке національне законодавство, що обмежує захист птахів лише статусом «національної спадщини», несумісним із Директивою.

Однак дія Директиви 79/409 не поширюється на особини птахів, народжених і вирощених у неволі. Поширення режиму захисту на таких особин, які не перебувають у природному середовищі, не відповідало б екологічній меті Директиви. Крім того, оскільки законодавство Спільноти не регулює торгівлю птахами, вирощеними у неволі, держави-

члени зберігають компетенцію у цій сфері за умови дотримання статей 30 та наступних Договору, які стосуються вільного руху товарів, імпортованих з інших держав-членів.

17. Справа C-202/94. Рішення Суду (Третя палата) від 8 лютого 1996 року — Кримінальна справа проти Годафріда ван дер Феестена — Звернення за попереднім рішенням: Апеляційний суд м. Гертогенбос — Нідерланди — Сфера дії Директиви — Охоронювані види — Застосування Директиви до підвидів, які природно не поширені у дикій природі на європейській території держав-членів — Статті 1 і 14 Пташиної директиви.

Резюме

У цьому запиті про винесення попереднього рішенням порушено низку нових питань щодо тлумачення Директиви про диких птахів (далі — «Директива»). Зокрема, воно стосується того, чи поширюється захист, передбачений Директивою, на ті підвиди птахів, які не трапляються у дикій природі на європейській території держав-членів, коли такий підвид важко або неможливо відрізнити від інших підвидів того самого виду, що підлягають захисту згідно з Директивою.

18. Справа C-44/95. Рішення Суду від 11 липня 1996 року — Королева проти Міністра охорони навколишнього середовища, ex parte: Королівське товариство охорони птахів — Звернення за попереднім рішенням: Палата лордів — Сполучене Королівство — Визначення меж спеціальних охоронних територій (SPA) — Розсуд держав-членів — Економічні та соціальні міркування — Територія Лаппель-Банк — Статті 2, 3 і 4(1, 2, 4) Пташиної директиви та статті 6 і 7 Оселищної директиви — Визначення SPA.

Резюме

Статтю 4(1) або 4(2) Директиви 79/409 про збереження диких птахів, яка зобов'язує держави-члени вживати спеціальних заходів захисту для певних видів, зокрема визначати найбільш придатні території для їхнього збереження

як спеціальна охоронна територія, слід тлумачити так: держава-член не має права враховувати економічні потреби, зазначені у статті 2 Директиви, під час вибору або визначення меж особливо охоронюваної території. Це правило діє навіть тоді, коли економічні міркування становлять загальний інтерес, що є вагомішим за екологічну мету Директиви.

Так само держава-член не може враховувати економічні потреби, навіть якщо вони становлять імперативні причини переважаючого суспільного інтересу, передбачені статтею 6(4) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ дикої флори і фауни, дія якої була поширена на Директиву 79/409. Хоча останнє положення розширило перелік підстав, що можуть виправдати втручання у вже визначені спеціальна охоронна територія (включивши до них соціальні або економічні причини), воно не змінило вимог до початкової стадії визначення, передбаченої статтями 4(1) і (2) Директиви 79/409. Тому визначення особливо охоронюваних територій у будь-якому разі має здійснюватися виключно відповідно до орнітологічних критеріїв, встановлених цими положеннями.

19. Справа С-3/96. Рішення Суду від 19 травня 1998 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Королівства Нідерланди — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — ІВА 1989 — Стаття 4(1) Пташиної директиви — Визначення SPA.

Резюме

Метою процедури досудового врегулювання, передбаченої статтею 169 Договору, є надання відповідній державі-члену можливості обґрунтувати свою позицію або добровільно виконати вимоги Договору. Якщо спроба врегулювання спору виявляється безрезультатною, держава-член має виконати свої обов'язки відповідно до мотивованого висновку, що завершує цю стадію врегулювання, у встановлений у ньому строк. Належне проведення цієї процедури є важливою гарантією, передбаченою Договором, яка має на меті не лише захистити права держави-члена, а й забезпечити чітке

визначення предмета спору саме у мотивованому висновку Комісії. Якщо не заперечується, що мотивований висновок і процедура, яка йому передувала, були проведені належним чином, право держави-члена на справедливий розгляд не порушується тим фактом, що у позові не враховано нові фактичні чи юридичні аргументи, наведені державою-членом у відповіді на цей висновок. Держава-член має повне право викласти ці аргументи під час судового розгляду, починаючи з першого подання — відзиву на позов.

Стаття 4(1) Директиви 79/409 про збереження диких птахів зобов'язує держави-члени визначати як спеціальна охоронна територія ті ділянки, що є найбільш придатними за чисельністю й розміром для збереження видів, які зазначені в Додатку I і трапляються на їхній території; цей обов'язок не може бути замінений іншими спеціальними заходами охорони. Також економічні потреби, згадані у статті 2 Директиви, не можуть братися до уваги у цьому контексті.

Щодо меж розсуду держав-членів при виборі найбільш придатних територій: він стосується не доцільності визначення територій як особливо охоронюваних, а виключно застосування орнітологічних критеріїв для виявлення най-придатніших місць збереження виду.

Отже, якщо виявиться, що держава-член визначила як спеціальна охоронна територія ті, чії показники кількості і загальної площі є явно меншими за параметри територій, що вважаються найбільш придатними, можна констатувати, що така держава-член не виконала своїх зобов'язань відповідно до статті 4(1) Директиви. Для оцінки ступеня виконання цих зобов'язань Суд може використовувати як довідник «Каталог важливих орнітологічних територій у ЄС» (1989 р.), який містить перелік територій, що мають велике значення для збереження диких птахів у ЄС.

20. Справа C-10/96. Рішення Суду (Третя палата) від 12 грудня 1996 року — Бельгійська королівська Ліга охорони птахів ASBL та Товариство орнітологічних досліджень AVES ASBL проти Валлонського Регіону, третя сторона:

Бельгійська королівська орнітологічна федерація ASBL — Звернення за попереднім рішенням: Державна рада (Бельгія) — Стаття 9(1)(С) Пташиної директиви.

Резюме

Статтю 9(1)(с) Директиви 79/409 про збереження диких птахів слід тлумачити так, що держава-член не може дозволяти (навіть тимчасово та з поступовим скороченням), вилов охоронюваних видів для поповнення колекцій аматорів-орнітологів, якщо їх розведення в неволі є можливим, але ще не набуло масштабного характеру через необхідність адаптації умов утримання. Лише за умови доведення, що без вилову птахів у дикій природі розведення охоронюваних видів у неволі не здатне розвиватися, таке розведення може вважатися «незадовільним рішенням» у розумінні цієї статті (що, як наслідок, дозволяє відступ у вигляду вилову).

Статтю 9(1)(с) Директиви 79/409 про охорону диких птахів слід тлумачити так: для усунення проблем близькоспорідненого схрещування під час розведення птахів у рекреаційних цілях, які виникли б внаслідок занадто великої кількості ендемічних схрещувань, держава-член має право дозволяти відлов охоронюваних видів. Це може вважатися «розумним використанням» у розумінні цього положення лише за умови відсутності іншого задовільного рішення. При цьому кількість особин, дозволених для відлову, має бути обмежена рівнем, об'єктивно необхідним для вирішення зазначених проблем, і не перевищувати максимальну межу, встановлену цим положенням.

21. Справа С-329/96. Рішення Суду (П'ята палата) від 26 червня 1997 року — ЄК проти Грецької Республіки — Невиконання зобов'язань — Невиконання транспозиції Оселищної директиви.

Резюме

Позовом, поданим до Реєстру Суду 8 жовтня 1996 року, Комісія Європейських Співтовариств звернулася на підставі статті 169 Договору ЄС з вимогою визнати, що, не ухвалив-

ши у встановлений строк або не повідомивши про ухвалення законів, підзаконних і адміністративних актів, необхідних для виконання Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори (ОJ 1992 L 206, с. 7; далі — «Директива»), Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань за Договором і цією директивою.

Отже, відповідно, Суд постановив, що, не ухваливши у встановлений строк необхідних законів, нормативних та адміністративних актів, необхідних для виконання Директиви, Грецька Республіка порушила свої зобов'язання за статтею 23 цієї директиви.

22. Справа С-83/97. Рішення Суду (П'ята палата) від 11 грудня 1997 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання зобов'язань — Невиконання транспозиції Оселищної директиви — Стаття 189 Договору ЄЕС і стаття 23 Оселищної директиви.

Резюме

Звичайні адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені адміністрацією на власний розсуд і не мають належного оприлюднення, не можуть вважатися належним виконанням державою-членом своїх зобов'язань відповідно до статті 189 Договору.

23. Справа С-166/97. Рішення Суду (П'ята палата) від 18 березня 1999 року — ЄК проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Стаття 4(1,2,4) Пташиної директиви.

Резюме

Держава-член не може посилатися на положення, практику чи обставини, що існують у її внутрішній правовій системі, щоб виправдати невиконання зобов'язань і строків, передбачених Директивою.

У межах позову за статтею 169 Договору факт виконання або невиконання державою-членом своїх зобов'язань має визначатися з огляду на ситуацію, що існувала на момент закінчення строку, встановленого у мотивованому висновку.

Статті 4(1) і (2) Директиви 79/409 про збереження диких птахів зобов'язують держав-членів встановити для особливо охоронюваних територій правовий режим охорони, здатний гарантувати виживання і розмноження видів птахів, перелічених у Додатку I, а також розмноження, линяння та зимівлю регулярно мігруючих видів, навіть якщо вони не зазначені в цьому додатку.

Відповідно до статті 4(4) Директиви 79/409 держави-члени зобов'язані вживати відповідних заходів, щоб уникнути забруднення й погіршення стану оселищ охоронюваних видів навіть на тих територіях, які не були офіційно визначені як Спеціальна охоронна територія, якщо згідно з Директивою вони мали бути такими визнані. З цього випливає: порушення цієї норми свідчить про те, що відповідна територія є однією з найбільш придатних за чисельністю і розміром для збереження охоронюваних видів у розумінні четвертого абзацу статті 4(1) Директиви, яка встановлює критерії для такої класифікації.

Водночас включення ділянки до переліку територій, важливих для збереження птахів, автоматично не означає, що вона підлягала обов'язковому визначенню як особливо охоронювана територія.

24. Справа С-96/98. Рішення Суду (П'ята палата) від 25 листопада 1999 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Статті 2 і 4(1,2,4) Пташиної директиви — Зміни меж SPA.

Резюме

У межах позову відповідно до статті 169 Договору (тепер стаття 226 ДФЄС) факт виконання або невиконання державою-членом своїх зобов'язань має визначатися з огляду

на ситуацію, що існувала на момент закінчення строку, зазначеного у мотивованому висновку.

Статті 4(1) і (2) Директиви 79/409 зобов'язують держави-члени забезпечити для особливо охоронюваних територій правовий режим, здатний гарантувати виживання і розмноження видів птахів, перелічених у Додатку I, а також гніздування, линяння та зимівлю регулярно мігруючих видів, навіть якщо вони не включені до цього Додатку.

Належний рівень охорони для цілей цього положення не забезпечується ні національним законодавством про водні ресурси, що не містить положень щодо управління водами, ні агроекологічними заходами, оскільки останні є добровільними й мають лише рекомендаційний характер для фермерів, що працюють у межах особливо охоронюваних територій.

Перше речення статті 4(4) Директиви 79/409 зобов'язує держави-члени вживати належних заходів для запобігання, серед іншого, погіршення стану оселищ не лише на територіях, визначених як Спеціальна охоронна територія відповідно до статті 4(1), а й на територіях, що є найбільш придатними для збереження диких птахів, навіть якщо вони не були офіційно визначені як такі, за умови, що вони підлягають такому визначенню. Отже, щодо таких територій порушення першого речення статті 4(4) свідчить про те, що відповідні ділянки належать до найбільш придатних за чисельністю і розміром для збереження охоронюваних видів у розумінні четвертого абзацу статті 4(1), і що стан цих територій погіршився. Навіть якщо припустити, що заходи підтримки сільського господарства на рівні Співтовариства несприятливі для методів сільського господарства, сумісних із вимогами охорони, встановленими Директивою 79/409, це не звільняє державу-член від її зобов'язань за цією Директивою, зокрема, за першим реченням статті 4(4).

Для визнання скарги обґрунтованою у разі стверджувального порушення статті 4(4) Директиви 79/409 через вилучення чи скорочення площі особливо охоронюваної території, має бути доведено, що спірна ділянка дійсно входила до складу цієї визначеної зони.

25. Справа С-256/98. Рішення Суду (П'ята палата) від 6 квітня 2000 року — Комісія Європейських Співтовариств проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6(3,4) Оселищної директиви.

Резюме

Відповідно до статті 38(1)(с) Регламенту Суду справедливості ЄС, сторони зобов'язані чітко визначити предмет спору у позовній заяві. Хоча стаття 42 цього Регламенту допускає за певних умов подання нових підстав, сторони не можуть змінювати сам предмет спору. Отже, розгляд справи має здійснюватися виключно на підставі вимог, викладених у початковій позовній заяві.

Стаття 6(3) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — яка вимагає оцінки впливу планів чи проєктів, що безпосередньо не пов'язані з управлінням відповідної території, але можуть мати на неї значний вплив — не може тлумачитися як така, що дозволяє державі-члену приймати національне законодавство, яке звільняє від обов'язку проводити таку оцінку з огляду на низьку вартість проєкту або його специфічний характер.

26. Справа С-371/98. Рішення Суду від 7 листопада 2000 року — Королева (за запитом First Corporate Shipping Ltd) проти Міністра охорони навколишнього середовища, транспорту та регіонів, треті сторони: Всесвітній фонд природи, Британська організація (*WWF UK*) та Траст охорони дикої природи графства Ейвон (*Avon Wildlife Trust*) — Запит про попереднє рішення: Високий суд Англії та Уельсу (Відділення Королівської лави) — Сполучене Королівство — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Визначення меж територій, придатних надання статусу особливо охоронюваних територій — Розсуд держав-членів — Економічні та соціальні міркування — Естуарій річки Северн — Статті 2(3), 3(1,2) і 4(1,2) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 4(1) Директиви 92/43 слід тлумачити так, що держава-член не може враховувати економічні, соціальні або культурні вимоги, а також регіональні чи місцеві особливості, зазначені у статті 2(3) цієї директиви, при виборі та визначенні меж ділянок, які пропонуються Комісії для включення до переліку як території, важливі для ЄС.

Для складання проекту списку територій SCI, здатного забезпечити створення цілісної європейської екологічної мережі особливо охоронюваних територій, Комісія повинна мати вичерпний перелік ділянок, які на національному рівні мають екологічну цінність, що відповідає меті Директиви. Лише таким чином можна досягти мети, визначеної у першому абзаці статті 3(1), — підтримання або відновлення типів природних оселищ і ареалів видів у сприятливому стані збереження в межах їхнього природного ареалу, який може охоплювати території кількох держав-членів.

Оскільки під час складання національного списку територій держава-член не володіє повною інформацією про становище оселищ в інших державах, вона не може самостійно виключати ділянки, що мають екологічну цінність на національному рівні, через економічні, соціальні чи культурні міркування, не ставлячи під загрозу досягнення мети Директиви на рівні всього Співтовариства.

27. Справа С-374/98. Рішення Суду (Шоста палата) від 7 грудня 2000 року — ЄК проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Стаття 4(1,2,4) Пташиної директиви та статті 6(2–4) і 7 Оселищної директиви.

Резюме

Перелік територій, які мають велике значення для збереження диких птахів відомий під аббревіатурою ІВА (*Important Bird Areas*, або БОТ — Важливих орнітологічних територій), хоча й не має обов'язкової сили для держав-членів, однак

містить наукові дані, які дозволяють оцінити, чи виконала держава-член своє зобов'язання визначити як спеціальні охоронні території (СОТ) найпридатніші за кількістю та розміром ділянки для збереження охоронюваних видів. Із загальної структури статті 4 Директиви 79/409 випливає: якщо певна територія відповідає критеріям для надання статусу СОТ, вона має бути об'єктом спеціальних заходів охорони, здатних забезпечити, зокрема, виживання та розмноження видів птахів, зазначених у Додатку I до цієї Директиви.

Текст статті 7 Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої флори і фауни прямо вказує, що положення статті 6(2)–(4) цієї Директиви застосовуються замість першого речення статті 4(4) Директиви 79/409 до територій, визначених згідно зі статтями 4(1) або (2) останньої. Отже, із буквального тлумачення цього положення статті 7 випливає, що лише території, офіційно визначені як спеціальна охоронна територія, підпадають під дію статей 6(2)–(4). Той факт, що суворіший режим охорони, передбачений першим реченням статті 4(4) Директиви 79/409, поширюється також на території, які не були визначені як СОТ, хоча підлягали такому визначенню, сам по собі не означає, що гнучкіший режим охорони (статті 6(2)–(4) Директиви 92/43) замінює його щодо цих територій.

28. Справа С-38/99 — Рішення Суду (Шоста палата) від 7 грудня 2000 року — ЄК проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Періоди полювання — Стаття 7 Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 7(4) Директиви 79/409 спрямована на заборону полювання на всі види диких птахів у періоди вирощування потомства, на різних стадіях розмноження і залежності молодняка, а також, у випадку мігруючих видів — під час їхнього повернення до місць гніздування. Крім того, ця стаття покликана забезпечити всеосяжну систему охорони у періоди, коли виживання диких птахів перебуває під особливою

загрозою. Отже, заборона полювання не може обмежуватися лише більшістю особин певного виду, визначеною на основі середніх циклів розмноження чи міграції.

Національні органи не мають повноважень встановлювати різні дати закриття сезону полювання для різних видів мігруючих або водоплавних птахів, якщо держава-член не надасть наукових і технічних доказів, що таке розмежування не перешкоджає повній охороні відповідних видів.

Транспозиція (впровадження) директиви у внутрішнє законодавство не обов'язково потребує буквального відтворення її положень у конкретному національному акті; загально-го правового контексту може бути достатньо, якщо він фактично забезпечує повне застосування директиви у чіткий і точний спосіб. Однак повна відповідність при відтворенні є особливо важливою у випадку Директиви 79/409, оскільки управління спільною спадщиною доручено державам-членам у межах їхніх відповідних територій.

29. Справа С-67/99. Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — ЄК проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої флори і фауни — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4(1) Оселищної директиви.

Резюме

Ірландія не виконала своїх зобов'язань за цією Директивою, оскільки не надала Комісії у встановлений строк перелік територій, зазначених у першому абзаці статті 4(1) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої флори і фауни, разом із інформацією про ці території, як це передбачено другим абзацом статті 4(1).

30. Справа С-71/99. Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина — Невиконання державою-членом своїх

зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої флори і фауни — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4(1) Оселищної директиви.

Резюме

Федеративна Республіка Німеччина не виконала своїх зобов'язань за цією директивою, оскільки не передала до Комісії у встановлений строк перелік територій, зазначених у першому абзаці статті 4(1) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої флори і фауни, разом із інформацією про ці території, передбаченою другим абзацом статті 4(1).

31. Справа С-159/99. Рішення Суду (Шоста палата) від 17 травня 2001 року — ЄК проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Прийнятність — Статті 5 (а, е), 7 (1) і 9 (1, 2) Пташиної директиви.

Резюме

Якщо у позові проти держави-члена щодо невиконання зобов'язань Комісія у додатковому обґрунтованому висновку формулює нове звинувачення, якого не було у початковому офіційному повідомленні про порушення, і ця зміна скарг виходить за рамки простого уточнення першого початкового короткого викладу претензій, така скарга не може бути розглянута Судом.

32. Справа С-220/99. Рішення Суду (Шоста палата) від 11 вересня 2001 року — ЄК проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Збереження дикої флори і фауни — Перелік територій — Інформація про території — Стаття 4(1) Оселищної директиви.

Резюме

Французька Республіка не виконала своїх зобов'язань за Оселищною директивою, оскільки не передала до Комісії

у встановлений строк перелік територій, зазначених у першому абзаці статті 4(1) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої флори і фауни, разом із інформацією про ці території, передбаченою другим абзацом згаданої статті 4(1).

33. Справа С-103/00. Рішення Суду (Шоста палата) від 30 січня 2002 року — ЄК проти Грецької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої флори і фауни — Охорона виду *Caretta caretta* на острові Закінтос — Стаття 12(1)(b, d) Оселищної директиви.

Резюме

Суд постановив, що Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань відповідно до статті 12(1)(b) і (d) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року, оскільки не вжила у встановлений строк необхідних заходів для створення та впровадження ефективної системи суворої охорони морської черепахи *Caretta caretta* на острові Закінтос з метою запобігання будь-якому турбуванню цього виду в період розмноження, а також будь-якій діяльності, яка може призвести до погіршення стану або знищення місць його розмноження.

34. Справа С-117/00. Рішення Суду (Шоста палата) від 13 червня 2002 року — ЄК проти Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронна територія — Статті 3 і 4(4) Пташиної директиви та стаття 6(2) Оселищної директиви.

Резюме

Комплекс Owenduff-Nepkin Beg був класифікований як спеціальна охоронна територія (СОТ) у жовтні 1996 року, відтак до неї застосовується стаття 6(2) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ дикої флори і фауни, а не перше речення статті 4(4) Директиви 79/409 про збереження диких птахів. Відповідно до статті 7 Директиви 92/43, щодо земель, класифікованих як СОТ, зобов'язання,

що впливають із першого речення статті 4(4) Директиви 79/409, замінюються зобов'язаннями за статтею 6(2) Директиви 92/43, починаючи з дати імплементації останньої або з дати класифікації за Директивою 79/409, залежно від того, яка з них пізніша.

35. Справа C-240/00. Рішення Суду (Шоста палата) від 6 березня 2003 року — ЄК проти Республіки Фінляндія — Охорона диких птахів і їхніх оселищ — Спеціальна охоронна територія — Стаття 4(1,2,3) Пташиної директиви.

Резюме

Статті 4(1) і (2) Директиви 79/409 зобов'язують держави-члени класифікувати як особливо охоронювані території найбільш придатні за кількістю і розміром території для збереження видів, зазначених у Додатку I, а також місця гніздування, линяння, зимівлі та зупинок на шляхах міграції мігруючих видів, не зазначених у цьому додатку. Умовна класифікація територій як СOT, що впливає з рішення компетентного органу держави-члена та внаслідок оскарження такого рішення, не може вважатися належним виконанням зобов'язання. Більше того, відсутність повної та остаточної класифікації перешкоджає Комісії вживати заходів, передбачених статтею 4(3) директиви, для забезпечення координації, необхідної для створення узгодженої мережі СOT.

36. Справа C-75/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 13 лютого 2003 року — ЄК проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Неповна імплементація — Статті 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12(1)(b) і (c), 12(2), 12(4), 13(1)(b), 14, 15, 16(1), 22(b) і 23(2) Оселищної директиви.

Резюме

Королівство Бельгія не виконало своїх зобов'язань за Оселищною директивою, оскільки не вжило всіх необхідних заходів для повної та належної імплементації статей 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12(1)(b) і (c), 12(2), 12(4), 13(1)(b), 14, 15, 16(1),

22 (b) і 23 (2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори разом із додатками I, II, IV, V і VI до цієї Директиви.

37. Справа С-202/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 26 листопада 2002 року — ЄК проти Французької Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Класифікація як спеціальні охоронні території — Заповідник Plaine des Maures — Стаття 4(1,2) Пташиної директиви.

Резюме

Французька Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтею 4(1) і (2) Пташиної директиви, оскільки у недостатньому обсязі класифікувала як спеціальні охоронні території (СОТ) території, найбільш придатні для збереження видів диких птахів, зазначених у Додатку I до Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року, а також мігруючих видів, і, зокрема, не класифікувала достатньо велику площу заповідника Plaine des Maures (Франція) як СОТ.

38. Справа С-324/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 5 грудня 2002 року — ЄК проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Неповна транспозиція — Статті 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16(1), 22(b) і (c) та 23(2) Оселищної директиви.

Резюме

Королівство Бельгія не виконало своїх зобов'язань за Оселищною директивою, оскільки не прийняло всіх законодавчих, нормативно-правових і адміністративних заходів, необхідних для забезпечення повної та належної транспозиції (впровадження) статей 1, 4(5), 5(4), 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16(1), 22(b) і (c) та 23(2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори разом із додатками II, IV, V і VI до неї.

39. Справа С-378/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 20 березня 2003 року — ЄК проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Спеціальні охоронні території — Збереження диких птахів — Стаття 4(1,2,3) Пташиної директиви.

Резюме

Статті 4(1) і (2) Директиви 79/409 про збереження диких птахів вимагають від держав-членів класифікувати як СОТ території, що відповідають орнітологічним критеріям, визначеним цими положеннями. Ані економічні, ані рекреаційні потреби, згадані у статті 2 Директиви, не можуть враховуватися під час вибору СОТ та визначення їхніх меж.

Для оцінки того, чи класифікувала держава-член достатню кількість і площу територій як СОТ, Суд може (за відсутності доказів протилежного) використовувати як орієнтир «Перелік важливих орнітологічних територій у Європейському Співтоваристві» (ІВА), опублікований у 1989 році, хоча він і не є юридично обов'язковим для відповідної держави-члена.

40. Справа С-415/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 27 лютого 2003 року — ЄК проти Королівства Бельгія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — Стаття 4(1,2,4) Пташиної директиви та статті 6(2,3,4) і 7 Оселищної директиви.

Резюме

Регіон Фландрія не здійснив належної транспозиції статті 4(1) і (2) Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року та Додаток I про збереження диких птахів, не визначив у своїй територіальній юрисдикції СОТ у спосіб, що дозволяє посилатися на них щодо третіх осіб (забезпечує юридичну силу проти третіх осіб), і не вжив заходів для того, щоб класифікація території як СОТ автоматично і спричиняла застосування режиму охорони, що відповідає праву Співтовариства.

41. Справа С-434/01. Рішення Суду (Шоста палата) від 6 листопада 2003 року — ЄК проти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 12(1) і 16(1) Оселищної директиви.

Резюме

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії не виконало своїх зобов'язань за Оселищною директивою, оскільки не забезпечило дотримання на своїй території статей 12 і 16 Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори.

42. Справа С-72/02. Рішення Суду від 24 червня 2003 року — ЄК проти Португальської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ та диких птахів — Статті 2, 4(1,4), 6, 7, 8 і 12 Пташиної директиви та статті 1, 3(3), 6(1–4), 10, 11 і 12(1,4) Оселищної директиви.

Резюме

Кожна з держав-членів, яким адресована директива, зобов'язана в межах своєї національної правової системи вжити всіх заходів, необхідних для забезпечення повної ефективності директиви відповідно до її цілей.

Оскільки стаття 12(1) Директиви 79/409 від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів, яка вимагає від держав-членів складати кожні три роки звіт про імплементацію національних положень і надсилати його до Комісії, щоб вона могла перевірити дотримання директиви державами-членами, стосується лише відносин між державами-членами і Комісією, вона не потребує обов'язкового прийняття спеціальних заходів впровадження у національному праві.

43. Справа С-143/02. Рішення Суду (Третя палата) від 20 березня 2003 року — ЄК проти Італійської Республіки — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Статті 5(1), 6(2) і 7 Оселищної директиви.

Резюме

Італійська Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтями 5, 6 і 7 Оселищної директиви щодо транспозиції Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року, оскільки ухвалила законодавство, яке: виключає зі сфери оцінки впливу на довкілля проекти, не перелічені в італійському законодавстві, але які можуть мати значний вплив на території, що мають значення для Співтовариства; не покладає на компетентні органи обов'язку вживати відповідних заходів щодо спеціальних охоронних територій (СОТ) з метою уникнення погіршення стану природних оселищ та оселищ видів або турбування видів, настільки, наскільки таке турбування могло б бути значним; не передбачає, що заходи зі збереження, згадані в статті 6(2) цієї директиви, застосовуються до територій, зазначених у статті 5(1) цієї директиви.

44. Справа С-182/02. Рішення Суду (Шоста палата) від 16 жовтня 2003 року — Ліга охорони птахів та інші проти Прем'єр-міністра та Міністра територіального планування та навколишнього середовища — Запит про надання попереднього рішення: Державна рада (*Conseil d'État*) — Франція — Збереження диких птахів — Дати початку та завершення сезону полювання — Відступи — Статті 7(4) і 9(1) Пташиної директиви.

Резюме

Рішенням від 25 січня 2002 року, отриманим Судом 15 травня 2002 року, Державна рада звернулася до Суду з запитом про надання попереднього рішення відповідно до статті 234 ДЄС (Договору про заснування Європейського Співтовариства), поставивши два питання щодо тлумачення

статті 9(1)(с) Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів.

45. Справа С-209/02. Рішення Суду (Друга палата) від 29 січня 2004 року — ЄК проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Оселище деркача — Спеціальна охоронна територія *Wörschacher Moos* — Стаття 4 Пташиної директиви і статті 6(3,4) та 7 Оселищної директиви.

Резюме

Питання про те, чи держава-член не виконала зобов'язань, визначається за ситуацією, що існувала на кінець строку, встановленого в обґрунтованому висновку, і Суд не може враховувати будь-які подальші зміни.

Позов про невиконання зобов'язань не вважається таким, що втратив предмет, якщо на момент спливу строку, встановленого Комісією, національне рішення (яке вважалося джерелом порушення і яке було скасоване судовим рішенням) все ще було чинним, а передбачене ним розширення поля для гольфу вже було фактично здійснене.

Зі статті 6(3) Директиви 92/43 у зв'язку зі статтею 7 цієї директиви, впливає, що будь-який план або проєкт, не пов'язаний безпосередньо з управлінням СOT, класифікованою за статтею 4 Директиви 79/409, але який може мати на неї значний вплив (сам по собі або у поєднанні з іншими планами чи проєктами), підлягає належній оцінці його впливу з огляду на цілі збереження цієї території. Компетентні національні органи погоджують план або проєкт лише після того, як на основі висновків оцінки пере-свідчається, що він не зашкодить цілісності відповідної СOT, і, у разі потреби, після отримання думки громадськості.

Держава-член, яка дозволила розширення поля для гольфу всупереч негативним висновкам оцінки впливу на оселище деркача (*Stex stex*) у межах СOT, не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(3) і (4) у поєднанні зі статтею 7 Директиви 92/43.

46. Справа С-79/03. Рішення Суду від 9 грудня 2004 року — ЄК проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Полювання — Статті 8(1) і 9(1) Пташиної директиви.

Резюме

Відступ від положень статті 8 Директиви 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів, яка забороняє використання будь-яких засобів, пристроїв або методів для масового чи неселективного відлову або полювання, може, відповідно до статті 9(1) цієї Директиви, надаватися лише за відсутності іншого задовільного рішення та виключно з причин, вичерпно перелічених у статті 9(1)(а) і (с), зокрема для запобігання серйозної шкоди врожаю.

Комісія звернулася до Суду з вимогою встановити, що, дозволивши полювання з використанням пасток в Автономній спільноті Валенсія (Іспанія) методом, відомим як «parapu», Королівство Іспанія не виконало своїх зобов'язань за статтями 8(1) і 9(1) Директиви Ради 79/409/ЄЕС. «Parapu» — це пристрій для відлову птахів. Він являє собою конструкцію з гілок, змащених клеєм (пташиним клеєм), розміщених на дереві, до якого птахів приваблюють звуками або живими приманками. Як тільки птах торкається такої гілки, він втрачає здатність літати, падає на землю, після чого його відловлюють та вбивають.

47. Справа С-98/03. Рішення Суду (Друга палата) від 10 січня 2006 року — ЄК проти Федеративної Республіки Німеччина. Невиконання державою-членом зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Оцінка наслідків окремих проєктів для охоронної території — Охорона видів. Статті 4(1), 6(3,4), 12(1), 13, 16 Оселищної директиви.

Резюме

Федеративна Республіка Німеччина не виконала своїх зобов'язань за статтями 6(3) і (4) та статтями 12, 13 і 16 Оселищної директиви, оскільки: щодо проєктів, які реалізуються

поза межами спеціальних територій збереження (СТЗ/ SAC) за статтею 4(1) Директиви Ради 92/43/ЄЕС, не вимагала ОВД на ці території згідно зі статтями 6(3) і (4) Директиви, незважаючи на те, що такі проекти могли мати істотний вплив на ці території; дозволяла викиди забруднюючих речовин у межах СТЗ незалежно від того, чи могли вони істотно вплинути на ці території; робила відступи від положень щодо охорони видів у випадках «ненавмисного» впливу на охоронюваних тварин; не забезпечила дотримання суворих критеріїв для відступів, встановлених статтею 16 Директиви, для певних видів діяльності; зберегла положення щодо використання пестицидів, які недостатньо враховують вимоги з охорони видів; не повідомила про законодавство у сфері рибальства та/або не забезпечила наявність у ньому адекватних заборон для захисту видів.

48. Справа C-117/03. Рішення Суду (Друга палата) від 13 січня 2005 року — *Società Italiana Dragaggi SpA* та інші проти Міністерства інфраструктури та транспорту і Автономної області Фріулі-Венеція-Джулія — Запит на попереднє рішення: Державна рада — Італія. Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Національний перелік територій, придатних для визначення як таких, що мають значення для ЄС — Заходи зі збереження — Статті 4(5) і 6(2), (3) та (4) Оселищної директиви.

Резюме

За належного тлумачення статті 4(5) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, зачисні заходи, передбачені статтею 6(2), (3) і (4) Директиви, є обов'язковими лише щодо ділянок, які, відповідно до третього підпункту статті 4(2) Директиви, уже включені до переліку територій, що мають значення для Співтовариства, ухваленого Комісією згідно з процедурою, встановленою статтею 21 директиви. Відповідно, ці заходи не застосовуються до територій, включених до національних переліків, надісланих Комісії державою-членом згідно зі статтею 4(1) Директиви. Однак згідно з цією Директивою держави-члени

зобов'язані щодо територій, придатних для визначення як таких, що мають значення для ЄС, особливо тих, які містять пріоритетні типи природних оселищ або пріоритетні види, вживати належних захисних заходів. Метою таких заходів є збереження відповідного екологічного інтересу, який мають ці території на національному рівні.

49. Справа С-441/03. Рішення Суду (Друга палата) від 14 квітня 2005 року — Комісія європейських співтовариств (ЄК) проти Королівства Нідерланди. Невиконання державою-членом зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС і 92/43/ЄЕС — Збереження диких птахів — Збереження природних оселищ — Неприйняття актів у встановлені строки. Стаття 4(1,2) Пташиної директиви і статті 1 (а), (е) і (і), 2(2), 6(1), 6(2)-(4), 7, 11 і 15 Оселищної директиви.

Резюме

Зі статті 6(3) Оселищної директиви про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори випливає, що у кожному випадку плану або проєкту, не пов'язаний безпосередньо з управлінням територією, але здатний істотно вплинути на неї (окремо або у поєднанні з іншими планами і проєктами), компетентні органи зобов'язані провести належну оцінку такого впливу. Лише після завершення цієї оцінки, яка має забезпечити детальний аналіз, що відповідає цілям збереження відповідної ділянки, компетентні органи ухвалюють рішення з урахуванням висновків щодо наслідків плану або проєкту для цієї ділянки. Вони погоджують план або проєкт лише після того, як пересвідчаться у відсутності шкоди для цілісності території. Крім того, за потреби, органи повинні отримати думку громадськості з цього питання.

Розгляд, передбачений статтею 6(4), здійснюється лише тоді, коли план або проєкт, попри негативні висновки оцінки згідно зі статтею 6(3) та за відсутності альтернативних рішень, все ж має бути реалізований з міркувань імперативних переважних суспільних інтересів.

Отже, з огляду на специфіку кожної зі стадій, передбачених статтею 6, слід визнати, що різні вимоги статті 6(4) не

можуть становити елементи, які компетентні національні органи зобов'язані враховувати під час проведення належної оцінки, передбаченої статтею 6(3).

50. Справа С-407/03 — Рішення Суду (П'ята палата) від 15 липня 2004 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Республіки Фінляндія — Невиконання державою-членом зобов'язань — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Стаття 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС.

Резюме

Республіка Фінляндія не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, оскільки не забезпечила достатнього рівня правової визначеності у своєму національному законодавстві щодо обов'язку проводити належну оцінку для кожного проекту, включно з тими, що підлягають оцінці впливу на довкілля.

51. Справа С-6/04. Рішення Суду (Друга палата) від 20 жовтня 2005 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Невиконання державою-членом зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора. Статті 6, 11, 12, 13, 14, 15 і 16 Оселищної директиви.

Резюме

Хоча транспозиція директиви у внутрішнє законодавство не обов'язково вимагає формального і дослівного відтворення її змісту в спеціальному акті, загальний правовий контекст має гарантувати повне застосування директиви у достатньо чіткій і точній спосіб. У кожному конкретному випадку важливо визначити характер положення директиви, якого стосується позов про порушення, щоб оцінити обсяг обов'язку держави щодо його впровадження. Однак належна транспозиція набуває особливої ваги там, де управління спільною спадщиною покладено на держави-члени в межах

їхніх територій. Звідси випливає, що у контексті Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, яка встановлює складні та технічні правила у сфері екологічного права, на держави-члени покладено особливий обов'язок забезпечити чіткість і точність свого законодавства, призначеного для транспозиції цієї директиви, зокрема щодо фундаментальних обов'язків нагляду та моніторингу, як-от покладені на національні органи статтями 11, 12 (4) і 14 (2) Директиви.

Реалізація статті 6 (2) Директиви 92/43, яка зобов'язує держави-члени уникати в межах спеціально охоронних територій (СОТ) погіршення природних оселищ і оселищ видів, може потребувати заходів як для запобігання зовнішнім антропогенним впливам і порушенню спокою, так і недопущення природних процесів, які можуть зашкодити стану збереження видів і оселищ на цих територіях.

Згідно зі статтею 6 (3) Директиви 92/43, вимога проведення належної оцінки наслідків плану або проєкту, не пов'язаного безпосередньо з управлінням територією, залежить від наявності ймовірності або ризику значного впливу на СОТ. З огляду, зокрема, на принцип обережності, такий ризик існує, якщо на підставі об'єктивної інформації неможливо виключити, що план або проєкт матиме значний вплив на відповідну територію.

Стаття 16 Директиви 92/43, яка визначає обставини, за яких держави-члени можуть відступати від положень щодо охорони видів, встановлених у статтях 12, 13, 14 і 15 (a) та (b) Директиви, підлягає вузькому тлумаченню. Крім того, статті 12, 13 і 16 Директиви утворюють узгоджений комплекс норм, спрямований на охорону популяцій відповідних видів, тож будь-який відступ, несумісний із Директивою, порушував би як заборони, встановлені статтями 12 і 13, так і загальні правила надання таких відступів відповідно до статті 16.

52. Справа С-135/04. Рішення Суду (Друга палата) від 9 червня 2005 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Королівства Іспанія. Збереження дикої фауни —

Дикі птахи — Періоди полювання — Полювання на припуття під час зворотного перельоту в провінції Гіпускоа — Стаття 7 Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 9(1)(с) Директиви 79/409 про збереження диких птахів дозволяє надання дозволів на полювання на види, зазначені в Додатку II, під час періодів, згаданих у статті 7(4) цієї Директиви. Умови, які повинні бути виконані для дозволу на таке полювання, включають відсутність будь-якого іншого задовільного рішення. Ця умова не вважається виконаною, якщо період полювання, наданий як відступ, не обґрунтовано збігається з періодами, у які Директива передбачає особливу охорону. Такої необхідності в наданні відступів немає, якщо єдиною його метою є продовження сезону полювання на територіях, які певні види птахів вже відвідують під час періодів полювання, встановлених відповідно до статті 7 Директиви.

53. Справа С-209/04. Рішення Суду (Друга палата) від 23 березня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Республіки Австрія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Деркач — Спеціальна охоронна територія (СОТ) у національному природному заповіднику Lauteracher Ried — Виключення територій Soren i Gleggen-Köblern — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Процедура затвердження будівельного плану або проекту — Процедура визначення траси автомобільної дороги — Процедура оцінки впливу на довкілля — Порухення процедурних вимог у проекті будівництва федеральної автомагістралі S18 в Австрії — Тимчасове застосування Директиви 92/43. Стаття 4(1) і (2) Пташиної директиви та стаття 6(3) і (4) Оселищної директиви.

Резюме

Свобода держав-членів у виборі найбільш придатних територій для класифікації як спеціальних охоронних

територій (СОТ) за статтями 4(1) і (2) Пташиної директиви стосується не «доцільності» як такої, а лише застосування наукових орнітологічних критеріїв. Держава зобов'язана визначити всі території, які за цими критеріями є найбільш придатними для збереження видів з Додатка I.

Крім того, під час визначення таких територій і встановлення їхніх меж держави-члени не можуть враховувати економічні потреби. Економічні інтереси не можуть вважатися вищими за екологічну мету Пташиної директиви або трактуватися як імперативні причини переважного суспільного інтересу, згадані в першому підпункті статті 6(4) Оселищної директиви про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори.

Принцип проведення оцінки впливу на навколишнє середовище не застосовується до проєктів, заявка на отримання дозволу за якими була офіційно подана до завершення строку впровадження (транспозиції) Директиви.

Цей формальний критерій є єдиним, який відповідає принципу правової визначеності та забезпечує ефективність директиви. Це пов'язано з тим, що така директива, як Директива 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, передусім спрямована на регулювання масштабних проєктів, які зазвичай потребують тривалого часу для реалізації. Тому було б недоречно ускладнювати процедури, які вже розпочалися на національному рівні до завершення строку транспозиції директиви, додатковими вимогами директиви, або поширювати її дію чи вплив на ситуації, що вже склалися.

54. Справа С-221/04. Рішення Суду (Друга палата) від 18 травня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона видів — Полювання із застосуванням пасток зі стопорами на приватних мисливських угіддях — Кастилія-і-Леон. Стаття 12(1) Оселищної директиви.

Резюме

У позові про невиконання зобов'язань мета процедури досудового врегулювання полягає в тому, щоб надати державі можливість, з одного боку, виконати свої обов'язки за законодавством Співтовариства, а з іншого — скористатися своїм законодавством на захист проти зауважень Комісії.

Отже, у позові про невиконання зобов'язань Комісія має право обмежити предмет провадження. Хоча лист-повідомлення має окреслити предмет спору, а Комісія зобов'язана чітко зазначити у мотивованому висновку ті підстави скаргу, які вже були загально викладені у повідомленні, це не заважає їй на стадії судового розгляду звузити предмет спору або розширити його на подальші заходи, що, по суті, є аналогічними тим, які були оскаржені у повідомленні. У позові, поданому відповідно до статті 226 ДЄС, Комісія повинна довести факт невиконання зобов'язань, не маючи змоги посилатися на будь-які презумпції. Таким чином, у контексті порушення щодо Директиви 92/43 Комісія повинна надати докази присутності охоронюваних видів тварин на відповідній території, а не лише припускати можливість їх перебування там.

Держава-член не виконує своїх зобов'язань за статтею 12(1)(b) і (d) Директиви 92/43, якщо вона не вживає всіх конкретних заходів для запобігання навмисному турбуванню видів тварин у період розмноження або для запобігання погіршенню чи знищенню місць їхнього розмноження.

Умова «навмисності» у статті 12(1)(a) Директиви 92/43 виконується, якщо доведено, що автор дії мав намір упіймати або вбити особину охоронюваного виду або свідомо допускав можливість упіймати чи вбити.

Звідси випливає, що держава-член не порушує цих зобов'язань, якщо вона дозволяє полювання на види, які не підпадають під охорону Директиви.

55. Справа С-235/04. Рішення Суду (Друга палата) від 28 червня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом

своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території — ІВА 98 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Очевидна недостатність кількості та розміру класифікованих територій. Стаття 4(1) і (2) Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 4 Директиви 79/409 про збереження диких птахів встановлює спеціальний і посилений режим охорони для видів, зазначених у Додатку I та мігруючих видів, оскільки вони належить до видів найбільшого ризику зникнення і видів, які становлять спільну спадщину Європейського Співтовариства. Крім того, з дев'ятого преамбульного пункту директиви випливає, що збереження, підтримання або відновлення достатнього різноманіття та площі оселищ є необхідними для всіх видів птахів. Для цього держави зобов'язані оновлювати наукові дані для визначення стану видів найбільшого ризику зникнення і вживати необхідних заходів для їх збереження та класифікувати найбільш придатні території як спеціальні охоронні території (СОТ).

При оцінці невиконання зобов'язань за цією директивою необхідно використовувати найактуальніші наукові дані, доступні на кінець строку, визначеного в обґрунтованому висновку. У цьому контексті національні списки, зокрема орнітологічний каталог, опублікований у 1998 році (ІВА 98) Іспанським орнітологічним товариством (*Sociedad Española de Ornitología*), який оновив перше загальноєвропейське дослідження — *Inventory of Important Bird Areas in the European Community* (Перелік Важливих орнітологічних територій в Європейському Союзі), опубліковане у 1989 році (ІВА 89), забезпечили точніші та сучасніші наукові дані.

За відсутності інших наукових доказів від держави-члена, які б свідчили, що зобов'язання за статтями 4(1) і (2) Директиви 79/409 можуть бути виконані шляхом класифікації інших територій, ніж зазначені в цьому переліку, і з меншою загальною площею, ІВА 98, який надає оновлений перелік важливих для збереження птахів територій у відповідній державі-члені, становить базу для оцінки того, чи

класифікувала держава-член достатню кількість і площу території як СОР для охорони всіх видів птахів, зазначених у Додатку I до Директиви 79/409, та мігруючих видів, не зазначених у цьому додатку.

Комісія у своєму позові згідно зі статтею 226 ДЄС має чітко вказати скарги, щоб Суд не ухвалив рішення *ultra petita* (поза межами позовних вимог) і не залишив жодної скарги без розгляду. Суперечності у вимогах Комісії на підтримку позову про невиконання зобов'язань є порушенням статті 21 Статуту Суду ЄС та статті 38(1)(с) Регламенту процедури.

56. Справа С-239/04. Рішення Суду (Друга палата) від 26 жовтня 2006 року — Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Португальської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6(4) — Спеціальна охоронна територія (СОР) Каштру-Верде — Відсутність альтернативних рішень — Статті 6(3) і (4) Оселищної директиви.

Резюме

Згідно зі статтею 6(3) Директиви 92/43, план або проєкт, який не пов'язаний безпосередньо з управлінням відповідною територією і не є необхідним для цього, але здатний істотно вплинути на неї, дозволяється лише за умови, що він не матиме несприятливого впливу на цілісність цієї території. Такий дозвіл може бути наданий лише за умови, що компетентні національні органи на момент його надання впевнені у відсутності негативного впливу на цілісність відповідної території. Те, що після завершення проєкт може не призвести до таких наслідків, не має значення для юридичної оцінки. Рішення про дозвіл на реалізацію проєкту може бути ухвалене лише тоді, коли не залишається жодних обґрунтованих наукових сумнівів щодо відсутності несприятливого впливу на цілісність відповідної території.

Стаття 6(4) Директиви 92/43, яка дозволяє реалізацію плану або проєкту попри негативну оцінку відповідно до

першого речення цієї статті має тлумачитися вузько як відступ від критерію надання дозволу, передбаченого другим реченням статті 6(3). Таким чином, реалізація плану або проєкту за статтею 6(4) можлива лише за умови доведення відсутності будь-яких альтернативних рішень.

Отже, реалізація проєкту за наявності негативної оцінки впливу на довкілля і без належного доведення відсутності альтернативних рішень є порушенням зобов'язань держави за статтею 6(4) Директиви 92/43.

57. Справа С-334/04. Рішення Суду (Друга палата) від 25 жовтня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Додаток I — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території (СОТ/SPA) — IBA 2000 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Очевидна недостатність класифікації — Водно-болотні угіддя. Стаття 4(1) і (2) Пташиної директиви. Визначення SPA.

Резюме

Стаття 4 Директиви 79/409 про збереження диких птахів встановлює посилений режим охорони видів з Додатка I і для мігруючих видів, не включених до нього. Такий підхід обґрунтований тим, що ці види є, відповідно, такими, що перебувають під загрозою зникнення і становлять спільну спадщину Співтовариства. Крім того, з дев'ятого преамбульного пункту директиви випливає, що збереження, підтримання або відновлення достатнього різноманіття й площі оселищ є необхідним для збереження всіх видів птахів. Тому держави-члени зобов'язані вживати необхідних заходів для охорони цих видів і, відповідно, класифікувати як спеціальні охоронні території (СОТ) усі території, які за орнітологічними критеріями є найбільш придатними для збереження відповідних видів.

Тому для визначення стану видів під загрозою зникнення і видів, які становлять спільну спадщину Співтовариства необхідне оновлення наукових даних. Каталог «Inventory of

Important Bird Areas in the European Community» (IBA 2000) забезпечує оновлений перелік територій, важливих для збереження птахів, який, за відсутності наукових доказів протилежного, є базовим орієнтиром для оцінки того, чи держава-член класифікувала як СOT достатню кількість і площу територій для охорони всіх видів птахів, перелічених у Додатку I до Директиви 79/409, а також мігруючих видів, не включених до цього додатка.

Держава не виконує своїх зобов'язань за статтю 4(1) і (2) Директиви 79/409 у разі відсутності подання наукових досліджень, здатних спростувати результати IBA 2000, або якщо вона класифікує як СOT території, кількість і загальна площа яких явно менші за необхідні, не визначає СOT для охорони певних видів і класифікує як СOT території, на яких інші види представлені недостатньо.

Хоча держави-члени несуть одноосібну відповідальність за класифікацію СOT і повинні базувати її на найкращих наукових знаннях, це не означає, що обов'язок щодо класифікації не діє, доки компетентні органи не оцінять нові наукові дані. Такий обов'язок існує з моменту завершення строку транспозиції Директиви 79/409.

58. Справа С-418/04. Рішення Суду (Друга палата) від 13 грудня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств проти Ірландії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Статті 4 і 10 — Транспозиція та застосування — IBA 2000 — Значення — Якість даних — Критерії — Межі розсуду — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6 — Транспозиція та застосування. Статті 4(1), (2), (4) і 10 Пташиної директиви, статті 6(2)–(4) і 7 Оселищної директиви. Визначення СOT.

Резюме

Під час вибору територій, найбільш придатних для класифікації як спеціальні охоронні території (СOT/SPA) за статтями 4(1) і (2) Директиви 79/409, зміненої Директивою 97/49, держави-члени мають певну свободу розсуду, яка, проте,

обмежується виключно науковими орнітологічними критеріями. Економічні міркування, згадані в статті 2, не можуть враховуватись під час вибору СОР або визначення їхніх меж.

Звідси випливає, по-перше, що класифікація СОР не може бути результатом ізольованого дослідження орнітологічної цінності окремих ділянок, а повинна проводитися з урахуванням природних меж екосистеми водно-болотних угідь. І, по-друге, орнітологічні критерії, на яких базується класифікація, мають мати наукове підґрунтя. Використання помилкових або ненаукових критеріїв призводить до неправильного визначення меж СОР.

Стаття 4 Директиви 79/409, зміненої Директивою 97/49, встановлює посилений режим охорони для видів з Додатка I і для мігруючих видів, що обґрунтовано тим, що вони перебувають під загрозою зникнення та такими, що становлять спільну спадщину Співтовариства. Крім того, з дев'ятого преамбульного пункту директиви випливає, що збереження, підтримання або відновлення достатнього різноманіття й площі оселищ є необхідним для збереження всіх видів птахів. Тому держави-члени зобов'язані вживати вичерпних заходів для їх збереження.

З цією метою необхідне постійне оновлення наукових даних для визначення стану всіх видів та класифікації найбільш придатних територій як СОР. Для оцінки невиконання зобов'язань за директивою необхідно використовувати найновіші наукові дані, доступні на кінець строку, визначеного в обґрунтованому висновку. У цьому контексті, за відсутності наукових досліджень, здатних спростувати результати «*Inventory of Important Bird Areas in the European Community*» (IBA 2000), цей перелік є найактуальнішим і найточнішим орієнтиром для визначення кількості та розміру територій, придатних для збереження регулярно мігруючих видів, не зазначених у Додатку I.

Статті 4(1) і (2) Пташиної директиви вимагають від держав-членів забезпечення для СОР правового режиму, здатного гарантувати виживання, розмноження видів птахів, зазначених у Додатку I, а також гніздування, линяння й зимівлю мігруючих видів, не включених до цього додатка,

але які регулярно відвідують територію. Охорона СOT не може обмежуватися лише запобіганням негативному впливу людської діяльності, а має також включати позитивні заходи для збереження або поліпшення стану території.

Охоронні цілі не можуть бути досягнуті, якщо держави-члени зобов'язані виконувати положення статті 4 (4) цієї директиви лише у випадках, коли спеціальна охоронна територія (СOT) уже класифікована. Текст статті 7 Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори встановлює, що статті 6 (2)–(4) цієї директиви замінюють перше речення статті 4 (4) Директиви 79/409 з дати імплементації Директиви 92/43 або з дати класифікації державою-членом згідно з Директивою 79/409, якщо ця дата пізніша. Території, які не були класифіковані як СOT, але мали бути ними, продовжують підпадати під суворий режим охорони згідно зі статтею 4 (4) Директиви 79/409.

Стаття 6 (3) Директиви 92/43 вимагає проведення належної оцінки наслідків плану або проекту, не пов'язаного безпосередньо з управлінням територією на спеціальній охоронній території, якщо існує ймовірність або ризик його істотного впливу на територію. З огляду на принцип обережності, такий ризик існує, якщо на підставі об'єктивної інформації неможливо виключити істотний вплив. Оцінка має бути проведена до схвалення плану чи проекту та враховувати сукупний вплив у поєднанні з іншими планами чи проектами на основі найкращих наукових знань у цій галузі.

Компетентні національні органи дозволяють діяльність лише тоді, коли вони переконалися у відсутності негативного впливу на цілісність території та за відсутності обґрунтованих наукових сумнівів.

59. Справа С-507/04. Рішення Суду (Четверта палата) від 12 липня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств проти Республіки Австрія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Охорона диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Заходи з транспозиції директиви. Статті 1, 5, 6, 7 (4), 8, 9 (1)(а,с) і (2), та 11 Пташиної директиви.

Резюме

Транспозиція законодавства Співтовариства у національне право не обов'язково вимагає відтворення відповідних положень у спеціальному нормативному акті; достатнім може бути загальний правовий контекст, якщо він забезпечує чітке і повне застосування директиви.

Однак точна транспозиція має особливе значення у випадку Директиви 79/409 про збереження диких птахів, адже управління спільною спадщиною покладається на держави-члени в межах їхніх територій.

Стаття 11 Директиви 79/409, яка встановлює конкретний обов'язок держав-членів упровадження нових видів птахів, щоб уникнути шкоди місцевій флорі та фауні, не може бути підставою для відступу від загальних обов'язків щодо охорони, які визначених статтею 1 Директиви. Ці обов'язки поширюються на всі види птахів, що природно зустрічаються в дикій природі на європейській території держав-членів, незалежно від регіону їхнього перебування міграції. Будь-яке національне законодавство, яке обмежує охорону диких птахів лише «національною фауною», є несумісним із директивою.

Запобігання шкоді виноградникам може, в принципі, бути підставою для відступів відповідно до третього абзацу статті 9(1)(а) Директиви 79/409. Однак це положення не дозволяє повністю вилучати певний вид із системи охорони навіть тимчасово, адже таке вилучення може поставити під загрозу саме існування цього виду. Відступи від системи охорони можливі лише за умови дотримання вимог, передбачених у статті 9(2) Директиви.

Система охорони від полювання, передбачена статтею 7(4) Директиви 79/409, має широкий характер і визначається з урахуванням біологічних особливостей відповідних видів і охоплює не лише період вигодовування, а й різні стадії розмноження й виховання потомства. Такий підхід відповідає меті статті 7(4), яка полягає у забезпеченні повної охорони у періоди, коли виживання диких птахів перебуває під найбільшою загрозою. Будь-яке втручання

в періоди, пов'язані з розмноженням, може негативно вплинути на їхню здатність до відтворення, навіть якщо зачіпається лише частина популяції. Це стосується і сезону спарювання, коли птахи є особливо вразливими; відповідно, цей період також належить до часу, протягом якого, як правило, будь-яке полювання заборонено.

Стаття 9(1)(с) Директиви 79/409 дозволяє державам-членам робити відступи від встановлених дат відкриття й закриття сезону полювання, визначених із урахуванням цілей статті 7(4). Таким чином, полювання на диких птахів у рекреаційних цілях під час періодів, зазначених у статті 7(4), може, за умови дотримання вимог статті 9(2), вважатися «раціональним використанням» у значенні статті 9(1)(с). Однак обов'язок доведення дотримання цих вимог для кожного випадку відступу покладається на національний орган, який ухвалює рішення.

Крім того, під час транспозиції цього положення держави-члени повинні забезпечити, щоб у всіх випадках застосування відступів й щодо всіх охоронюваних видів дозволене полювання не перевищувало меж, сумісних із вимогою обмеження такого полювання до «невеликої кількості». Ці межі мають визначатися на основі точних наукових даних. Для відповідності транспозиції вимогам законодавства Співтовариства компетентні органи, що надають дозволи на відступи, повинні мати у своєму розпорядженні чіткі критерії кількісних обмежень. Відповідно, вони зобов'язані з належною правовою точністю та на підставі визнаних наукових даних гарантувати, що ці обмеження не будуть перевищені, а види, що підлягають охороні, залишатимуться повністю збереженими.

Той факт, що в певній державі-члені відсутні конкретні мисливські методи або руйнівні практики, заборонені Директивою 79/409, не звільняє її від обов'язку ухвалювати закони або нормативні акти, необхідні для належної транспозиції положень Директиви. Принцип правової визначеності вимагає, щоб встановлені заборони були відображені у відповідних нормативно-обов'язкових актах.

60. Справа С-508/04. Рішення Суду (Четверта палата) від 10 травня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Республіки Австрія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Заходи з транспозиції директиви. Статті 1, 6(1), 12, 13, 14, 15(a) і (b), 16 та 22 Оселищної директиви.

Резюме

Згідно з 4-м та 11-м преамбульними пунктами в Директиві 92/43, оселища та види, охоплені нею, є частиною природної спадщини Співтовариства. Загрози для них часто мають транскордонний характер, тому заходи зі збереження є спільною відповідальністю всіх держав-членів. У цій сфері, де управління спільною спадщиною доручено державам-членам на їхніх територіях, точна транспозиція має особливе значення. Директива 92/43 встановлює складні та технічні правила в галузі екологічного права, тому держави-члени мають особливий обов'язок забезпечити, щоб їхнє законодавство з транспозиції директиви було чітким і точним.

Аргумент уряду держави-члена про те, що положення національного законодавства тлумачаться відповідно до директиви у випадках, коли потрібні заходи зі збереження, не може бути прийнятий. Саме по собі таке тлумачення не забезпечує тієї ясності та точності, яких вимагає принцип правової визначеності. Прості адміністративні практики, які за своєю природою можуть бути змінені владою довільно і не мають належної публічності, не можуть розглядатися як виконання обов'язків держав-членів у контексті транспозиції директиви.

Використання у статті 6(1) Директиви 92/43 формулювань, що зобов'язують держави-члени вживати необхідних заходів зі збереження, які відповідають екологічним вимогам типів природних оселищ і видів, зазначених у Додатках I та II, виключає будь-який розсуд держав-членів у цьому питанні. Це обмежує будь-яку свободу дій національних органів влади під час встановлення правил або ухвалення рішень щодо засобів, які мають застосовуватися, та технічного вибору, що здійснюється у зв'язку з цими заходами.

Статті 12–14 та 15 (а) і (б) Директиви 92/43 утворюють узгоджений комплекс положень, які вимагають від держав-членів встановити суворі режими охорони відповідних видів тварин і рослин.

Стаття 16 Директиви точно визначає критерії, на основі яких держави-члени можуть передбачати відступи від заборон, викладених у статтях 12–15. Вона є положенням, що становить виняток із системи охорони, запровадженої Директивою, і тому має тлумачитися обмежувально.

Згідно зі статтею 16(1) Директиви 92/43, будь-який захід, прийнятий на національному рівні, який відступає від заборон, встановлених Директивою, має бути обумовлений відсутністю задовільної альтернативи. З цього випливає, що національні положення, які дозволяють надання відступів від заборон, встановлених статтями 12–14 та 15 (а) та (б) Директиви, без дотримання всіх критеріїв та умов, викладених у статті 16, а лише окремих їхніх елементів, не можуть становити режим, що відповідає статті 16.

61. Справа С-518/04. Рішення Суду (П'ята палата) від 16 березня 2006 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона видів. Стаття 12(1)(b) і (d) Оселищної директиви.

Резюме

Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтею 12(1)(b) і (d) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, оскільки не були ухвалені заходи, необхідні для створення та впровадження ефективної системи суворої охорони гадюки *Vipera schweizeri* на острові Мілос. Зокрема, не було ухвалено заходів, що забороняють навмисне турбування цього виду, особливо під час періодів розмноження, вирощування потомства та зимівлі, а також заходів, які запобігають погіршенню чи знищенню місць розмноження або відпочинку.

62. Справа С-60/05. Рішення Суду (Друга палата) від 8 червня 2006 року. Всесвітній фонд природи (WWF), Італійська організація та інші проти Регіону Ломбардія — Звернення за попереднім рішенням: Регіональний адміністративний трибунал Ломбардії — Італія — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони. Стаття 9(1)(с) Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 9(1)(с) Директиви 79/409 про збереження диких птахів вимагає від держав-членів, незалежно від внутрішнього розподілу повноважень, встановленого національною правовою системою, забезпечити при ухваленні заходів щодо реалізації цього положення, щоб у всіх випадках застосування передбаченого ним відступу та щодо всіх охоронюваних видів дозволене полювання не перевищувало меж, сумісних із вимогою обмеження такого полювання до «невеликих кількостей», установленю цим положенням, і щоб ці межі визначалися на основі точних наукових даних.

Незалежно від внутрішнього розподілу повноважень, встановленого національною правовою системою, держави-члени зобов'язані забезпечити законодавчу та нормативну базу, яка гарантує, що полювання на птахів здійснюється лише відповідно до умови щодо «невеликих кількостей», передбаченої у статті 9(1)(с) директиви, і на основі точних наукових даних — незалежно від виду птахів.

Щоб дозволити компетентним органам користуватися відступами, передбаченими статтею 9 Директиви 79/409 про збереження диких птахів, лише у спосіб, який відповідає праву Співтовариства, національна законодавча та нормативна база повинна бути побудована так, щоб застосування відступних положень відповідало принципу правової визначеності. Зокрема, національні положення, що реалізують умову про «невеликі кількості», зазначену у статті 9(1)(с) Директиви, мають забезпечувати органи, відповідальні за надання дозволів на відступи щодо полювання на певні види птахів, користуватися критеріями, достатньо точними для визначення кількісних меж, яких необхідно дотримуватися.

Крім того, у рамках положень, що реалізують статтю 9(1)(с), держави-члени повинні забезпечити, щоб незалежно від кількості та рівня органів, уповноважених застосовувати це положення на їхній території, кількість дозволених відступів щодо кожного охоронюваного виду не перевищувала меж, узгоджених із вимогою обмеження полювання до «невеликих кількостей», установлених для цього виду на всій національній території. Таким чином, якщо застосування положення делегується окремим органам у межах держави, відповідна законодавча та нормативна база має гарантувати, що кількість дозволеного полювання цими органами не перевищує у масштабі всієї держави межі «невеликих кількостей», передбаченої цим положенням.

Нарешті, обов'язок держав-членів забезпечити, щоб полювання на птахів здійснювалося лише в «невеликих кількостях» згідно зі статтею 9(1)(с), вимагає організації адміністративних процедур таким чином, щоб як рішення компетентних органів про надання дозволів, так і спосіб їх реалізації підлягали своєчасному та ефективному контролю. Національна процесуальна система також повинна гарантувати дотримання умов, пов'язаних з такими рішеннями. Механізм контролю, згідно з яким скасування рішення про дозвіл на полювання, прийнятого з порушенням статті 9 Директиви, або оголошення порушення умов, доданих до такого рішення, набувало б чинності лише після закінчення терміну, встановленого для здійснення цього полювання, фактично позбавив би сенсу систему охорони, встановлену Директивою.

63. Справа С-183/05. Рішення Суду (Друга палата) від 11 січня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Ірландії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 12(1) і (2), 13(1)(b) і 16 — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Охорона видів. Статті 12(1)(b) і (d) та 16 Оселищної директиви.

Резюме

У позові відповідно до статті 226 ДЄС питання про те, чи держава-член не виконала своїх зобов'язань, визначається на підставі ситуації, що існувала в цій державі-члені на момент завершення строку, визначеного в обґрунтованому висновку; будь-які подальші зміни не можуть братися до уваги. Транспозиція статті 12 (1) Директиви 92/43, яка зобов'язує держави-члени вжити необхідних заходів для створення системи суворої охорони видів тварин, перелічених у Додатку IV(а) до цієї директиви, у межах їхнього природного ареалу, вимагає не лише прийняття комплексної законодавчої бази, а й реалізації конкретних і специфічних заходів охорони. Аналогічно, система суворої охорони передбачає ухвалення узгоджених і скоординованих превентивних заходів. У позові про невиконання зобов'язань, поданому відповідно до статті 226 ДЄС, саме на Комісію покладається обов'язок довести факт невиконання зобов'язань, без можливості покладатися на будь-які презумпції.

64. Справа С-191/05. Рішення Суду (Друга палата) від 13 липня 2006 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Португальської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальна охоронні територія (СОТ/SPA) — Зміна без наукового обґрунтування. Стаття 4(1) і (2) Пташиної директиви.

Резюме

Орнітологічні критерії, встановлені у пунктах (1) і (2) статті 4 Директиви 79/409 про збереження диких птахів, повинні керувати державами-членами під час визначення та окреслення меж спеціальних охоронних територій (СОТ). Відповідно, навіть якщо спеціальні території збереження (СТЗ/SPA) не є оселищем степових птахів, але є оселищем для інших видів птахів, зазначених у Додатку I Директиви, для яких ця СОТ була визначена, держава-член не може зменшити площу або змінити межі СОТ, якщо вилучені ділянки

залишаються найбільш придатними територіями для збереження видів диких птахів у значенні статті 4(1) Директиви.

65. Справа C-244/05. Рішення Суду (Друга палата) від 14 вересня 2006 року. Федерація охорони природи Баварії (*Bund Naturschutz in Bayern e.V.*) та інші проти Вільної держави Баварія. Звернення за попереднім рішенням: Вищий адміністративний суд Баварії — Німеччина. Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Режим охорони до включення оселища до списку територій, що мають значення для Співтовариства. Статті 3(1) і 4(1) Оселищної директиви.

Резюме

До моменту включення території до списку територій, що мають значення для Співтовариства, затвердженого Комісією відповідно до статті 4(2) Директиви 92/43, держави-члени повинні вжити відповідних заходів охорони, щоб зберегти екологічні характеристики територій, включені до національного списку, переданого Комісії згідно зі статтею 4(1) цієї Директиви.

Такий режим охорони не лише забороняє державам-членам дозволяти втручання, що може серйозно порушити екологічні характеристики цих територій, але й зобов'язує їх вживати всіх необхідних заходів відповідно до національного законодавства, щоб уникнути таких втручань.

Комісія повинна мати у своєму розпорядженні повний перелік територій, придатних для визначення як спеціальні охоронні території (СОТ), з метою створення цілісної європейської екологічної мережі. Звідси випливає, що на момент ухвалення рішення Комісією території, визначені державами-членами, повинні відповідати стану, на підставі якого проводилися наукові оцінки потенційних територій, важливих для Співтовариства. Інакше процес ухвалення рішень Співтовариства, заснований як на цілісності територій, повідомлених державами-членами, так і на екологічному порівнянні між різними територіями, міг би бути

спотворений, а Комісія втратила б можливість виконувати свої обов'язки у цій сфері.

Крім того, оскільки відповідно до першої частини Додатка III до Директиви екологічні характеристики території, визначеної компетентними національними органами, мають відображати низку прямо вказаних там критеріїв оцінки, держави-члени не можуть дозволяти втручання, що може серйозно загрожувати цим характеристикам. Це стосується, зокрема, випадків, коли втручання може призвести до значного зменшення площі території, зникнення пріоритетних видів або до знищення самої території чи її репрезентативних ознак.

66. Справа C-304/05. Рішення Суду (Четверта палата) від 20 вересня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Оцінка впливу на довкілля (ОВД) робіт з модифікації гірськолижних трас. Статті 6(2–4) і 7 Оселищної директиви та стаття 4 Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 6(3) Директиви 92/43 передбачає процедуру оцінки, яка має шляхом попереднього аналізу забезпечити, що план або проєкт, не безпосередньо пов'язаний з управлінням відповідною територією, але який може мати значний вплив на неї, може бути дозволений лише за умови, що він не зашкодить цілісності цієї території. Поняття «належної оцінки» у значенні цього положення, яке не визначає конкретного методу її проведення, слід розуміти так, що компетентні національні органи повинні мати впевненість, що план або проєкт не матиме негативного впливу на цілісність відповідної території. Якщо залишається будь-який розумний науковий сумнів щодо відсутності таких наслідків, компетентний орган зобов'язаний відмовити у дозволі.

Дослідження щодо оцінок, яке можна вважати належним у значенні статті 6(3) Директиви 92/43, саме по собі підкреслює стислість та вибірковий характер аналізу впливу відповідних робіт на навколишнє середовище. Воно згадує значну кількість питань, які не були враховані, та рекомендує, зокрема, додаткові морфологічні та екологічні аналізи, а також нове дослідження впливу робіт у їх глобальному контексті на дику фауну загалом і на становище певних видів, що охороняються, зокрема в лісовій зоні, що підлягає вирубці. Вважаючи, що проведення запропонованих робіт, бажане з економічної точки зору, має відповідати численним умовам та вимогам щодо охорони, таке дослідження не є належною оцінкою, на яку національні органи можуть спиратися для надання дозволу на роботи відповідно до статті 6(3).

Звіт про оцінки, який можна вважати належним у значенні статті 6(3) Директиви 92/43, був розроблений як можливість для внесення інших пропозицій щодо покращення впливу запропонованих операцій на навколишнє середовище. Він посилається на важливість поступового проведення оцінок, зокрема на основі знань та деталей, що ймовірно з'являться під час процесу реалізації проекту. Проте стосовно птахів, для яких територія була визначена як СОТ, звіт не містить вичерпного переліку видів, що зустрічаються на цій території. Відтак він не є відповідною оцінкою, на яку національні органи можуть спиратися для надання дозволу на проведення робіт відповідно до статті 6(3).

Звіти та дослідження, що містять прогалини й не мають повних, точних та остаточних висновків, здатних усунути будь-які обґрунтовані наукові сумніви щодо впливу запланованих робіт на відповідну СОТ, не можуть вважатися належними оцінками у значенні цієї статті. Такі висновки є необхідними, щоб компетентні органи могли досягти рівня впевненості, достатнього для ухвалення рішення про дозвіл на виконання робіт.

Стаття 6(4) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори передбачає, що якщо, незважаючи на негативну оцінку, проведено відповідно до першого речення статті 6(3), план або проєкт усе ж має бути

реалізований із причин переважного суспільного інтересу, включно з соціальними або економічними, і за відсутності альтернативних рішень, держава-член повинна вжити всіх компенсаторних заходів, необхідних для забезпечення збереження загальної цілісності мережі Natura 2000. Це положення, як відступ від критерію надання дозволу, встановленого другим реченням статті 6(3), слід тлумачити вузько.

Стаття 6(4) Директиви 92/43 може застосовуватися лише після вивчення наслідків плану або проекту за статтею 6(3). Знання цих наслідків у світлі цілей охорони, пов'язаних із відповідною територією, є необхідною передумовою для застосування статті 6(4). За відсутності такого знання жодна умова для застосування положення про відступ не може бути оцінена. Оцінка імперативних причин переважного суспільного інтересу та наявності менш шкідливих альтернатив вимагає зважування шкоди, завданої території планом або проектом. Крім того, щоб визначити характер будь-яких компенсаторних заходів, шкоду для території потрібно точно ідентифікувати.

Діяльність, що впливає на спеціальні охоронні території (СОТ), може порушувати і статті 6(3), (4) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, і статтю 6(2) цієї Директиви. Якщо дозволи на план або проект надані без дотримання статті 6(3), яка вимагає проведення належної попередньої оцінки їхнього впливу, порушення статті 6(2), що встановлює обов'язок вживати відповідних охоронних заходів, може бути встановлено, якщо доведено погіршення стану оселища або порушення видів, для яких визначено цю територію.

Таке погіршення наявне, якщо на залісненій частині території, що є оселищем охоронюваних видів, проводиться вирубка дерев, унаслідок якої знищуються місця розмноження цих видів. Такі роботи та їхні наслідки для цієї СОТ є несумісними з правовим статусом охорони, яким мала б користуватися ця територія відповідно до статті 6(2) Директиви 92/43. У провадженні за статтею 226 ДЄС про невиконання зобов'язань Комісія повинна довести твердження про порушення зобов'язань. На Комісію покладається обов'язок

надати Суду всю необхідну інформацію для встановлення факту порушення, і при цьому вона не може покладатися на припущення.

Коли управління територією, класифікованою як СOT відповідно до статті 4 Директиви 79/409, регулюється низкою нормативних актів національного законодавства, саме Комісія має довести, що правова база, визначена цими актами, не забезпечує належного статусу охорони для цієї території. Просте посилання на те, що адміністративний орган ухвалив рішення, яке суперечить статтям 6(2)–(4) Директиви 92/43, недостатнє для встановлення несумісності такої правової бази зі статтею 4 Директиви 79/409.

67. Справа С-342/05. Рішення Суду (Друга палата) від 14 червня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Республіки Фінляндія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ, дикої фауни і флори — Полювання на вовка. Статті 12, 13, 14, 15 (a) і (b) та 16(1) Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 16(1) Директиви 92/43, яка встановлює систему відступів від заборон, передбачених статтями 12, 13, 14 і 15 (a) та (b), має тлумачитися вузько. Вона покладає на орган, який ухвалює рішення, обов'язок довести наявність необхідних умов для кожного відступу. Тому держави-члени повинні забезпечити, щоб будь-яка діяльність, що впливає на охоронювані види, дозволялась лише на підставі рішень з чітким та достатнім обґрунтуванням, яке посилається на причини, умови й вимоги, викладені у статті 16(1).

Сприятливий стан збереження популяцій відповідних видів у їхньому природному ареалі є необхідною передумовою для надання відступів. Водночас такі відступи можливі як виняток, якщо належним чином встановлено, що вони не погіршують несприятливий стан збереження цих популяцій і не перешкоджають їх відновленню до сприятливого рівня. Як зазначено Комісією, зокрема у пунктах 47–51 Розділу III

її Керівного документа щодо суворої охорони видів тварин, що становлять інтерес для Співтовариства, відповідно до Директиви 92/43, можливо, що вбивство обмеженої кількості екземплярів не вплине на мету статті 16(1), яка полягає у підтримці популяції відповідного виду у сприятливому стані збереження в його природному ареалі. У такому випадку відступ був би нейтральним для цього виду.

Порушення зобов'язань за статтею 226 ДЄС може виникнути внаслідок існування адміністративної практики, що суперечить праву Співтовариства, якщо така практика є сталою й загальною, навіть коли національне законодавство формально відповідає цьому праву.

Держава-член, яка дозволяє превентивне полювання на вовка (*Canis lupus*), вид, зазначений у Додатку IV(a) до Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, без доведення того, що полювання запобігає серйозній шкоді у значенні статті 16(1)(b), не виконує своїх зобов'язань за статтями 12(1) та 16(1)(b) цієї директиви.

68. Справа С-388/05. Рішення Суду (Друга палата) від 20 вересня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження природних оселищ, дикої фауни і флори — Особливо охоронювана територія *Valloni e steppe pedegarganiche* — Стаття 4 Пташиної директиви, статті 6(2) і 7 Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 4(4) Директиви 79/409 про збереження диких птахів зобов'язує держави-члени вживати щодо спеціальних охоронних територій (СОТ) відповідних заходів для запобігання забрудненню, погіршенню оселищ або будь-яким порушенням, що впливають на птахів, якщо такі порушення є значними з огляду на цілі статті.

Держави-члени повинні виконувати зобов'язання, що випливають із цього положення, навіть якщо територія не була офіційно класифікована як СОТ, за умови, що вона мала б бути класифікована таким чином.

Каталог важливих орнітологічних територій «*Inventory of Important Bird Areas*» (IBA), хоча й не є юридично обов'язковим, містить наукові дані, що дозволяють оцінити, чи виконала держава-член свій обов'язок класифікувати як СОТ ті території, які найбільш придатні за чисельністю і площею для збереження охоронюваних видів.

Оскільки територію *Valloni e steppe pedegarganiche* було класифіковано як СОТ 28 грудня 1998 року, з цієї дати на неї поширюється дія статті 6(2) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, а не першого речення статті 4(4) Директиви 79/409 про охорону диких птахів.

Щодо територій, класифікованих як СОТ, стаття 7 Директиви 92/43 передбачає, що зобов'язання, встановлені статтею 4(4) Директиви 79/409, замінюються зобов'язаннями, що випливають зі статті 6(2) Директиви 92/43, починаючи з дати її імплементації або з дати класифікації території за Директивою 79/409, залежно від того, яка дата є пізнішою.

69. Справа С-179/06. Рішення Суду (Четверта палата) від 4 жовтня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Оцінка впливу на довкілля (ОВД). Стаття 6(3) Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 6(3) Директиви 92/43 передбачає, що обов'язок провести належну оцінку впливу плану або проєкту на охоронювану територію виникає тоді, коли план або проєкт імовірно може мати значний вплив на цю територію. Для застосування цього механізму охорони необхідна наявність ймовірності або ризику такого впливу. Значущість впливу плану або проєкту на територію визначається з урахуванням цілей її збереження. Відповідно, якщо план або проєкт має вплив, але не загрожує досягненню цілей охорони, він не може вважатися таким, що має значний вплив. Ризик оцінюється,

зокрема, з огляду на характеристики та конкретні екологічні умови території, якої стосується такий план або проект.

У позові проти держави-члена про невиконання зобов'язань Комісія повинна довести існування стверджуваного невиконання. Саме вона має надати Суду інформацію, необхідну для визначення того, чи є порушення доведеним, і не може покладатися на жодні презумпції. Тягар доказування, який несе Комісія, визначається відповідно до видів зобов'язань, що директиви покладають на держави-члени, а також результатів, яких вони повинні досягти.

Таким чином, у позові про невиконання зобов'язань, що стосуються статті 6(3) Директиви 92/43, Комісія не може обмежитися твердженням про існування рамкових угод щодо промислових будівельних проектів у межах спеціальних території збереження (СТЗ/SAC). Вона повинна надати достатньо конкретні докази, щоб показати, що такі проекти перебувають на стадії попереднього адміністративного обмірковування та мають певний рівень точності у плануванні, який вимагає екологічної оцінки їхнього впливу. Комісія також повинна довести, що з огляду на характеристики та конкретні екологічні умови території цей план або проект ймовірно матиме значний вплив на цю територію з огляду на встановлені цілі охорони природи.

70. Справа С-186/06. Рішення Суду (Друга палата) від 18 грудня 2007 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Зона зрошення каналу Сегарра-Гаррігес (*Segarra-Garrigues*) (Льейда) — Стаття 4(4) Пташиної директиви, статті 6(2) і 7 Оселищної директиви.

Резюме

У позові відповідно до статті 226 Договору про заснування Європейського Співтовариства лист-офіційне повідомлення, надіслане Комісією державі-члену, а потім обґрунтований висновок, виданий Комісією, визначають предмет спору, який згодом не можна розширити. Можливість для

держави-члена подати свої зауваження, навіть якщо вона не скористалася ними, становить суттєву гарантію, передбачену Договором, і є обов'язковою формальною вимогою процедури встановлення невиконання своїх зобов'язань. Отже, обґрунтований висновок та провадження, розпочате Комісією, повинні базуватися на тих самих скаргах, що й у листі-офіційному повідомленні, яке започатковує процедуру досудового врегулювання. Якщо це не так, порушення не можна вважати виправленим тим фактом, що держава-відповідач згодом подала зауваження щодо обґрунтованого висновку. Позов про невиконання зобов'язань є неприйнятним, якщо він базується на скаргах, які не зазначених в листі-офіційному повідомленні.

Обґрунтований висновок та позов за статтею 226 мають спиратися на ті самі підстави і викладати скарги узгоджено та точно, щоб держава-член і Суд могли належно оцінити обсяг оскаржуваного порушення права Співтовариства. Це є необхідною умовою для реалізації права держави-члена на захист і для визначення Судом, чи мало місце порушення зобов'язань.

Таким чином, позов про невиконання зобов'язань є неприйнятним, якщо його підстави були змінені порівняно з тими, що були заявлені в межах процедури досудового врегулювання, і він не відповідає вимогам узгодженості та точності.

Перше речення статті 4(4) Директиви 79/409 про збереження диких птахів вимагає від держав-членів вживати заходів для запобігання забрудненню, погіршенню стану оселищ або будь-яким порушенням, що впливають на птахів на спеціальних охоронних територіях (СОТ/SPA), якщо такі порушення є суттєвими з огляду на цілі цієї статті.

Держави-члени повинні дотримуватися зобов'язань, що впливають із цього положення, навіть якщо відповідні території не були класифіковані як СОТ, за умови, що вони мали бути класифіковані.

Щодо земель, класифікованих як СОТ, стаття 7 Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори передбачає, що зобов'язання, що виникають

згідно з першим реченням статті 4(4) Директиви 79/409, замінюються, зокрема, зобов'язаннями, що випливають зі статті 6(2) Директиви 92/43, починаючи з дати її імплементації або дати класифікації за Директивою 79/409 — залежно від того, яка дата є пізнішою. Таким чином, території, які не були класифіковані як СОТ, але мали бути так класифіковані, продовжують підпадати під режим, що регулюється першим реченням статті 4(4) Директиви 79/409.

Каталог важливих орнітологічних територій «*Inventory of Important Bird Areas*» (IBA) 1998 року, який містить актуальний перелік територій, що мають значення для збереження птахів у державі-члені, за відсутності наукових доказів протилежного є основою для оцінки того, чи класифікувала ця держава-член достатню кількість і площу територій як СОТ для охорони всіх видів птахів, перелічених у Додатку I до Директиви 79/409, а також мігруючих видів, не зазначених у цьому додатку.

Держава-член порушує своє зобов'язання згідно з першим реченням статті 4(4) Директиви 79/409, якщо дозволяє іригаційний проєкт такого масштабу, як розглянутий, не вживаючи належних заходів для уникнення заборонених порушень на територіях, що постраждали від цього проєкту й мали бути класифіковані як СОТ. Це зобов'язання існує до того, як спостерігається скорочення чисельності птахів або виникає ризик зникнення виду, що перебуває під охороною. Такий висновок не може бути поставлений під сумнів лише тим фактом, що проєкт має важливе економічне чи соціальне значення для території, на яку він впливає. Здатність держав-членів завдавати значної шкоди територіям, які мали б бути класифіковані як СОТ та підпадають під режим, визначений першим реченням статті 4(4) Директиви 79/409, у жодному разі не може бути виправдана економічними та соціальними міркуваннями.

71. Справа С-362/06. Рішення Суду (Друга палата) від 23 квітня 2009 року. Маркку Саглстедт та інші проти Комісії Європейських Співтовариств (ЄК). Апеляції — Збереження

природних оселищ — Перелік, затверджений рішенням Комісії, територій, що мають значення для Співтовариства в бореальному біогеографічному регіоні — Допустимість позову про анулювання, поданого фізичними чи юридичними особами проти цього рішення.

Резюме

Правило, встановлене в четвертому абзаці статті 230 ДЄС, відповідно до якого позови про анулювання, подані фізичною або юридичною особою проти рішення, адресованого іншій особі, є допустимими лише тоді, коли це рішення має безпосередній та індивідуальний стосунок до позивача, є абсолютною процесуальною перешкодою, яку суд Співтовариства може розглядати в будь-який момент, навіть з власної ініціативи.

Згідно з четвертим абзацом статті 230 ДЄС, фізична або юридична особа може ініціювати провадження проти рішення, адресованого іншій особі, лише якщо це рішення має для неї «безпосередній та індивідуальний» стосунок. Особи, інші ніж ті, кому адресовано рішення, можуть вважатися індивідуально зачепленими лише тоді, коли це рішення впливає на них у зв'язку з певними ознаками, властивими лише їм, або за обставин, що відрізняють їх від усіх інших осіб, і тим самим індивідуалізує їх так само, як і адресата рішення.

Отже, рішення Комісії, ухвалене на підставі Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, яким затверджується перелік територій, що мають значення для Співтовариства, і яке охоплює низку земельних ділянок, класифікованих як SCI, з метою створення узгодженої європейської екологічної мережі спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC), має загальний характер стосовно будь-якої заінтересованої особи, оскільки поширюється на всіх господарюючих суб'єктів, які здійснюють або можуть здійснювати діяльність у межах відповідних територій, що може поставити під загрозу цілі охорони, визначені цією директивою. Проте сам факт, що положення має загальний характер і поширюється на всіх відповідних суб'єктів, не виключає можливості його індивідуального

впливу на деякі із них. Якщо рішення зачіпає групу осіб, які були ідентифіковані або могли бути ідентифіковані на момент ухвалення цього акта за критеріями, властивими членам цієї групи, то такі особи можуть бути індивідуально зачеплені настільки, наскільки вони належать до обмеженого кола суб'єктів господарювання.

Водночас можливість більш-менш точно визначити кількість або навіть особу громадян, на яких поширюється захід, не означає, що він має індивідуальний вплив, якщо його застосування впливає з об'єктивної правової або фактичної ситуації, визначеної самим заходом. Рішення Комісії, яким затверджується перелік територій, що мають значення для Співтовариства, стосується власників земель, охоплених деякими з цих територій, лише тією мірою, якою вони мають права на ці землі, тобто через об'єктивну правову або фактичну ситуацію, визначену цим актом, а не через критерії, специфічні для категорії землевласників.

Фізичні особи мають право на ефективний судовий захист своїх прав, що випливають із правопорядку Співтовариства. Якщо фізичні чи юридичні особи, через умови допустимості, встановлені в четвертому абзаці статті 230 ДЄС, не можуть безпосередньо оскаржити акти Співтовариства, їхній захист має бути забезпечений шляхом надання їм права на позов у національних судах. Національні суди, відповідно до принципу добросовісного співробітництва, закріпленого в статті 10 ДЄС, зобов'язані, наскільки це можливо, тлумачити та застосовувати національні процесуальні норми так, щоб ці особи могли оскаржувати законність будь-якого рішення чи іншого національного заходу, пов'язаного із застосуванням до них акта Співтовариства. Зокрема, вони мають право посилаючись на його незаконність такого акта і вимагати від судів направлення запиту до Суду ЄС для винесення попереднього рішення щодо законності.

72. Справа С-503/06. Рішення Суду (Шоста палата) від 15 травня 2008 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Італійської Республіки. Невиконання державою-

членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Відступи від системи охорони диких птахів — Регіон Лігурія. Стаття 9 Пташиної директиви.

Резюме

Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Прийняття та застосування Регіоном Лігурія законодавства, що дозволяє робити відступи від системи охорони диких птахів, яке не відповідає умовам, встановленим у статті 9 Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року щодо збереження диких птахів.

Суд постановив: Прийнявши та застосувавши для регіону Лігурія законодавство, яке дозволяє робити відступи від системи охорони диких птахів без дотримання умов, передбачених у статті 9 Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року щодо збереження диких птахів, Італійська Республіка не виконала свої зобов'язання за цією директивою.

73. Справа С-293/07. Рішення Суду (Друга палата) від 11 грудня 2008 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС і 92/43/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території (СОТ/SPA) — Недостатні заходи охорони. Стаття 4(1,2,4) Пташиної директиви; стаття 6(2)–(4) Оселищної директиви.

Резюме

Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань відповідно до статей 4(1) і (2) у поєднанні з першим реченням статті 4(4) Пташиної директиви, із поправками, внесеними статтями 6(2)–(4) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори. Держава не вжила всіх необхідних заходів для створення й застосування узгодженої, конкретної та комплексної правової системи, здатної забезпечити сталий менеджмент і ефективну охорону територій, визначених як спеціальні охоронні території (СОТ), з урахуванням цілей охорони, передбачених Директивою Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів.

74. Справа С-535/07. Рішення Суду (Друга палата) від 14 жовтня 2010 року. Європейська Комісія проти Республіки Австрія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директиви 79/409/ЄЕС та 92/43/ЄЕС — Збереження диких птахів — Неправильне визначення та неналежна правова охорона спеціальних охоронних територій (SPA/COT). Стаття 4(1,2) Пташиної директиви, стаття 6(2) і 7 Оселищної директиви. Визначення SPA.

Резюме

У позові за статтею 226 ДЄС питання про те, чи виконала держава-член своїх зобов'язання, визначається з урахуванням ситуації, що існувала в цій державі-члені на кінець періоду, встановленого в обґрунтованому висновку; Суд не може брати до уваги будь-які подальші зміни.

Оскільки правові режими Пташиної директиви 79/409 про збереження диких птахів та Оселищної директиви 92/43 про збереження природних оселищ є окремими, держава-член не може звільнитися від зобов'язань за статтями 4(1) і (2) Пташиної директиви 79/409, посилаючись на заходи, не передбачені цією директивою. Крім того, той факт, що територія, яку держава-член зобов'язана класифікувати згідно з Пташиною директивою, не зазнала жодного погіршення стану, не впливає на обов'язок держав класифікувати такі території як спеціальні охоронні території.

Предмет позову про невиконання зобов'язань визначається обґрунтованим висновком Комісії, тому позов має базуватися на тих самих підставах та доводах, що й цей висновок. Лист-офіційне повідомлення, надіслане Комісією державі-члену, а потім обґрунтований висновок, виданий Комісією, обмежують предмет спору, який згодом не може бути розширений.

Можливість для держави-члена подати свої зауваження, навіть якщо вона вирішить нею не скористатися, становить суттєву гарантію, передбачену Договором, дотримання якої є необхідною формальною вимогою процедури встановлення невиконання державою-членом своїх зобов'язань. Отже, обґрунтований висновок і провадження, порушені Комісією,

повинні базуватися на тих самих скаргах, що й ті, що викладені в листі-офіційному повідомленні, що започатковує процедуру досудового врегулювання. Якщо це не так, порушення не можна вважати виправленим тим фактом, що держава-відповідач подала зауваження щодо висновку.

У висновку та позові скарги повинні бути викладені послідовно й точно, щоб держава-член і Суд могли належним чином оцінити обсяг порушення права Європейського Союзу. Це є необхідною умовою для реалізації права держави-члена на захист і для визначення Судом, чи мало місце порушення зобов'язань, як стверджується.

Хоча обґрунтований висновок повинен містити переконливий та детальний виклад причин, які спонукали Комісію дійти висновку, що відповідна держава-член не виконала одне зі своїх зобов'язань за Договором, Комісія, однак, не зобов'язана зазначати у цьому висновку конкретні кроки, необхідні для усунення встановленого порушення. Так само вона не зобов'язана викладати такі кроки й у своїй заяві.

Правда, точна транспозиція набуває особливого значення у випадку Директиви 79/409 про охорону диких птахів, де управління спільною спадщиною доручено державам-членам на їхніх відповідних територіях. Проте вона жодним чином не може вимагати від держав-членів включати зобов'язання та заборони, що випливають зі статті 4(1) та (2) цієї директиви та статті 6(2) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, безпосередньо до правових актів, що визначають для кожної спеціальної охоронної території (СОТ/SPA) види та оселища, що охороняються, а також цілі охорони природи.

Щодо цих зобов'язань, прийняття позитивних заходів для збереження та покращення стану СОТ не має систематичного характеру й залежить від конкретної ситуації у відповідній території. Хоча, наприклад, охорона СОТ від діяльності окремих осіб вимагає, щоб вони заздалегідь утримувалися від потенційно шкідливих дій, не видається, що досягнення цієї мети обов'язково потребує встановлення заборон, специфічних для кожної території або кожного виду.

Що стосується ідентифікації видів та оселищ, які охороняються в межах СОР/SPA, то, так само як визначення її меж повинно мати беззаперечну обов'язкову силу, ідентифікація видів, що виправдали класифікацію цієї території, має відповідати цій самій вимозі. Інакше охоронна мета, що впливає зі статті 4(1) та (2) Пташиної директиви 79/409 та зі статті 6(2), розглянутої разом зі статтею 7 Оселищної директиви 92/43, могла б бути досягнута лише частково.

Щодо цілей збереження, охоронний правовий статус, який повинні отримати СОР, не означає, що ці цілі мають бути визначені окремо для кожного виду. Так само не можна стверджувати, що цілі збереження повинні міститися в тому самому правовому акті, що й положення про види та оселища, які охороняються в конкретній СОР.

Стосовно захисного правового статусу СОР, пов'язаних з існуючим природним заповідником або класифікованою територією, що охороняється національними чи регіональними заходами, стаття 4 Директиви 79/409 встановлює режим, спеціально спрямований та посилений як для видів, перелічених у Додатку I, так і для мігруючих видів. Це особливий характер режиму охорони, яким повинні користуватися СОР, на відміну від загального, менш суворого режиму охорони, встановленого статтею 3 цієї директиви для всіх видів птахів, на які вона поширюється. Водночас із цього не випливає, що лише спеціально визначений правовий режим, встановлений для кожної СОР, може ефективно забезпечити охорону таких територій.

75. Справа С-76/08. Рішення Суду (Друга палата) від 10 вересня 2009 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Республіки Мальта. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Допустимість — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Весняне полювання — Заборона — Відступ від системи охорони — Умова відсутності «іншого задовільного рішення» — Законні очікування. Стаття 9 Пташиної директиви.

Резюме

Стаття 9(1) Директиви 79/409 про збереження диких птахів, зі змінами, внесеними для 2004–2006 років Регламентом № 807/2003 та для 2007 року Директивою 2006/105, не має наслідком — і не може законно мати на меті — обумовлювати можливість Комісії порушувати справу про невиконання зобов'язань залежно від подання державою-членом щорічного звіту, передбаченого цим положенням. Навпаки, стаття 9(4) зобов'язує Комісію, на підставі наявної інформації, зокрема наданої згідно зі статтею 9(3), у будь-який момент забезпечувати, щоб наслідки таких відступів не суперечили Директиві.

Крім того, встановлення залежності початку провадження Комісією щодо визнання невиконання зобов'язань від попереднього подання звіту відповідною державою-членом могло б завдати шкоди ролі Комісії як охоронця Договорів. Саме вона уповноважена вирішувати, чи доцільно порушувати таке провадження, і визначати підстави, на яких воно має бути розпочате.

Однією з умов, які повинні бути виконані, щоб держави-члени могли застосовувати відступ, передбачений статтею 9(1) Директиви 79/409 про збереження диких птахів (зі змінами, внесеними Регламентом № 807/2003 для 2004–2006 років та Директивою 2006/105 для 2007 року), є відсутність іншого задовільного рішення. Ця умова не виконується, коли сезон полювання за відступом без потреби збігається з періодами, у які Директива передбачає особливу охорону. Така необхідність відсутня, зокрема, якщо єдина мета відступу полягає в продовженні сезону полювання для певних видів птахів на територіях, які вони вже відвідують під час сезонів, визначених відповідно до статті 7 Директиви. Вона також відсутня, коли відповідні види фактично присутні восени в зонах, відкритих для весняного полювання, навіть якщо їхня чисельність значно менша, ніж навесні, за умови, що ця чисельність не є незначною.

Однак сам факт присутності восени в зонах, відкритих для весняного полювання, недостатній, щоб вважати, що

існує інше «задовільне рішення» у значенні статті 9(1) Директиви. Законодавство Співтовариства, використавши вираз «інше задовільне рішення», не мало на меті виключити застосування відступу, передбаченого статтею 9(1)(с), у разі будь-якої наявної можливості полювання під час дозволених сезонів за статтею 7. Воно прагнуло дозволити такі відступи лише настільки, наскільки це необхідно, якщо можливості полювання у ці періоди (зокрема, як у цьому випадку, восени) настільки обмежені, що порушується баланс, встановлений Директивою між охороною видів і певними формами дозвілля.

Згідно з положеннями статті 9 Пташиної директиви, яка встановлює суворо контрольовані умови для відступів та вибіркового характеру вилову птахів, а також із загального принципу пропорційності, впливає, що відступ, який держава-член має намір застосувати, повинен бути пропорційним потребам, які його обґрунтовують.

Отже, висновок про відсутність іншого задовільного рішення у цьому випадку, коли можливості полювання восени є недостатніми, зовсім не відкриває необмеженої можливості дозволяти весняне полювання. Він допускає його лише настільки, наскільки це суворо необхідно, і за умови, що інші цілі, передбачені Директивою, не ставляться під загрозу — зокрема, якщо забезпечено підтримання чисельності відповідного виду на задовільному рівні. Якщо ж ця умова не виконується, полювання на птахів за жодних обставин не може вважатися доцільним і, відповідно, допустимим використанням у значенні 11-го преамбульного пункту Директиви.

76. Справа С-241/08. Рішення Суду (Друга палата) від 4 березня 2010 року. Європейська Комісія проти Французької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(2) і (3) — Неправильна транспозиція — Спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) — Значний вплив проекту на довкілля — «Турбуючий» характер окремих видів діяльності — Оцінка впливу на довкілля (ОВД). Статті 6(2–4) Оселищної директиви.

Резюме

Національне законодавство, яке загалом визначає, що рибальство, аквакультура, полювання не є діяльністю, що становить втручання або має такий ефект, лише на тій підставі, що вони здійснюються згідно з чинними законами та правилами, суперечить статті 6(2) Директиви 92/43. Таке законодавство не забезпечує гарантій того, що вказана діяльність не спричинить турбування, здатне істотно вплинути на досягнення цілей про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори.

Держава-член не виконує зобов'язання за статтею 6(3) Директиви 92/43, якщо систематично звільняє від процедури оцінки впливу ті роботи або проекти, що передбачені контрактами Natura 2000. Це пояснюється тим, що навіть якщо проекти спрямовані на збереження або відновлення території, не можна виключити їхній негативний вплив, оскільки вони не обов'язково є безпосередньо пов'язаними з управлінням цією територією або необхідними для нього.

Визначення цілей збереження та відновлення в рамках мережі Natura 2000 може потребувати узгодження різних суперечливих інтересів. Для повного досягнення цілей збереження, передбачених Директивою 92/43 необхідно, згідно зі статтею 6(3), щоб кожен план або проєкт, який не пов'язаний безпосередньо з управлінням територією, але може мати на неї істотний вплив, підлягав індивідуальній оцінці його наслідків з огляду на цілі збереження цієї території.

Систематично звільняючи від процедури оцінки роботи, програми або проекти, що підпадають під декларативний принцип, держава-член порушує статтю 6(3) Директиви 92/43.

Належна оцінка наслідків для території, згідно зі статтею 6(3) Директиви 92/43, передбачає, що всі аспекти плану чи проєкту, які — окремо або в поєднанні з іншими — можуть впливати на цілі збереження відповідної території, мають бути визначені з урахуванням найкращих наукових знань у цій галузі. Така оцінка не передбачає вивчення альтернатив плану чи проєкту.

Дослідження альтернативних рішень, передбачене статтею 6(4), проводиться лише тоді, коли результати оцінки наслідків за статтею 6(3) є негативними, але план чи проєкт все одно має бути реалізований з імперативних причин переважаючого суспільного інтересу. На етапі ж проведення відповідної оцінки за статтею 6(3) компетентні органи не зобов'язані враховувати альтернатив.

77. Справа С-259/08. Рішення Суду (Шоста палата) від 15 січня 2009 року. Комісія Європейських Співтовариств (ЄК) проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Збереження та підтримання оселищ — Класифікація спеціальних охоронних територій (СОТ/SPA) — Заборона полювання та відлову — Неправильна транспозиція. Статті 3(1,2), 4(1), 5 та 8(1) Пташиної директиви.

Резюме

Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтями 3(1) і (2), 4(1), 5 і 8(1) Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року про збереження диких птахів, оскільки не вжила всіх заходів, необхідних для повного та/або правильного транспонування положень за статтями 3(1) та (2), 4(1), 5 та 8(1) Директиви Ради 79/409/ЄЕС у національне законодавство.

78. Справа С-308/08 — Рішення Суду (Четверта палата) від 20 травня 2010 року. Європейська Комісія проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Режим охорони до внесення оселища до списку територій, що мають значення для Співтовариства — Проєкт модернізації сільської дороги. Статті 3(1), 4(1) та 12(4) Оселищної директиви.

Резюме

Відповідно до Директиви 92/43 держави-члени зобов'язані вживати належних заходів охорони для збереження

характеристик територій, які містять пріоритетні типи природних оселищ та/або пріоритетні види, визначені державами-членами для включення до списку територій, що мають важливе значення для Співтовариства. Відповідно, держави-члени не можуть дозволяти діяльність, що здатна серйозно порушити екологічні характеристики цих територій, зокрема, якщо існує ризик зникнення присутніх на них пріоритетних видів.

У провадженні щодо зобов'язань за статтею 226 Договору про заснування Європейського Співтовариства (ДЄС) Комісія зобов'язана довести факт такого порушення. Вона має надати Суду всю необхідну інформацію для встановлення факту невиконання зобов'язання, не покладаючись на жодні презумпції.

Відповідно до статті 12 (4) Директиви 92/43 разом з Додатком IV(a), держави-члени мають створити систему моніторингу випадків випадкової загибелі іберійської рисі. На основі отриманої інформації вони зобов'язані проводити подальші дослідження або вживати охоронних заходів, щоб гарантувати, що випадкове знищення особин не матиме значного негативного впливу на відповідний вид.

Той факт, що під час реалізації проекту модернізації сільської дороги національні органи продовжують дослідження та розроблення нових заходів на покращення умов охорони виду, не веде до висновку про невідповідність уже ухвалених заходів цілям статті 12 (4).

79. Справа С-491/08. Рішення Суду (Четверта палата) від 10 червня 2010 року. Європейська Комісія проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Території, що мають значення для Співтовариства — Туристичний комплекс *Is Arenas*. Статті 3 (1), 4 (1), 6 (2) Оселищної директиви.

Резюме

Італійська Республіка не вжила необхідних заходів охорони до 19 липня 2006 року (дати включення ділянки *Is Arenas*

до переліку територій SCI). Згідно з цілями Директиви Ради 92/43/ЄЕС, такі заходи мали б забезпечити збереження екологічної цінності цієї території на національному рівні. Зокрема Італійська Республіка не запобігла діяльності, що серйозно загрожує екологічним характеристикам території, а 19 липня 2006 року не вжила заходів для запобігання погіршенню стану природних оселищ, задля яких ця територія була визначена. Таким чином, держава не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(2) Директиви Ради 92/43.

80. Справа С-560/08. Рішення Суду (П'ята палата) від 15 грудня 2011 року. Європейська Комісія проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Проєкти розширення та/або модернізації дороги М-501 в Іспанії — ZEP ES0000056 «Дубові ліси вздовж ріки Альберче і ріки Кофіо», передбачувана SCI ES310005 «Басейн ріки Гвадаррама» та передбачувана SCI ES3110007 «Басейн рік Альберче і Кофіо». Статті 6(3), (4), 7, 12(1)(b), (d) Оселищної директиви.

Резюме

Королівство Іспанія не виконало своїх зобов'язань за статтями 2(1), 3, 4(1) або (2) (залежно від обставин) та 5 Директиви Ради 85/337/ЄЕС від 27 червня 1985 року про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище (зі змінами, внесеними Директивою 2003/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 травня 2003 року) стосовно окремих проєктів розширення та/або модернізації ділянок 1, 2 та 4 дороги М-501; та статтями 6(2) та 8 Директиви 85/337 (зі змінами, внесеними Директивою 2003/35) стосовно окремих проєктів розширення та/або модернізації ділянок 2 та 4 цієї дороги; а також статтею 9 Директиви 85/337 (зі змінами, внесеними Директивою 2003/35) стосовно окремих проєктів розширення та/або модернізації ділянок 1, 2 та 4 цієї дороги; статтею 6(3) та (4) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збе-

реження оселищ та дикої фауни і флори (у поєднанні зі статтею 7) стосовно окремих проєктів розширення та/або модернізації ділянок 1, 2 та 4 дороги М-501, стосовно особливо охоронюваної території «Дубові ліси вздовж ріки Альберче і ріки Кофіо»: та статтею 12(1)(b) та (d) цієї директиви стосовно окремих проєктів розширення та/або модернізації ділянки 1 дороги М-501, стосовно запропонованої ділянки загального значення ES3110005 «Басейн ріки Гвадаррама», та ділянок 2 та 4 цієї дороги, стосовно запропонованої ділянки загального значення ES3110007 «Басейн рік Альберче і Кофіо».

81. Справа С-573/08. Рішення Суду (Третя палата) від 15 липня 2010 року. Європейська Комісія проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Заходи з транспонування директиви. Статті 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13 і 18 Пташиної директиви.

Резюме

Італійська Республіка не виконала своїх зобов'язань за Директивою Ради 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів (статті 2–7, 9–11, 13 і 18), оскільки не забезпечила її повне впровадження у національне законодавство. Зокрема, статтю 9 зазначеної Директиви було транспоновано таким чином, що відступи, які дозволяються компетентними італійськими органами, не відповідають умовам і вимогам, передбаченим у цій статті.

82. Справа С-164/09. Рішення Суду (Четверта палата) від 11 листопада 2010 року. Європейська Комісія проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони диких птахів — Полювання. Статті 7 і 9(1) Пташиної директиви.

Резюме

Італійська Республіка не виконала своїх зобов'язань за Директивою про диких птахів, прийнявши та застосувавши

для регіону Лігурія законодавство, що дозволяє відступи від системи охорони диких птахів, яке не відповідає умовам, визначеним у статті 9 Директиви Ради 79/409/ЄЕС від 2 квітня 1979 року щодо збереження диких птахів.

83. Справа С-383/09. Рішення Суду (Четверта палата) від 9 червня 2011 року. Європейська Комісія проти Французької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Оселищна директива — Недостатність заходів, вжитих для охорони виду *Cricetus cricetus* (хом'як звичайний) — Погіршення оселищ. Стаття 12(1)(d) Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 12(1)(d) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори (зі змінами, внесеними Директивою 2006/105) зобов'язує держави-члени вжити необхідних заходів для встановлення системи суворої охорони для видів тварин, зазначених у Додатку IV(a) до цієї Директиви, у межах їх природного ареалу, забороняючи погіршення чи знищення місць розмноження або відпочинку.

Транспонування цього положення вимагає від держав-членів не лише ухвалення всеосяжної законодавчої бази, а й запровадження конкретних і адресних охоронних заходів. Аналогічним чином, система суворої охорони передбачає ухвалення узгоджених і скоординованих превентивних заходів. Така система має забезпечувати ефективне запобігання погіршенню чи знищенню місць розмноження або відпочинку видів тварин з Додатку IV(a).

Отже, якщо держава-член не встановлює програму заходів, яка забезпечує сувору охорону хом'яка звичайного (*Cricetus cricetus*) і реально унеможлиблює погіршення або знищення місць його розмноження чи відпочинку, вона не виконує своїх зобов'язань за статтею 12(1)(d) Директиви 92/43.

84. Справа С-404/09. Рішення Суду (Четверта палата) від 24 листопада 2011 року. Європейська Комісія проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка наслідків окремих проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Дика фауна і флора — Вугільні шахти відкритого типу — Територія «Alto Sil» — Особливо охоронювана територія — Територія, що має значення для Співтовариства — Бурий ведмідь (*Ursus arctos*) — Глухар (*Tetrao urogallus*). Стаття 6(2)–(4) Оселищної директиви.

Резюме

Держава-член, яка дозволяє видобуток вугілля відкритим способом, але не вимагає для надання таких дозволів проведення оцінки, що дає змогу ідентифікувати, описати та належно оцінити прямі, опосередковані та кумулятивні наслідки чинних проєктів відкритого видобутку, окрім одного з них: щодо бурого ведмеда (*Ursus arctos*), — не виконує своїх зобов'язань за статтями 2, 3 і 5(1) та (3) Директиви 85/337 про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля (зі змінами, внесеними Директивою 97/11).

Від дати визначення території як спеціальної охоронної території (COT/SPA) згідно з Директивою 79/409 про збереження диких птахів (зі змінами, внесеними Директивою 97/49), держава-член, яка дозволяє відкритий видобуток у межах або в безпосередній близькості до цієї території без проведення належної оцінки можливих наслідків таких проєктів і без дотримання умов, за яких реалізація проекту може бути дозволена, попри ризик, який він створює для глухаря (*Tetrao urogallus*), — виду, що зумовив класифікацію території як COT, а саме: відсутність альтернатив, наявність імперативних причин переважного суспільного інтересу та повідомлення Комісії про необхідні компенсаційні заходи для забезпечення цілісності мережі Natura 2000, — не виконує своїх зобов'язань щодо цієї території за статтями 6(2)–(4) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори у поєднанні зі статтею 7 цієї Директиви.

З дати визначення території як СOT (відповідно до Директиви 79/409) держава-член, яка не вживає заходів для запобігання погіршенню оселищ (зокрема оселищ видів) та суттєвому турбуванню глухаря (присутність якого стала підставою для визначення СOT) через відкритий видобуток в межах або поблизу неї, не виконує своїх зобов'язань за статтями 6(2)–(4) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори у поєднанні зі статтею 7.

З дати ухвалення Рішення 2004/813, яким відповідно до Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори було затверджено перелік територій SCI для атлантичного біогеографічного регіону, держава-член, яка не вживає необхідних заходів для запобігання погіршенню оселищ і турбуванню видів через гірничі роботи у межах або поблизу території, не виконує своїх зобов'язань щодо цієї території за статтею 6(2) цієї Директиви.

85. Справа С-508/09. Рішення Суду (Восьма палата) від 3 березня 2011 року. Європейська Комісія проти Італійської Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Збереження диких птахів — Директива 79/409/ЄЕС — Відступи від системи охорони диких птахів. Статті 5(а) і 9(1) та (2) Пташиної директиви.

Резюме

Італійська Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтею 9 Пташиної директиви, оскільки регіон Сардинія прийняв і застосовував законодавство щодо надання дозволів на відступи від правил охорони диких птахів, яке не відповідає визначеним умовам.

86. Справа С-522/09. Рішення Суду (Четверта палата) від 14 квітня 2011 року. Європейська Комісія проти Румунії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 79/409/ЄЕС — Збереження диких птахів — Спеціальні охоронні території (СOT/SPA) — Території, визначені у недостатній кількості та розмірі — Порушення процедури

досудового врегулювання — Неприйнятність позову. Стаття 4(1) і (2) Пташиної директиви.

Резюме

Метою процедури досудового врегулювання у межах провадження щодо невиконання зобов'язань є надання державі-члену можливості, з одного боку, виконати свої зобов'язання за правом Європейського Союзу, а з іншого — скористатися своїм правом на захист від скарг, висунутих Комісією. Наявність можливості подати свої зауваження для держави-члена (навіть якщо вона вирішує не скористатися цим правом) — це суттєва гарантія, передбачена Договором про функціонування ЄС ДФЄС (FEU), дотримання якої — істотна формальна вимога процедури встановлення факту невиконання державою-членом своїх зобов'язань.

87. Справа С-538/09. Рішення Суду (Перша палата) від 26 травня 2011 року. Європейська Комісія проти Королівства Бельгії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Охорона довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 6(3) — Спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) — Належна оцінка наслідків плану або проекту, який може мати значний вплив на охоронювану територію — Звільнення від оцінки планів або проектів, що підпадають під декларативну схему — Неправильна транспозиція. Стаття 6(3) Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 6(3) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори встановлює, що належна оцінка наслідків плану або проекту залежить від наявності ймовірності або ризику того, що він матиме значний вплив на відповідну територію. З огляду, зокрема, на принцип обережності, такий ризик існує, якщо на підставі об'єктивної інформації не можна виключити, що план або проект матиме значний вплив на цю територію. Оцінка цього ризику має проводитися, серед іншого, з урахуванням характеристик і конкретних екологічних умов території, якої стосується такий план або проект.

88. Справа С-90/10. Рішення Суду (Четверта палата) від 22 вересня 2011 року. Європейська Комісія проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Оселищна директива — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Статті 4(4) і 6(1) та (2) — Встановлення пріоритетів для особливо спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC) та забезпечення їхньої належної охорони — Невиконання обов'язку щодо належного правової охорони СТЗ на Канарських островах. Статті 4(4) і 6(1), (2) Оселищної директиви.

Резюме

Королівство Іспанія не виконало своїх зобов'язань за статтями 4(4) і 6(1) та (2) Директиви 92/43 від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, оскільки: не встановило відповідно до статті 4(4) пріоритети збереження для СТЗ у межах макаронезійського біогеографічного регіону, що були затверджені Рішенням Комісії 2002/11/ЄС від 28 грудня 2001 року; не вжило та не застосувало відповідно до статей 6(1) і (2) належних заходів збереження та системи охорони для запобігання погіршенню оселищ і значному турбуванню видів на цій території.

89. Справа С-340/10. Рішення Суду (Четверта палата) від 15 березня 2012 року. Європейська Комісія проти Республіки Кіпр. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 4(1) і 12(1) — Невключення озера Паралімні до переліку територій, що мають значення для ЄС, у встановлений строк — Система охорони виду *Natrix natrix supriaca* (кіпрського вужа). Статті 3(1), 4(1), 12(1) Оселищної директиви.

Резюме

Щодо територій SCI, запропонованих для включення до національних списків, переданих Комісії (зокрема тих, де наявні пріоритетні оселища або види), держави-члени згідно з Директивою 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори (зі змінами, внесеними Дирек-

тивою 2006/105) зобов'язані вживати охоронних заходів для збереження екологічної цінності таких об'єктів на національному рівні.

Належна система охорони вимагає, щоб держави-члени не дозволяли втручання, що може серйозно загрожувати екологічним характеристикам таких територій. Це особливо стосується випадків, коли втручання може істотно зменшити їхню площу, призвести до зникнення пріоритетних видів або спричинити знищення самої території чи її характерних ознак. Інакше процес ухвалення рішень у ЄС, який базується не лише на цілісності територій, а й на екологічному порівнянні між різними запропонованими територіями, може бути спотворений, а Комісія не зможе формувати перелік територій, визначених як такі, що мають значення для ЄС, для створення єдиної мережі Natura 2000.

Ці міркування застосовуються (*mutatis mutandis*) до територій, які держава-член ще не включила до списку, але визнає їхню відповідність екологічним критеріям. Недопустимо, щоб територія, обов'язковість охорони якої не заперечується, залишалася без жодного захисту.

Отже, держава-член, яка допускає діяльність, що ставить під серйозну загрозу екологічні характеристики такої території, і не вживає захисних заходів, необхідних для підтримки популяції відповідного виду, що становить екологічний інтерес цієї території, не виконує своїх зобов'язань згідно з Директивою 92/43.

Стаття 12(1) Директиви 92/43 вимагає від держав-членів вживати необхідних заходів для створення системи суворої охорони видів тварин, перелічених у Додатку IV(a) до цієї директиви, яка має забезпечувати ефективне запобігання будь-яким формам навмисного відлову чи вбивства особин цих видів у природі, навмисного турбування цих видів, особливо під час розмноження, вигодовування, зимівлі чи міграції, навмисного знищення або забору яєць із природи, а також погіршення чи знищення місць розмноження або відпочинку. Отже, держава-член, яка не запроваджує і не застосовує систему суворої охорони для такого виду тварин, не виконує своїх зобов'язань за статтею 12(1) Директиви 92/43.

90. Справа С-46/11. Рішення Суду (Восьма палата) від 15 березня 2012 року. Європейська Комісія проти Республіки Польща. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Недостатня охорона окремих видів, зокрема видри (*Lutra lutra*). Статті 12, 13 і 16 Оселищної директиви.

Резюме

Відповідно до статті 69(2) Регламенту процесуально-го порядку Суду, сторона, що програла справу, несе судові витрати, якщо про це було заявлено. Оскільки Комісія просила покласти витрати на Республіку Польща і остання програла у своїх доводах, вона має бути зобов'язана сплатити судові витрати.

Згідно з цих підстав Суд (восьма палата) постановляє: не транспонуючи належним чином умови, що регулюють відступи за статтею 16(1) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року, Республіка Польща не виконала свої зобов'язання за цим документом.

91. Справа С-192/11. Рішення Суду (Сьома палата) від 26 січня 2012 року. Європейська Комісія проти Республіки Польща. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Сфера дії системи охорони — Відступи від заборон, встановлених директивою. Статті 1, 5 і 9(1), (2) Пташиної директиви.

Резюме

Республіка Польща не виконала своїх зобов'язань за статтями 1, 5 і 9(1) та (2) Пташиної директиви, оскільки не застосувала національні заходи охорони до всіх видів птахів, які природно трапляються у дикому стані на європейській території держав-членів і підлягають охороні згідно з Директивою 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів, а також не визначила належним чином умови, за яких може бути дозволено відступ від заборон, встановлених цією директивою.

92. Справа С-258/11. Рішення Суду (Третя палата) від 11 квітня 2013 року (Звернення за попереднім рішенням від Верховного суду — Ірландія) — Пітер Світмен та інші проти An Bord Pleanála (Ради з питань планування) — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 6 — Збереження природних оселищ — Спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) — Оцінка наслідків плану або проєкту для охоронюваної території — Критерії для оцінки ймовірності негативного впливу на цілісність відповідної території — Зона озера Лох-Корріб — Зовнішня об'їзна дорога міста Голвей №6. Стаття 6(3) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори слід тлумачити таким чином, що план або проєкт, який безпосередньо не пов'язаний з управлінням територією або не є для цього необхідним, матиме шкідливий вплив на цілісність цієї території, якщо він може перешкодити тривалому збереженню визначальних характеристик території, пов'язаних із наявністю пріоритетного природного оселища, збереження якого було метою визначення цієї території SCI відповідно до директиви. Для такої оцінки має застосовуватись принцип обережності.

93. Справа С-517/11. Рішення Суду (Четверта палата) від 7 лютого 2013 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Стаття 6(2) — Погіршення стану та забруднення озера Коронія — Охорона — Недостатність вжитих заходів — Директива 91/271/ЄЕС — Очищення міських стічних вод — Статті 3 і 4(1) та (3) — Агломерація Лангади — Система збору та очищення міських стічних вод — «Відсутність». Стаття 6(2) Оселищної директиви.

Резюме

Не вживши всіх необхідних заходів для запобігання погіршенню природних оселищ та оселищ видів, заради

яких була визначена особливо охоронювана територія GR 1220009, і не створивши систему збору та очищення міських стічних вод для агломерації Лангади, Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, у поєднанні зі статтею 7 цієї директиви, а також своїх зобов'язань за статтями 3 і 4(1), (3) Директиви Ради 91/271/ЄЕС року щодо очищення міських стічних вод.

94. Справа С-301/12. Рішення Суду (Друга палата) від 3 квітня 2014 року (Звернення за попереднім рішенням від Державної ради — Італія) — Cascina Tre Pini s.s. проти Міністерства навколишнього середовища, довкілля, охорони землі і моря, Регіону Ломбардія, Голови Ради Міністрів, Консорціуму Парку долини Тічино в Ломбардії, Муніципалітету Сомма-Ломбардо — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Території, що мають значення для Співтовариства — Перегляд статусу у разі забруднення або деградації довкілля — Національне законодавство, яке не передбачає права зацікавлених осіб вимагати такого перегляду — Надання компетентним національним органам дискреційного права самостійно ініціювати процедуру перегляду статусу. Статті 4(1), 9 і 11 Оселищної директиви.

Резюме

Статті 4(1), 9 і 11 Директиви Ради 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, зі змінами, внесеними Актом про умови приєднання Чеської Республіки, Естонії, Кіпру, Латвії, Литви, Угорщини, Мальти, Польщі, Словенії та Словаччини, і поправками до договорів, на яких заснований Європейський Союз, слід тлумачити так, що компетентні органи держав-членів зобов'язані запропонувати Європейській Комісії вилучити території зі списку територій, що мають значення для Співтовариства, якщо за зверненням від власника земельної ділянки, в якому

стверджується про деградацію довкілля на ній, незважаючи на дотримання вимог щодо охорони за статтями 6(2)–(4) цієї директиви, ця територія однозначно не може більше сприяти збереженню природних оселищ, дикої фауни і флори чи створенню мережі Natura 2000.

Статті 4(1), 9 та 11 Директиви 92/43 слід тлумачити як такі, що не перешкоджають національному законодавству, яке надає повноваження пропонувати зміни до переліку територій виключно регіональним та місцевим органам влади (а не центральній державній владі), і навіть не передбачає права держави діяти замість них у разі їхньої бездіяльності, за умови, що такий розподіл повноважень не перешкоджає належному застосуванню положень цієї директиви.

95. Справа С-521/12. Рішення Суду (Друга палата) від 15 травня 2014 року (Звернення за попереднім рішенням від Державної ради Нідерландів) — Т.К. Брілс та інші проти Міністра інфраструктури та навколишнього середовища — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(3) і (4) — Збереження природних оселищ — Спеціальні території збереження — Оцінка наслідків плану або проекту для спеціальної території збереження — Дозвіл на план або проект на охоронюваній території — Компенсаційні заходи — Територія *Natura 2000 Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek* — Проект будівництва ділянки автомагістралі A2 Гертогенбос-Ейндговен. Статті 6(3), (4) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС слід тлумачити так, що план або проект, який не пов'язаний безпосередньо з управлінням територією SCI і не є для цього необхідним, але має негативний вплив на присутній на ній тип природного оселища, а також передбачає створення в межах цієї території іншої території такого самого типу природного оселища рівного або більшого розміру, впливає на цілісність цієї території. Такі заходи можуть вважатися «компенсаційними» у значенні статті 6(4) лише за умови дотримання встановлених у ній вимог.

96. Справа С-600/12. Рішення Суду (П'ята палата) від 17 липня 2014 року — Європейська Комісія проти Грецької Республіки. Невиконання зобов'язань — Довкілля — Управління відходами — Директиви 2008/98/ЄС, 1999/31/ЄС і 92/43/ЄЕС — Скидання відходів на острові Закінтос — Національний морський парк Закінтоса — Територія Natura 2000 — Морська черепаха *Caretta caretta* — Продовження терміну дії екологічних умов — Відсутність плану рекультивації — Функціонування полігону — Недоліки — Переповнення полігону — Фільтратні витоки — Недостатнє накриття та розповсюдження відходів — Розширення полігону. Стаття 6(3) Оселищної директиви.

Резюме

Грецька Республіка не виконала своїх зобов'язань згідно зі статтями 13 та 36(1) Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС (про відходи), статтями 8, 9, 11(1)(а), 12 та 14 Директиви Ради 1999/31/ЄС (про захоронення відходів) та статті 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС (про збереження природних оселищ). Порушення полягали у: подальшій експлуатації на острові Закінтос (район Каламакі) несправного, заповненого сміттєзвалища, що не відповідає умовам та вимогам екологічного законодавства Європейського Союзу, та поновленні дозволу на захоронення відходів на цьому об'єкті без дотримання процедури належної оцінки впливу на довкілля, передбаченої статтею 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС.

97. Справа С-141/14. Рішення Суду (Третя палата) від 14 січня 2016 року. Європейська Комісія проти Республіки Болгарія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Особливо охоронювані території Каліакра та Білі скелі — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та диких видів — Територія Комплекс Каліакра, що має значення для Співтовариства — Директива 2011/92/ЄС — Оцінка наслідків окремих проектів на довкілля — Тимчасове застосування системи охорони — Погіршення природних

оселищ видів і порушення спокою видів — Вітрова енергетика — Туризм. Статті 4(1), (2), (4) Пташиної директиви; статті 6(2)–(4) Оселищної директиви.

Резюме

Стаття 6(2) Директиви 92/43 застосовується також до установок, проекти щодо яких були затверджені компетентним органом до того, як охорона стала застосовною до цієї території. Хоча такі проекти не підлягають вимогам щодо попередньої оцінки впливу на територію за Директивою 92/43, їх реалізація все ж охоплюється сферою дії статті 6(2) цієї директиви. Будівництво вітроелектричних установок і діяльність, що виникає внаслідок їх експлуатації, підпадають під дію статті 6(2) Директиви 92/43, навіть якщо вони були дозволені до приєднання відповідної держави-члена та до того, як Директива 92/43 і Директива 2009/147 про збереження диких птахів стали застосовними до цих дозволів.

Діяльність відповідає статті 6(2) Директиви 92/43 лише за умови гарантії, що вона не спричинить жодних турбувань, які можуть суттєво вплинути на цілі Директиви, зокрема збереження. Однак, щоб виявити невиконання цього положення, Комісії не потрібно встановлювати існування причинно-наслідкового зв'язку між експлуатацією установок та значними турбуваннями, спричиненими відповідному виду. Достатньо, щоб Комісія встановила, що існує ймовірність або ризик того, що ця експлуатація може спричинити такі турбування.

Стаття 4(4) Директиви 2009/147 (збереження диких птахів) зобов'язує держави-члени вживати відповідних заходів для запобігання забрудненню або погіршенню оселищ та будь-якому турбуванню птахів у межах спеціальних територій збереження (СТЗ/SPA). Порушення цього положення вважається наявним, якщо Комісія встановлює ймовірність або ризик того, що проект може спричинити погіршення оселищ охоронюваних видів птахів або суттєве турбування цих видів. Таким чином, якщо встановлено, що експлуатація вітроелектричних установок може призвести до значних турбувань і погіршення оселищ охоронюваних видів птахів,

той факт, що ці птахи продовжують використовувати відповідні території, а мігруючі птахи концентруються на території Каліакра під час сприятливих погодних умов, не спростовує цей висновок. Обов'язки щодо охорони виникають ще до зменшення чисельності птахів або до реального ризику зникнення виду.

Щодо порогових значень або критеріїв для визначення, чи підлягають проекти, перелічені у Додатку II до Директиви 2011/92 про оцінку впливу окремих державних та приватних проєктів на довкілля, оцінці впливу на довкілля, то стаття 4(2)(b) Директиви 85/337 про зазначену оцінку (зі змінами, внесеними Директивою 2003/35) дійсно надає державам-членам певну свободу дій. Однак ця свобода дій обмежена зобов'язанням, викладеним у статті 2(1) цієї директиви, піддавати проекти, які, зокрема, через свій характер, розмір або місце розташування, можуть мати значний вплив на довкілля, оцінці впливу. Таким чином, критерії та порогові значення, зазначені у статті 4(2)(b) Директиви 85/337, розроблені для сприяння вивченню фактичних характеристик будь-якого проєкту з метою визначення, чи підлягає він вимозі проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД). З цього випливає, що компетентні національні органи, коли вони отримують запит на отримання згоди на розроблення проєкту, що стосується Додатку II до цієї директиви, повинні провести скринінг того, чи слід проводити повну процедуру ОВД, враховуючи критерії з Додатку III.

Крім того, національний орган, визначаючи, чи має проєкт підлягати ОВД, повинен вивчити його потенційний вплив разом з іншими проєктами. Беручи до уваги спільне застосування статті 4(2) та (3) Директиви 2011/92 та пункту 1(b) Додатка III до неї, характеристики проєкту повинні оцінюватися, зокрема, з огляду на його кумулятивний вплив з іншими проєктами.

98. Справа C-399/14. Рішення Суду (Третя палата) від 14 січня 2016 року. Grüne Liga Sachsen e.V. та інші проти Вільної держави Саксонія. Звернення за попереднім рішенням від

Федерального адміністративного суду — Звернення за попереднім рішенням — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(2)–(4) — Територія, включена до переліку територій, що мають значення для ЄС, після надання дозволу на проєкт, але до початку його реалізації — Перегляд проєкту після включення території до переліку — Правила, що регулюють цей перегляд — Наслідки завершення проєкту для вибору альтернатив. Статті 6(2)–(4) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 6(2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС слід тлумачити так, що план або проєкт, який безпосередньо не пов'язаний з управлінням територією і не є для цього необхідним, та був дозволений на основі дослідження, що не відповідало вимогам статті 6(3), до включення цієї території до переліку територій, що мають значення для ЄС (SCI), має бути предметом подальшого перегляду його наслідків компетентними органами. Такий перегляд є обов'язковим, якщо він є єдиним належним заходом для запобігання погіршенню або турбуванню видів, що можуть бути значними з огляду на цілі цієї директиви. Перевірити виконання цих умов має національний суд. Якщо проєкт почав реалізовуватись після включення території до переліку SCI, його перегляд має проводитись відповідно до вимог статті 6(3). Він повинен враховувати всі фактори, наявні на дату включення, а також усі наслідки, що виникли або можуть виникнути після часткового або повного впровадження плану чи проєкту.

Оселищну директиву слід тлумачити так: якщо проводиться нова ОВД для усунення помилок, виявлених під час попередньої оцінки (до включення території до переліку SCI) або під час перегляду згідно зі статтею 6(2), навіть якщо план або проєкт уже реалізовано, вимоги до такої перевірки не можуть бути змінені через те, що рішення про затвердження плану або проєкту підлягало негайному виконанню і більше не підлягає оскарженню. Перегляд має враховувати ризики погіршення або турбування видів, що можуть бути значними за статтею 6(2) директиви, які могли виникнути через реалізацію плану або проєкту.

Статтю 6(4) Оселищної директиви слід тлумачити так, що вимоги перевірки в межах пошуку альтернативних рішень не можуть бути змінені через факт, що план або проєкт уже реалізовано.

99. Справа С-461/14. Рішення Суду (П'ята палата) від 24 листопада 2016 року. Європейська Комісія проти Королівства Іспанія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Спеціальні території збереження (СТЗ/SPA) — Директива 85/337/ЄЕС — Оцінка впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ. Стаття 6(2) Оселищної директиви та стаття 4(4) Пташиної директиви.

Резюме

Королівство Іспанія, не вживши належних заходів для запобігання погіршенню природних оселищ, оселищ видів і турбуванню видів, для охорони яких створено спеціальну охоронну територію (COT/SPA) *Campiñas de Sevilla*, не виконало своїх зобов'язань за статтею 4(4) Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів, а також порушило свої зобов'язання за статтею 6(2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС.

100. Справа С-504/14. Рішення Суду (Четверта палата) від 10 листопада 2016 року. Європейська Комісія проти Грецької Республіки. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Довкілля — Охорона природи — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 6(2) і (3) та 12(1)(b) і (d) — Дика фауна і флора — Збереження природних оселищ — Морська черепаха *Caretta caretta* — Охорона морських черепах у затоці Кіпарісія — Територія, що має значення для ЄС, «Дюни Кіпарісії» — Охорона видів. Статті 4(2), 6(2)–(4) і 12(1)(b), (d) Оселищної директиви.

Резюме

Грецька Республіка не виконала свої зобов'язання за положеннями Директиви 92/43, оскільки не вжила заходів,

передбачених статтею 6(2) Директиви Ради 92/43/ЄЕС для запобігання погіршенню оселищ та турбування порушення видів, для охорони яких призначено відповідну територію. Держава допустила без проведення ОВД (стаття 6(3)) діяльність, яка окремо або в сукупності з іншими планами чи проєктами мала значний вплив на територію: призвела до зменшення та знищення місць відкладення яєць пріоритетного виду морської двоголової черепахи (*Caretta caretta*), турбування цього виду та знищення піщаних дюнових оселищ (коди 2110, 2220 та пріоритетне 2250). Також держава не виконала вимоги статті 12(1)(b) і (d) Директиви 92/43 щодо впровадження ефективної системи суворої охорони морської двоголової черепахи (*Caretta caretta* — пріоритетного виду) у затоці Кіпарісія (Греція) для уникнення будь-якого турбування виду в період розмноження та будь-якої діяльності, що може спричинити погіршення або знищення місць гніздування.

101. Справа С-387/15. Рішення Суду (Сьома палата) від 21 липня 2016 року. Гільде Орлеанс та інші проти Фламандського регіону. Звернення за попереднім рішенням від Державної ради (Бельгія) — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Спеціальні території збереження — Територія Natura 2000 «Естуарії Шельди та Дурме від нідерландського кордону до Гента» — Розвиток портової зони — Оцінка наслідків плану або проєкту для охоронної території — Виникнення негативних наслідків — Попереднє, але ще не завершене формування еквівалентної території замість знищеної — Завершення після проведення оцінки. Статті 6(3), (4) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС слід тлумачити так: якщо план або проєкт передбачає створення в майбутньому нової еквівалентної ділянки оселища замість тієї, що буде пошкоджена, такі заходи не можуть враховуватися під час оцінки впливу на цілісність території. Оскільки на

момент оцінки ці нові оселища ще не створені і їхній успіх не гарантований, вони не нівелюють негативний вплив проекту. Такі заходи мають класифікуватися як «компенсаційні» у розумінні статті 6(4) лише за умови дотримання всіх передбачених нею вимог.

102. Справа С-557/15. Рішення Суду (Третя палата) від 21 червня 2018 року. Європейська Комісія проти Республіки Мальта. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Вилов і утримання живих птахів — Види, що належать до родини в'юркових — Заборона — Національний режим відступів — Право держав-членів на відступи — Умови. Статті 5 (а), (е), 8(1) і 9(1), (2) Пташиної директиви.

Резюме

Прийнявши режим відступів, що дозволяє вилов живих особин семи видів диких в'юркових (зокрема зяблика, коноплянки, щиглика, зеленяка, костогриза, щедрика та чижа), Республіка Мальта не виконала своїх зобов'язань за статтями 5 (а), (е) і 8(1) у зв'язку з пунктом (а) Додатку IV (ОJ 2010 L 20, с. 7), у поєднанні зі статтею 9(1) до Директиви 2009/147/ЄС. Порушення полягає у дозволі на масовий вилов птахів способами, що не забезпечують вибірковості, та за відсутності належного обґрунтування того, що не існує іншого задовільного рішення, окрім відступу від загальних правил охорони.

103. Справа С-281/16. Рішення Суду (Четверта палата) від 19 жовтня 2017 року. *Vereniging Hoekschewaards Landschap* проти Державного секретаря з питань економіки — Звернення за попереднім рішенням від Державної ради — Звернення за попереднім рішенням — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Виконавче рішення (ЄС) 2015/72 — Перелік територій, що мають значення для ЄС, для атлантичного біогеографічного регіону — Зменшення розміру території — Наукова помилка — Чинність. Статті 2(1), 3(1), 4(1) Оселищної директиви.

Резюме

Це звернення за попереднім рішенням стосується чинності Виконавчого рішення Комісії (ЄС) 2015/72 про прийняття восьмого оновлення переліку територій, що мають значення для Співтовариства, для атлантичного біогеографічного регіону.

Звернення подане у межах провадження між організацією *Vereniging Hoekschewaards Landschap* і Державним секретарем з питань економіки (Нідерланди) щодо законності рішення про зменшення розміру спеціальної території збереження (СТЗ/SAC).

104. Справа С-683/16. Рішення Суду (Третя палата) від 13 червня 2018 року. Союз охорони навколишнього середовища і природи Німеччини *Deutscher Naturschutzring – Dachverband der deutschen Natur- und Umweltschutzverbände e.V.* проти Федеративної Республіки Німеччина — Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду Кельна. Звернення за попереднім рішенням — Спільна рибальська політика — Регламент (ЄС) № 1380/2013 — Стаття 11 — Збереження морських біологічних ресурсів — Охорона довкілля — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Виключна компетенція Європейського Союзу. Статті 3(1), 4(4) і 6(2) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 11 Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1380/2013 про спільну рибальську політику, яким змінено Регламенти Ради (ЄС) № 1954/2003 і № 1224/2009 та скасовано Регламенти (ЄС) № 2371/2002 і № 639/2004 і Рішення Ради 2004/585/ЄС, слід тлумачити так, що вона забороняє державі-члену ухвалювати стосовно вод під її суверенітетом або юрисдикцією заходи необхідні для виконання нею зобов'язань за статтею 6 Директиви Ради 92/43/ЄЕС, якщо такі заходи повністю забороняють на територіях Natura 2000 промислове рибальство (із застосуванням донних снастей або фіксованих сіток), оскільки такі заходи впливають на судна під прапорами інших держав-членів.

Статтю 11(1) того ж Регламенту слід тлумачити так, що вона виключає можливість самостійного ухвалення державою-членом подібних заходів навіть для виконання зобов'язань, що випливають із Директиви 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради про екологічну відповідальність щодо запобігання та усунення шкоди довкіллю.

105. Справа С-97/17. Рішення Суду (Друга палата) від 26 квітня 2018 року. Європейська Комісія проти Республіки Болгарія. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Охорона природи — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Спеціальна територія збереження (СТЗ/SPA) — Класифікація як СТЗ найбільш придатних за кількістю і площею територій для збереження видів птахів, зазначених у Додатку I до Директиви 2009/147 — Важлива орнітологічна територія (ВОТ) — ВОТ Рила — Часткова класифікація ВОТ Рила як СТЗ. Стаття 4(1) Пташиної директиви.

Резюме

Європейська Комісія просить Суд встановити, що, не включивши повністю важливу орнітологічну територію гірського масиву Рила (ВОТ Рила, ІВА) як спеціальну територію збереження (СТЗ), Республіка Болгарія не класифікувала як СТЗ найбільш придатні за кількістю та розміром території для збереження видів, перелічених у Додатку I до Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про диких птахів (Пташина директива), і, відповідно, не виконала свої зобов'язання за статтею 4(1) цієї директиви.

106. Справа С-441/17. Рішення Суду (Велика палата) від 17 квітня 2018 року. Європейська Комісія проти Республіки Польща. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Статті 6(1) і (3), 12(1) — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Статті 4 і 5 — Територія Natura 2000 Біловезька Пуща — Зміна

плану управління лісами — Збільшення обсягу заготівлі деревини — План або проєкт, безпосередньо не потрібний для управління територією, але здатний мати на неї значний вплив — Належна оцінка наслідків для території — Негативний вплив на цілісність території — Реальне виконання охоронних заходів — Вплив на місця розмноження та відпочинку охоронюваних видів. Статті 1(1)(l), 6(1), (3) і (4), 12(1)(a) і (d) Оселищної директиви, статті 4(1) і (2), 5(b) і (d) Пташиної директиви.

Резюме

Республіка Польща не виконала зобов'язань за статтею 6(3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС зі змінами Директиви Ради 2013/17/ЄС, прийнявши додаток до плану управління лісами для лісництва Біловезька Пуща без встановлення відсутності за цим додатком шкоди цілісності території, що має значення для Співтовариства, особливо охоронюваної території (ООТ) та спеціальної території збереження (СТЗ) PLC200004 Пуща Біловезька; статтею 6(1) Директиви 92/43, зі змінами Директиви 2013/17, і статтею 4(1) та (2) Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів, зі змінами Директиви 2013/17, не встановивши необхідних природоохоронних заходів, що відповідають екологічним вимогам (i) типів природних оселищ, перелічених у Додатку I до Директиви 92/43, зі змінами Директиви 2013/17, та видів, перелічених у Додатку II до цієї директиви, і (ii) видів птахів, перелічених у Додатку I до Директиви 2009/147, зі змінами Директиви 2013/17, та регулярно мігруючих видів, не перелічених у тому додатку, заради яких було визначено територію, що має значення для ЄС, і особливо охоронну територію PLC200004 Пуща Біловезька; статтею 12(1)(a) і (d) Директиви 92/43, зі змінами Директиви 2013/17, не забезпечивши сувору охорону окремих сапроксильних жуків, а саме златки блискучої, плоскотілки червоної, тіньюлюба рудовусого та трухляка ялинового, перелічених у Додатку IV до цієї директиви, тобто не заборонивши ефективно умисне знищення або турбування цих жуків чи погіршення або знищення

їхніх місць розмноження в лісництві Біловезька Пуща; та статтею 5 (b) і (d) Директиви 2009/147, зі змінами Директиви 2013/17, не забезпечивши охорону видів птахів, зазначених у статті 1 цієї директиви, зокрема сичика-горобця, волохатого сича, дятла білоспинного та дятла трипалого, тобто не гарантувавши, що вони не будуть знищені чи пошкоджені в період розмноження та вигодовування, а їхні гнізда чи яйця не будуть умисно знищені, пошкоджені чи вилучені в лісництві Біловезька Пуща.

107. Справа С-461/17. Рішення Суду (Друга палата) від 7 листопада 2018 року. Браян Гологан та інші проти *An Bord Pleanála* (Ради з питань планування) — Звернення за попереднім рішенням від Високого суду (Ірландія) — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ — Збереження дикої фауни і флори — Проект будівництва дороги — Належна оцінка впливів на довкілля — Обсяг обов'язку щодо обґрунтування рішень — Директива 2011/92/ЄС — Оцінка наслідків окремих проєктів — Додаток IV, пункт 3 — Стаття 5 (3)(d) — Значення поняття «основні альтернативи». Стаття 6 (3) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 6 (3) Директиви Ради 92/43/ЄЕС слід тлумачити так: «належна оцінка» повинна, з одного боку, перерахувати всі типи оселищ та види, заради яких охороняється територія, а з іншого — визначити та розглянути і наслідки запропонованого проєкту для видів, присутніх на цій ділянці, заради яких її не було внесено до переліку, і наслідки для типів оселищ і видів, що знаходяться за межами території, за умови, що такі наслідки можуть вплинути на цілі збереження цієї території.

Статтю 6 (3) Директиви 92/43 слід тлумачити так, що компетентний орган може надати згоду на план або проєкт, дозволяючи розробнику згодом визначити певні параметри, пов'язані зі стадією будівництва, такі як розміщення будівельного майданчика та маршрути підвозу, лише якщо цей

орган упевнений, що наданий дозвіл на будівництво встановлює достатньо суворі умови, які гарантують, що ці параметри не вплинуть шкідливо на цілісність території.

Статтю 6(3) Директиви 92/43 слід тлумачити так: якщо компетентний орган відхиляє рекомендації наукової експертизи щодо потреби у додатковій інформації, «належна оцінка» повинна містити чітке і детальне обґрунтування, здатне розвіяти всі розумні наукові сумніви щодо впливу робіт на відповідну територію.

Згідно зі статтею 5(1) і (3) та Додатку IV до Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про ОВД забудовник зобов'язаний надати інформацію про значний вплив його проєкту на всі види, зазначені у заяві.

Статтю 5(3)(d) Директиви 2011/92 слід тлумачити так: забудовник повинен надати інформацію про екологічний вплив як обраного варіанта, так і всіх основних альтернатив, які він вивчив, із зазначенням причин вибору (зокрема екологічних), навіть якщо таку альтернативу було відхилено на ранньому етапі.

108. Справа С-674/17. Рішення Суду (Друга палата) від 10 жовтня 2019 року. Асоціація охорони природи Тапіоли, Північного Саво і Кайнуу проти Рісто Мустонен та інших — Звернення за попереднім рішенням від Вищого адміністративного суду — Звернення за попереднім рішенням — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 12(1) — Система суворої охорони видів тварин — Додаток IV — *Canis lupus* (вовк) — Стаття 16(1)(e) — Відступ, що дозволяє відстріл окремих особин у обмеженій кількості — Полювання з метою управління популяцією — Оцінка стану збереження популяцій відповідних видів. Статті 12(1) і 16(1)(e) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 16(1)(e) Директиви Ради 92/43/ЄЕС слід тлумачити так, що вона забороняє відступи від заборони навмисного вбивства вовків (за статтею 12(1)(a) у поєднанні

з Додатком IV(a)) заради полювання з метою управління популяцією (навіть для боротьби з браконьерством), якщо:

- мета таких відступів не сформульована чітко та точно, а національний орган не може на основі наукових даних довести доцільність таких заходів для досягнення цієї мети;
- не встановлено, що мети неможливо досягти за допомогою задовільної альтернативи, сама лише наявність незаконної діяльності або труднощів, пов'язаних з її моніторингом, не є достатніми доказами в цьому відношенні;
- немає гарантії, що відступи не зашкодять підтриманню сприятливого стану збереження популяцій видів у їхньому природному ареалі;
- не проведена оцінка статусу збереження популяцій відповідного виду та впливу відступу на нього на національному, біогеографічному та на транскордонному рівнях;
- не дотримано умов щодо вилучення особин на вибірковій основі, в обмеженому обсязі та під суворим контролем.

109. Справа C-161/19. Рішення Суду (Перша палата) від 23 квітня 2020 року. Європейська Комісія проти Республіки Австрія — Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Дозволи на весняне полювання на самців виду птахів «вальдшнеп» у Нижній Австрії (Австрія) — Статті 7(4) і 9(1)(с) — Відсутність «іншого задовільного рішення» — Поняття «невелика кількість». Статті 7(4) і 9(1)(с) Пташиної директиви.

Резюме

Надавши дозвіл на весняне полювання на самців вальдшнепа у Нижній Австрії, Республіка Австрія не виконала свої зобов'язання за статтею 7(4) Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів. Зокрема, держава-член не змогла довести відсутність

«іншого задовільного рішення», оскільки можливість полювання на вальдшнепа восени виключає необхідність весняного полювання як відступу від правил охорони. Також не було підтверджено, що обсяги вилову птахів відповідають критерію у «невеликій кількості» згідно зі статтею 9(1) Пташиної директиви щодо відступів від загальної заборони.

110. Справа С-217/19. Рішення Суду (Перша палата) від 23 квітня 2020 року. Європейська Комісія проти Республіки Фінляндія — Позов про невиконання зобов'язань — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Дозволи на весняне полювання на самців виду птахів «пухівка» (*Somateria mollissima*) у провінції Аланд (Фінляндія) — Поняття «розсудливе використання» та «невелика кількість». Статті 7(4) і 9(1)(с) Пташиної директиви.

Резюме

Надаючи повторно дозволи на весняне полювання на самців пухівки у провінції Аланд із 2011 року до 2019 року включно, Республіка Фінляндія не виконала свої зобов'язання за статтями 7(4) та 9(1)(с) Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів. Зокрема, Суд встановив, що полювання на вид, популяція якого скорочується, не може вважатися «розсудливим використанням». Крім того, Фінляндія не довела, що весняне полювання обмежується «невеликою кількістю» особин і що не існує іншого задовільного рішення (наприклад, полювання в інші сезони).

111. Справа С-473/19. Рішення Суду (Друга палата) від 4 березня 2021 року. *Föreningen Skydda Skogen* (Асоціація «Захистимо ліс») та інші проти Адміністрації лену Вестра-Йоталанд та інших — Запити про попереднє рішення від окружного суду Венерсборга, суду з питань землекористування та довкілля — Звернення за попереднім рішенням — Довкілля — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 12(1) — Дирек-

тива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Стаття 5 — Лісове господарство — Заборони, спрямовані на забезпечення збереження охоронюваних видів — План остаточної вирубки дерев — Територія, де мешкають охоронювані види. Статті 5, 12 (1)(a)–(d) Пташиної директиви.

Резюме

Статтю 5 Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про збереження диких птахів слід тлумачити так, що вона виключає національну практику, за якої заборони, передбачені цим положенням, поширюються лише на види, зазначені у Додатку I до цієї директиви, або на види, що перебувають під загрозою зникнення чи зазнають довгострокового скорочення чисельності популяції.

Статтю 12 (1)(a)–(c) Директиви Ради 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори слід тлумачити так, що, по-перше, вона виключає національну практику, відповідно до якої, якщо мета діяльності людини, такої як лісозаготівля або освоєння земель, явно відрізняється від знищення або турбування видів тварин, заборони, передбачені цим положенням, застосовуються лише у випадку ризику негативного впливу на стан збереження відповідного виду, а по-друге, що охорона, надана цим положенням, не припиняється щодо видів, які вже досягли сприятливого стану збереження.

Статтю 12 (1)(d) Директиви 92/43 слід тлумачити так, що вона виключає національну практику, за якої, якщо безперервна екологічна функціональність природного оселища виду на певній території втрачається через шкоду, знищення або погіршення — прямо чи опосередковано — внаслідок діяльності, яка розглядається окремо або у поєднанні з іншими, заборона, передбачена цим положенням, застосовується лише тоді, коли ймовірно, що стан збереження виду погіршиться.

112. Справа С-477/19. Рішення Суду (Сьома палата) від 2 липня 2020 року. Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду Відня — Збереження природних

оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 12(1) — Система суворої охорони видів тварин — Додаток IV — *Cricetus cricetus* (хом'як звичайний) — Місця відпочинку та розмноження — Погіршення або знищення — Території, що були покинуті. Стаття 12(1) Оселищної директиви.

Резюме

Статтю 12(1)(d) Директиви Ради 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори слід тлумачити так, що поняття «місця відпочинку», згадане у цьому положенні, також охоплює місця відпочинку, які більше не заселені особинами одного з охоронюваних видів тварин, зазначених у Додатку IV(a) до цієї директиви, таких як хом'як звичайний, якщо існує достатньо висока ймовірність того, що цей вид повернеться до таких місць; що має встановити суд, який звернувся із зверненням.

113. Справа С-432/21 Рішення Суду (Друга палата) від 2 березня 2023 року. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6 від (1) до (3), Стаття 12 від (1)(a) до (d), Стаття 13(1)(a) і Стаття 16(1) — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Стаття 4(1), Стаття 5(a), (b) і (d) і Стаття 9(1) — Управління лісами на основі належної практики — Плани управління лісами — Оргуська конвенція — Доступ до правосуддя — Стаття 6(1)(b) і Стаття 9(2) — Вивчення законності, що стосується суті та процедури, планів управління лісами — Право екологічних організацій на подання позову.

Резюме

Республіка Польща не виконала свої зобов'язання щодо охорони навколишнього середовища, а також за ст. 6(3) Директиви 92/43 про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори, що перекликається зі ст. 6(1)(b) та ст. 9(2) Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, не прийнявши усі законодавчі

положення, необхідні для забезпечення можливості для екологічних організацій подавати до суду для ефективної перевірки законності планів управління лісами по суті і за процедурою, в значенні положень Закону про ліси.

114. Справа С-444/21. Рішення Суду від 29 червня 2023 року. Європейська Комісія проти Ірландії. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Спеціальні території збереження (СТЗ/SAC) — Атлантичний біогеографічний регіон — Стаття 4(4) і Стаття 6(1) — Невизначення особливих охоронюваних територій і невстановлення цілей збереження — Відсутність або недостатність заходів зі збереження.

Резюме

Ірландія не виконала свої зобов'язання за Статтею 4(4) і Статтею 6(1) Оселищної Директиви, оскільки:

- не визначила офіційно як особливі охоронювані території (ООТ) 217 з 423 територій, що мають значення для Співтовариства в межах Атлантичного біогеографічного регіону, попри завершення шестирічного терміну;
- не визначила детальні цілі збереження для конкретної території для 140 зі 423 територій, що розглядаються у справі;
- не впровадила необхідних заходів збереження для оселищ, зазначених у Додатку I, і видів, зазначених у Додатку II Оселищної Директиви, присутніх на всіх 423 спірних територіях.

115. Справа С-116/22. Рішення суду (Друга палата) від 21 вересня 2023 року. Європейська Комісія проти Федеративної Республіки Німеччина. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 4(4) і Стаття 6(1) — Невизначення спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC) — Невстанов-

лення цілей збереження — Відсутність або недостатність заходів зі збереження — Адміністративна практика.

Резюме

Суд постановив, що Федеративна Республіка Німеччина не виконала своїх зобов'язань, оскільки:

- не визначила як СТЗ 88 з 4 606 територій, що мають значення для ЄС, розташованих у Альпійському, Континентальному та Атлантичному біогеографічних регіонах (за статтею 4(4) Оселищної директиви);
- не встановила цілі збереження для 88 спірних територій, а застосована нею загальна адміністративна практика не відповідала законодавчим вимогам положення статті 4(4);
- не визначила заходи зі збереження для 737 спірних територій, а практика їхнього встановлення не відповідала законодавчим вимогам статті 6(1).

116. Справа С-601/22. Рішення суду (Перша палата) від 11 липня 2024 року. Екологічна організація WWF-Австрія та інші проти Уряду Федеральної землі Тіроль. Звернення за попереднім рішенням від Адміністративного суду землі Тіроль. Звернення за попереднім рішенням — Чинність і тлумачення — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Стаття 12(1) — Система суворої охорони видів тварин — Додаток IV — *Canis lupus* (вовк) — Однакові умови серед держав-членів — Стаття 16(1) — Національний дозвіл на вилучення особин диких тварин виду *canis lupus* — Оцінка стану збереження популяцій відповідного виду — Географічне охоплення — Визначення шкоди — Задовільне альтернативне рішення.

Резюме

Статтю 16(1) Оселищної директиви слід тлумачити так:

- оцінювати вплив відступу на стан виду можна на рівні транскордонного біогеографічного регіону лише тоді, коли було спочатку доведено, що такий відступ, не зашкодить популяції на місцевому та національному рівні;

- статтю 16(1)(b) слід тлумачити так, що поняття «серйозної шкоди» не включає майбутню непряму шкоду, яку неможливо пов'язати з конкретною особою виду тварин, що є предметом відступу;
- статтю 16(1) слід тлумачити так, що при пошуку «задовільної альтернативи» компетентні національні органи повинні зважати на основі найкращих доступних наукових і технічних знань на економічні наслідки, але ці наслідки не повинні бути вирішальним фактором. Головна мета — утримання або відновлення сприятливого стану збереження виду.

117. Справа С-436/22. Рішення суду (Перша палата) від 29 липня 2024 року. Асоціація з охорони та вивчення іберійського вовка (*Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico, ASCEL*) проти Адміністрації автономної області Кастилія і Леон. Звернення за попереднім рішенням від Високого суду Кастилії і Леону — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Статті 2, 4, 11, 12, 14, 16 та 17 — Система суворої охорони виду тварин — *Canis lupus* (вовк) — Мисливське використання — Оцінка стану збереження популяцій відповідного виду — Стан збереження цього виду «несприятливо поганий» — Використання не відповідне до утримання чи відновлення виду у сприятливому стані збереження — Врахування усіх найновіших наукових даних.

Резюме

Статтю 14 Оселищної директиви слід тлумачити як таку, що вона забороняє національне законодавство, яке дозволяє полювання на вовка (навіть на території держави-члена, де на нього не розповсюджується режим суворої охорони за статтею 12(1)), якщо стан збереження цього виду в цій країні є «несприятливо поганий». При прийнятті таких рішень держава повинна враховувати: шестирічні звіти що (за статтею 17); усі найновіші наукові дані та результати моніторингу (за статтею 11); принцип обережності, закріплений у статті 191(2) ДФЕС.

118. Справа С-66/23. Рішення суду (Перша палата) від 12 вересня 2024 року. Грецька орнітологічна асоціація (*Elliniki Ornithologiki Etaireia*) та інші проти Міністра внутрішніх справ та інших. Звернення за попереднім рішенням від Державної Ради — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Директива 2009/147/ЄС — Збереження диких птахів — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Класифікація території як спеціальних територій збереження (СТЗ/SAC) — «Класифікаційні» види — Тимчасові горизонтальні заходи, що однаково застосовуються до всіх СТЗ — Неприйняття індивідуальних планів управління.

Резюме

Стаття 4(1) та (2) Пташиної директиви та стаття 6(2)–(4) Оселищної директиви вимагають від держав-членів встановити для кожної спеціальної території збереження (СТЗ) індивідуальні цілі та заходи зі збереження. Це стосується як видів птахів з Додатку I до Директиви 2009/147, так і а також регулярно мігруючих видів та їхніх оселищ. Держави-члени повинні визначити пріоритетність заходів залежно від їхньої важливості для досягнення цілей збереження конкретних видів на певній ділянці. Крім того, наявність вимоги про екологічну оцінку проєкту (ОВД) жодним чином не зменшує і не скасовує обов'язок держави розробляти та впроваджувати загальні плани управління територіями за цими положеннями.

119. Справа С-47/23. Рішення суду (Третя палата) від 14 листопада 2024 року. Європейська Комісія проти Федеративної Республіки Німеччина. Невиконання державою-членом своїх зобов'язань — Навколишнє середовище — Директива 92/43/ЄЕС — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Стаття 6(2) — Належні кроки для уникнення на спеціальних територіях збереження (СТЗ/SAC) погіршення стану природних оселищ — Оселища типів 6510 (низинні сінокісні луки) та 6520 (гірські сінокісні луки), що перебувають під охороною в рамках мережі Natura 2000 — Втрата території — Відсутність спеціального нагляду за природними

оселищами — Загальна та структурна бездіяльність — Стаття 4(1) — Пропозиція від кожної держави-члена переліку територій із зазначенням, які типи природних оселищ і місцеві види є на цій території — Регулярне оновлення інформації щодо цих територій.

Резюме

Федеративна Республіка Німеччина не виконала своїх зобов'язань за статтею 6(2) та другим підпунктом статті 4(1) Оселищної директиви, оскільки внаслідок системної бездіяльності не вжила заходів для уникнення погіршення стану 6510 типів оселищ (низинні сінокісні луки) та 6520 типів оселищ (гірські сінокісні луки), що перебувають під охороною в рамках мережі Natura 2000, зазначених у Додатку I, на територіях, визначених для цих типів оселищ, а також не передала Комісії оновлені дані щодо стану цих територій.

120. Справа С-629/23. Рішення суду (П'ята палата) від 12 червня 2025 року. MTÜ Eesti Suurkiskjad (НУО «Естонські великі хижачки») проти Департаменту навколишнього середовища. Звернення за попереднім рішенням від Верховного суду (Естонії) — Збереження природних оселищ та дикої фауни і флори — Директива 92/43/ЄЕС — Перший підпункт Статті 1(i) — Стан збереження виду — Концепція — Стаття 14 — Управлінські заходи — Вилучення з дикої природи та експлуатація, сумісні із утриманням або відновленням виду у сприятливому стані збереження — Другий підпункт Статті 1(i) — Оцінка, чи стан збереження певного виду є сприятливим — Кумулятивні умови — *Canis lupus* (вовк) — Класифікація у категорії «вразливі» Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи — Вид тварин, що є частиною популяції, чий природний ареал поширення виходить за межі території держави-члена — Врахування обмінів між популяціями того самого виду, присутніх у сусідніх державах-членах або в третіх країнах — Стаття 2(3) — Врахування економічних, соціальних і культурних вимог, а також регіональних і місцевих особливостей.

Резюме

Статтю 1 (i) Оселищної директиви слід тлумачити так, що віднесення популяції виду тварин, присутньої на території держави-члена, до категорії «вразливих» (VU) у Червоному списку видів під загрозою зникнення МСОП, не забороняє державі-члену визнати стан збереження цього виду на своїй території як «сприятливий». Сприятливий стан збереження має оцінюватися передусім на місцевому та національному рівнях. Проте, якщо ареал виходить за межі території цієї країни, держава може враховувати біологічний обмін (міграцію) з популяцією цього виду у сусідніх країнах.

Статтю 1 (i) Оселищної директиви слід тлумачити так, що при оцінці стану збереження виду тварин для прийняття управлінських заходів можна враховувати економічні, соціальні та культурні вимоги, а також регіональні та місцеві особливості, якщо вони можуть впливати на довгострокове поширення та чисельність популяцій цього виду.

Навчальне видання

**ЗБІРНИК СТИСЛОГО ВИКЛАДУ
СУДОВОЇ ПРАКТИКИ
СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС
ЩОДО МЕРЕЖІ NATURA 2000**

Упорядники:

Ольга Мелень-Забрамна, Юлія Францішкевич-Вирста

За загальною редакцією

Олени Кравченко, Дмитра Скрильнікова

Комп'ютерна верстка Маріанни Кук

На обкладинці:

Палац Суду Справедливості Європейського Союзу, Люксембург

(© Luxofluxe, CC BY-SA 4.0,

<https://en.wikipedia.org/w/index.php?curid=76261515>)

Підписано до друку 18.03.2026. Формат 60 × 84/16.

Гарнітура PT Serif. Папір офсетний. Друк цифровий.

Умовн. друк. арк. 10,92. Обл. вид. арк. 7,37.

Наклад 200 прим. Зам. № 3148/1

Видавництво ТзОВ «Компанія «Манускрипт»»

вул. Руська, 16/3, м. Львів, 79008,

тел.: (032) 235-60-00

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 3628 від 19.11.2009 р.

Не для продажу

ISBN 978-617-8364-36-6

На обкладинці — Палац Суду Справедливості Європейського Союзу, Люксембург
(© Luxofluxe, CC BY-SA 4.0, <https://en.wikipedia.org/w/index.php?curid=76261515>)